

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Θέμα: «Η ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών μέσω της εφαρμογής του προγράμματος CLLD / LEADER την περίοδο 2014-2020. Η περίπτωση της Μεσσηνίας»

Αθηνά Τσαντύλα

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία
Καλαμάτα, Δεκέμβριος 2023

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

**Η ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών μέσω της εφαρμογής του
προγράμματος CLLD / LEADER την περίοδο 2014-2020. Η
περίπτωση της Μεσσηνίας**

Αθηνά Τσαντύλα
Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Επιβλέπουσα: Ευγενία Μπιτσάνη, Καθηγήτρια
Εγκρίθηκε από την τριμελή επιτροπή αξιολόγησης την <01/12/2023>

Ευγενία Μπιτσάνη, Καθηγήτρια, επιβλέπουσα

Θεόδωρος Κοτσιλιέρης, μέλος

Αναστασία Βουτυνιώτη, μέλος

Καλαμάτα, Δεκέμβριος 2023

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ**
UNIVERSITY *of the* PELOPONNESE

School of Management (Kalamata)

Department of Business and Organization Administration

**POSTGRADUATE PROGRAM MSc-MPA: PUBLIC ADMINISTRATION and LOCAL
GOVERNMENT**

**“The development of local communities through the
implementation of the CLLD / LEADER programme for the
period 2014-2020. The case of Messinia”**

Athena Tsantila

Kalamata, December 2023

Περίληψη

Η ανάπτυξη των τοπικών κοινοτήτων μέσω της εφαρμογής του προγράμματος CLLD/LEADER είναι το θέμα της παρούσας εργασίας. Τα κοινοτικά προγράμματα αποτελούν ένα κρίσιμο εργαλείο για την επίτευξη σύγκλισης μεταξύ των κρατών μελών και διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στην επίτευξη περιφερειακής σύγκλισης εντός των επιμέρους κρατών. Παρά τις επενδύσεις, η σύγκλιση αυτή δεν έχει ακόμη επιτευχθεί και συχνά υπάρχουν μεγάλες διαφορές. Το πρόγραμμα Leader έχει μια φιλοσοφία που επικεντρώνεται στην ανακάλυψη εκείνων των στοιχείων που θα επιτρέψουν στις περιφέρειες να γίνουν πιο ανταγωνιστικές και αποτελεσματικές με βάση τα δικά τους μοναδικά χαρακτηριστικά, προκειμένου να εκπληρώσουν τους στρατηγικούς στόχους της μείωσης των ανισοτήτων και των ανισοτήτων. Το άρθρο εξετάζει πώς το πρόγραμμα Leader εφαρμόστηκε στο νομό Μεσσηνίας και πώς βοήθησε την τοπική κοινωνία να αναπτυχθεί. Αν και θα μπορούσε να υιοθετηθεί μια ευρύτερη και μακροπρόθεσμη προοπτική, το σημαντικότερο συμπέρασμα είναι ότι οι πρωτοβουλίες και οι παρεμβάσεις έχουν στρατηγική εστίαση προς τις απαιτήσεις που υπάρχουν στην περιοχή. Διαπιστώνεται ότι ο οργανισμός διαθέτει μια οργανωτική δομή στην οποία εκπροσωπούνται όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς και ότι έχει δημιουργήσει ένα πρόγραμμα που ανταποκρίνεται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής. Ο τουρισμός και η γεωργία, που αποτελούν τους δύο βασικούς πυλώνες ανάπτυξης της περιοχής, προσέλκυσαν περισσότερο την προσοχή των ιδιωτικών φορέων. Ωστόσο, ο φορέας μπορεί να έχει εκπαιδεύσει τους αποδέκτες σχετικά με ορισμένους βασικούς παράγοντες που έχουν αγνοηθεί επειδή θεωρούνται έμμεσοι, όπως η καινοτομία και η τεχνογνωσία.

Λέξεις-κλειδιά: κοινοτική χρηματοδότηση, πρόγραμμα CLLD / LEADER, σύγκλιση, Νομός Μεσσηνίας.

Abstract

The current study focuses on how the CLLD/LEADER program is implemented to develop local communities. Community programs are a crucial tool for achieving convergence across member nations, and they also play a significant role in achieving regional convergence within individual nations. Despite the investment, this convergence has not yet been attained, and there are often large differences. The Leader program has a philosophy that focuses on discovering those elements that would enable regions to become more competitive and efficient on the basis of their own unique characteristics in order to fulfill the strategic objectives of reducing disparities and inequities. The Leader program's implementation in the prefecture of Messinia is examined in the article along with its impact on regional society. Although a broader and longer-term perspective could be adopted, the major conclusion is that the initiatives and interventions have a strategic focus towards the demands existing in the region. It is discovered that the organization has an organizational structure in which all stakeholders are represented and that it has created a program in response to the distinctive features of the region. The tourism and agricultural industries, which are the two primary pillars of the region's development, attracted the attention of private operators the most. However, the operator may have informed the recipients of some strategic aspects that have been overlooked because they are viewed as indirect, including innovation and know-how.

Key words: community funding, CLLD/Leader programme, convergence, Prefecture of Messinia

Συντομογραφίες και ακρωνύμια

CLLD Community Led-Local Development (Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων)

LAG(s) Local Action Group(s)

ΕΔΠ Επιτροπή Διαχείρισης Προγράμματος

ΕΕ Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΖΕΣ Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών

ΕΠ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

ΕΥΔ Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

ΚΑΠ Κοινή Αγροτική Πολιτική

ΚΠΣ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

ΟΤΔ Ομάδα Τοπικής Δράσης

ΠΑΑ Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης

ΠΠ Προγραμματική Περίοδο

ΠΣΚΕ Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων

ΥΠ.Α.Α.Τ. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη.....	4
Abstract	5
Συνοτομογραφίες και ακρωνύμια.....	6
Πίνακας Περιεχομένων	7
Κεφάλαιο 1 ^ο : Εισαγωγή.....	9
1.1. Υπόβαθρο.....	9
1.2. Ερευνητικά ερωτήματα.....	11
1.3. Δομή εργασίας.....	11
Κεφάλαιο 2 ^ο : Εννοιολογικό πλαίσιο ανάπτυξης τοπικών κοινωνιών	14
2.1 Αναγκαιότητα άσκησης περιφερειακής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	14
2.2 Χωρική Πολιτική Ευρωπαϊκής Ένωσης	15
2.3 Εδαφική Ατζέντα Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020	19
2.5 Σύγκλιση και Ολοκλήρωση	24
3. Το LEADER ως πολιτική παρέμβαση με βάση τον τόπο για την αγροτική ανάπτυξη	28
3.1 Διάδοση του LEADER ως κοινοτικής τοπικής ανάπτυξης (CLLD)	29
3.2 Βασικά ευρήματα και προκλήσεις.....	32
3.3 Προοπτικές LEADER για μια τοπική ανάπτυξη υπό την αιγίδα της κοινότητας	36
3.4 Συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα- Ομάδες Τοπικής Δράσης.....	37
3.4.1 Διευκόλυνση της καινοτομίας	37
3.4.2 Ολοκληρωμένες και πολυτομεακές δράσεις.....	38
3.4.3 Δικτύωση	38
3.4.4 Συνεργασία	40
3.4.5 Σχεδιασμός-υλοποίηση τοπικών προγραμμάτων μέσω των Ομάδων Τοπικών Δράσης.....	40
Κεφάλαιο 4 ^ο : Το σχέδιο δράσης του προγράμματος Leader στη Μεσσηνία	42
4.1 Η Μεσσηνίας ως περιοχή παρέμβασης του Leader.....	42

4.2	Ο φορέας υλοποίησης του προγράμματος Leader στη Μεσσηνία	43
4.3	Τοπικό Πρόγραμμα Άξονας 4: Εφαρμογή προσέγγισης Leader(ΠΠ 2007-2013)....	44
4.4.	Τοπικό Πρόγραμμα CLLD/Leader (ΠΠ 2014-2020)	45
	Κεφάλαιο 5: Μεθοδολογία	47
5.1.	Εισαγωγή.....	47
5.2.	Ερευνητικά Ερωτήματα	47
5.3.	Σχεδιασμός Έρευνας	48
5.4.	Πληθυσμός και δείγμα.....	49
5.5.	Μέθοδοι συλλογής δεδομένων	50
5.6.	Υιοθετηθείσες πρότυπες κλίμακες	52
5.7.	Η Συμβολή των επιλεγθέντων πρότυπων κλιμάκων στην παρούσα έρευνα	53
	Κεφάλαιο 6: Αποτελέσματα αναλύσεων	55
6.1.	Περιγραφική στατιστική – Δημογραφικά στοιχεία δείγματος	55
6.2.	Έλεγχος κανονικότητας κατανομής δεδομένων	63
6.2.	Επαγωγική στατιστική.....	71
	Κεφάλαιο 7: Συμπεράσματα	80
7.1.	Γενικά συμπεράσματα	80
7.2.	Ευρήματα στατιστικής ανάλυσης	81
7.3.	Συζήτηση ευρημάτων στατιστικής ανάλυσης.....	83
7.4.	Γενικό Συμπέρασμα	84
	Βιβλιογραφία	86

Κεφάλαιο 1^ο: Εισαγωγή

1.1. Υπόβαθρο

Το πρόγραμμα CLLD (Community-Led Local Development), γνωστό και ως LEADER (Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale), είναι μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αποσκοπεί στην προώθηση της βιώσιμης και ολοκληρωμένης αγροτικής ανάπτυξης. Το πρόγραμμα επικεντρώνεται στη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και στην ενδυνάμωσή τους για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών που ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες ανάγκες και προκλήσεις τους.

Για την περίοδο 2014-2020, το πρόγραμμα CLLD/LEADER υποστήριξε διάφορες τοπικές κοινότητες σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρείχε χρηματοδότηση και πόρους για την ενθάρρυνση των προσεγγίσεων "από κάτω προς τα πάνω" στην ανάπτυξη, όπου οι τοπικοί φορείς, όπως οι κοινοτικές ομάδες, οι επιχειρήσεις και οι NGO, έπαιζαν σημαντικό ρόλο στο σχεδιασμό και την υλοποίηση αναπτυξιακών έργων (Cejudo-García et al., 2022).

Ακολουθούν ορισμένες βασικές πτυχές της εφαρμογής του προγράμματος CLLD/LEADER κατά την περίοδο 2014-2020:

1. Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ / LAGs): Το πρόγραμμα CLLD/LEADER λειτουργεί μέσω των Ομάδων Τοπικής Δράσης, οι οποίες είναι συμπράξεις που σχηματίζονται από εκπροσώπους του δημόσιου, του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών σε μια συγκεκριμένη, αγροτική περιοχή. Οι ομάδες αυτές είναι υπεύθυνες για την ανάπτυξη-διαμόρφωση των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης και την υλοποίηση έργων που ευθυγραμμίζονται με τις προτεραιότητες της εκάστοτε περιοχής εφαρμογής.

2. Πολυτομεακή προσέγγιση: Το CLLD/LEADER υιοθετεί μια πολυτομεακή προσέγγιση της ανάπτυξης, εξετάζοντας διάφορες πτυχές, όπως η οικονομική ανάπτυξη, ο αγροτουρισμός, η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, η κοινωνική ένταξη, η περιβαλλοντική βιωσιμότητα και η καινοτομία. Αυτή η ευρεία προοπτική επιτρέπει στις κοινότητες να αντιμετωπίσουν τις συγκεκριμένες προκλήσεις τους με ολιστικό τρόπο (Cejudo-García et al., 2022).

3. Χρηματοδότηση: Το πρόγραμμα CLLD/LEADER παρέχει χρηματοδοτική στήριξη μέσω του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (EAFRD) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF). Τα κονδύλια κατανέμονται στις

Ομάδες Τοπικής Δράσης με βάση την ποιότητα των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης και των προτάσεων έργων τους.

4. Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης: Κάθε LAG αναπτύσσει μια Στρατηγική Τοπικής Ανάπτυξης που περιγράφει τις ειδικές ανάγκες, τους στόχους και τις προτεραιότητες της περιοχής για την ανάπτυξη. Οι στρατηγικές αυτές σχεδιάζονται μέσω μιας συμμετοχικής προσέγγισης, η οποία περιλαμβάνει διαβουλεύσεις και συνεισφορές σε απόψεις και ιδέες από διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη της τοπικής κοινότητας.

5. Υλοποίηση του έργου: Αφού εγκριθούν οι στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης, οι LAG μπορούν να προσκαλέσουν τον τοπικό πληθυσμό, τοπικούς φορείς και οργανώσεις για την υποβολή προτάσεων - έργων. Τα έργα μπορεί να κυμαίνονται από την ανάπτυξη υποδομών και την υποστήριξη επιχειρήσεων έως πολιτιστικές πρωτοβουλίες, την προστασία του περιβάλλοντος και προγράμματα κοινωνικής ένταξης. Οι LAGs παρέχουν καθοδήγηση, παρακολουθούν την πρόοδο των έργων και διασφαλίζουν ότι τα έργα ευθυγραμμίζονται με τη συνολική στρατηγική (Cejudo-García et al., 2022).

6. Ανταλλαγή γνώσεων και δικτύωση: Το πρόγραμμα CLLD/LEADER ενθαρρύνει την ανταλλαγή γνώσεων και τη δικτύωση μεταξύ των LAGs και των κοινοτήτων για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών, διδαγμάτων και καινοτόμων προσεγγίσεων. Αυτό επιτρέπει στις κοινότητες να μαθαίνουν η μία από τις εμπειρίες της άλλης και να βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα των αναπτυξιακών τους προσπαθειών.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι πληροφορίες που παρέχονται εδώ βασίζονται στην κατανόηση του προγράμματος CLLD/LEADER μέχρι την τελευταία μου ενημέρωση γνώσεων τον Μάιο του 2022. Για τις πιο ακριβείς και ενημερωμένες πληροφορίες, συνιστάται να ανατρέχετε στις επίσημες πηγές της ΕΕ και στις συγκεκριμένες περιφερειακές ή εθνικές κατευθυντήριες γραμμές εφαρμογής του προγράμματος (Cejudo-García et al., 2022).

Σε μια εποχή που χαρακτηρίζεται από αυξανόμενες περιφερειακές ανισότητες και την επιδίωξη της βιώσιμης ανάπτυξης, τα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης έχουν καταστεί αναπόσπαστο στοιχείο για την επίτευξη ισορροπημένης οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η παρούσα διατριβή επιδιώκει να αποκαλύψει τις περιπλοκές ενός τέτοιου προγράμματος, της πρωτοβουλίας Τοπικής Ανάπτυξης με πρωτοβουλία της Κοινότητας (CLLD)/LEADER, και τον αντίκτυπό της στις περιφερειακές ανισότητες στη Μεσογία, Ελλάδα. Αυτό το εισαγωγικό κεφάλαιο θέτει τις

βάσεις για την εξερεύνηση μας, περιγράφοντας τα ερευνητικά ερωτήματα, τα υποερωτήματα, τη δομή της εργασίας, τις προκλήσεις που αντιμετωπίστηκαν, τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε και ολοκληρώνοντας τις ευρύτερες επιπτώσεις της μελέτης.

1.2. Ερευνητικά ερωτήματα

Το κεντρικό ερευνητικό ερώτημα που στηρίζει αυτή τη διατριβή είναι το εξής:

«Σε ποιο βαθμό το πρόγραμμα CLLD/LEADER συμβάλλει στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία και πώς γίνεται αντιληπτό από τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη;»

Αυτή η γενική ερώτηση περιλαμβάνει πολλά υποερωτήματα που εμβαθύνουν σε συγκεκριμένες πτυχές του προγράμματος CLLD/LEADER και τον αντίκτυπό του:

Ποια είναι η αντίληψη για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος CLLD/LEADER στην κάλυψη μοναδικών περιφερειακών αναγκών μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερομένων στη Μεσσηνία;

Πόσο σημαντικό θεωρείται το πρόγραμμα CLLD/LEADER για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία;

Ποια είναι η σχέση μεταξύ της αντιληπτής αποτελεσματικότητας του προγράμματος CLLD/LEADER στην αντιμετώπιση μοναδικών περιφερειακών αναγκών και της σημασίας που δίνεται στην ικανότητα του CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται σε αυτές τις ανάγκες στη Μεσσηνία;

Αυτά τα ερευνητικά ερωτήματα καθοδηγούν την έρευνα στις πολύπλευρες πτυχές της περιφερειακής ανάπτυξης και την ευθυγράμμισή της με τις αντιλήψεις και τις προτεραιότητες των ενδιαφερομένων.

1.3. Δομή εργασίας

Η εργασία είναι δομημένη ως εξής:

Κεφάλαιο 1ο: Εισαγωγή

Αυτό το κεφάλαιο παρέχει μια επισκόπηση των ερευνητικών ερωτημάτων, των υποερωτημάτων και της οργάνωσης της εργασίας.

Κεφάλαιο 2ο: Εννοιολογικό πλαίσιο ανάπτυξης τοπικών κοινωνιών

Σε αυτό το κεφάλαιο γίνεται μια ανάλυση του θεωρητικού πλαισίου που αφορά την ανάπτυξη τοπικών κοινωνιών και τις σχετικές έννοιες.

Κεφάλαιο 3ο: Το LEADER ως πολιτική παρέμβαση με βάση τον τόπο για την αγροτική ανάπτυξη

Σε αυτό το κεφάλαιο εξετάζεται η πολιτική παρέμβαση του LEADER με εστίαση στην αγροτική ανάπτυξη.

Κεφάλαιο 4ο: Το σχέδιο δράσης του προγράμματος Leader στη Μεσσηνία

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζεται το σχέδιο δράσης του προγράμματος Leader στη Μεσσηνία και οι στόχοι του.

Κεφάλαιο 5: Μεθοδολογία

Σε αυτό το κεφάλαιο αναλύεται η μεθοδολογία της έρευνας, συμπεριλαμβανομένης της συλλογής δεδομένων, των τεχνικών ανάλυσης και των λόγων πίσω από την επιλογή της μεθοδολογίας.

Κεφάλαιο 6: Αποτελέσματα αναλύσεων

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται τα ευρήματα της έρευνας, συμπεριλαμβανομένων των αναλύσεων και των στατιστικών δεδομένων.

Κεφάλαιο 7: Συμπεράσματα

Το τελικό κεφάλαιο συνοψίζει τα κύρια ευρήματα, τις επιπτώσεις και τις συστάσεις που προκύπτουν από τη μελέτη.

Προκλήσεις που αντιμετωπίζονται

Κατά τη διάρκεια της ερευνητικής διαδικασίας, αντιμετωπίστηκαν αρκετές προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης να εξασφαλιστεί η αντιπροσωπευτική συμμετοχή στην έρευνα, η συλλογή ακριβών και αξιόπιστων δεδομένων και η πλοήγηση στα γλωσσικά εμπόδια κατά την αλληλεπίδραση με τους ενδιαφερόμενους φορείς στη Μεσσηνία.

Επιπλέον, η ερμηνεία των αντιλήψεων και η ευθυγράμμισή τους με συγκεκριμένα αποτελέσματα του προγράμματος παρουσίασαν πολυπλοκότητα.

Μεθοδολογία

Για την αντιμετώπιση των ερευνητικών μας ερωτημάτων, υιοθετήθηκε μια προσέγγιση μεικτών μεθόδων. Τα ποσοτικά δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω ερευνών που διανεμήθηκαν σε ενδιαφερόμενους φορείς στη Μεσσηνία, παρέχοντας πληροφορίες για τις αντιλήψεις και τις προτιμήσεις. Επιπλέον, χρησιμοποιήθηκαν στατιστικές αναλύσεις για την αξιολόγηση του αντίκτυπου του προγράμματος και της ευθυγράμμισης μεταξύ της αντιληπτής σημασίας και της πραγματικής αποτελεσματικότητας. Τα ποιοτικά δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω συνεντεύξεων και ομάδων εστίασης, προσθέτοντας βάθος στην κατανόησή μας για τις προοπτικές των ενδιαφερομένων.

Τελικό Γενικό Συμπέρασμα

Αυτή η έρευνα προσπαθεί να ρίξει φως στη σύνθετη αλληλεπίδραση μεταξύ των προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης, των αντιλήψεων των ενδιαφερομένων και των πραγματικών αποτελεσμάτων του προγράμματος. Μέσω αυστηρής ανάλυσης και κριτικής εξέτασης, στοχεύουμε να προσφέρουμε πολύτιμες γνώσεις που μπορούν να ενημερώσουν για αποφάσεις πολιτικής και να ενισχύσουν την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων CLLD/LEADER στην αντιμετώπιση των περιφερειακών ανισοτήτων. Τελικά, επιδιώκουμε να συμβάλουμε στον ευρύτερο διάλογο για την περιφερειακή ανάπτυξη και τη βιώσιμη ανάπτυξη, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση πιο δίκαιων και ευημερούντων περιοχών.

Κεφάλαιο 2^ο: Εννοιολογικό πλαίσιο ανάπτυξης τοπικών κοινωνιών

2.1 Αναγκαιότητα άσκησης περιφερειακής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Με 28 κράτη μέλη να αποτελούν την Ευρωπαϊκή Ένωση, μια κοινότητα και εσωτερική αγορά με περισσότερους από 500 εκατομμύρια ανθρώπους, υπάρχουν πλέον περισσότερες οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες μεταξύ αυτών των εθνών και των αντίστοιχων περιοχών τους (Chinchilla-Rodríguez et al., 2019). Οι περιφερειακές διαφορές θεωρούνταν ανέκαθεν εμπόδιο στην επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της Συνθήκης της Ρώμης για αρμονική ανάπτυξη. Ένας από τους τομείς χάραξης κυβερνητικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η περιφερειακή πολιτική. Πρόκειται για μια πολιτική στρατηγικών επενδύσεων σε όλες τις πόλεις και τις περιφέρειες της ΕΕ με σκοπό την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και την αύξηση του βιοτικού επιπέδου του τοπικού πληθυσμού. Καθώς η βοήθεια απευθύνεται κυρίως, στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, αποτελεί επίσης ένδειξη αλληλεγγύης. Ακολουθούν οι παράγοντες που συνέβαλαν στη δημιουργία της ευρωπαϊκής πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης:

Ο πρώτος συνδέεται με τις δραστηριότητες επέκτασης, ενώ ο δεύτερος με τις διαδικασίες ολοκλήρωσης. Υπάρχουν σοβαρές ανισορροπίες στην ΕΕ ως αποτέλεσμα τόσο της διεύρυνσης όσο και της οικονομικής ολοκλήρωσης, οι οποίες πρέπει να διορθωθούν. Η Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική αναπτύχθηκε για να αντισταθμίσει εν μέρει το κόστος που αυτές οι πολιτικές επέβαλαν σε ορισμένα έθνη και περιφέρειες και να βοηθήσει στη διαρθρωτική προσαρμογή τους στο μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Η περιφερειακή πολιτική της ΕΕ είναι ο κύριος επενδυτικός μηχανισμός της Ένωσης και λαμβάνει τη μεγαλύτερη κατανομή χρηματοδότησης από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020 (351,8 δισεκατομμύρια δολάρια σε σύνολο 1.082 δισεκατομμυρίων δολαρίων) (Chinchilla-Rodríguez et al., 2019).

Σύμφωνα με τον ορισμό της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1986 (Συνθήκη ΕΕ), αυτή "αποσκοπεί ιδίως στη μείωση του χάσματος

μεταξύ των διαφόρων περιφερειών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιφερειών".

Η νέα περιφερειακή πολιτική (κοινωνική και οικονομική συνοχή) της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφέρεται ως "συνοχή". Στόχος της πολιτικής συνοχής είναι να ενθαρρύνει την αρμονική ανάπτυξη ολόκληρης της Κοινότητας, να καλύψει το αναπτυξιακό χάσμα μεταξύ των πιο ανεπτυγμένων και των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών της ΕΕ και να εξασφαλίσει την οικονομική και κοινωνική συνοχή, η οποία αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη πραγματικής αλληλεγγύης στην ΕΕ. Αυτό κωδικοποιήθηκε στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όταν προστέθηκε στο έγγραφο η πολιτική συνοχής (Chinchilla- Rodriguez et al., 2019).

2.2 Χωρική Πολιτική Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η χωρική συνοχή ορίζεται από τη Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής (DG Regio) ως η συμβολή της εδαφικής ποικιλίας της ΕΕ στη βιώσιμη ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα, την ευημερία των πολιτών και την ποιότητα του περιβάλλοντος. Η χωρική συνοχή θεωρείται ότι τονίζει τη σημασία της προσβασιμότητας στις υπηρεσίες, της βιώσιμης ανάπτυξης, των λειτουργικών γεωγραφιών και των εδαφικών αναλύσεων στην πέμπτη έκθεση για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή. Ωστόσο, είναι σημαντικό να έχουμε κατά νου ότι οι αναπτυξιακές διαδικασίες λαμβάνουν χώρα χωρικά, δηλαδή σε συγκεκριμένους τόπους, οι οποίοι είναι και οι αποδέκτες των προσαρμογών που γίνονται στα κοινωνικοοικονομικά συστήματα. Η εδαφική συνιστώσα του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου αναφέρεται ως χωρική συνοχή. Αναφέρεται επίσης ως χωρική δικαιοσύνη και ως μια πιο ολοκληρωμένη στρατηγική από την παραδοσιακή ιδέα του χωροταξικού σχεδιασμού. Μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών, η φράση έχει ποικίλες εννοιολογικές σημασίες. Όλοι συμφωνούν ότι η χωρική διακυβέρνηση αποτελεί προϋπόθεση για τη λειτουργία και την εφαρμογή της πολιτικής χωρικής συνοχής ως θεσμοθετημένου σκοπού της ΕΕ, παρά τις εννοιολογικές διαφωνίες γύρω από τον όρο "χωρική συνοχή". Σύμφωνα με τους Sancino και Hudson (2020), η χωρική συνοχή είναι ένα σύνολο κατευθυντήριων γραμμών για την αποδοτική, αποτελεσματική και βιώσιμη χωρική ανάπτυξη των περιφερειών της ΕΕ, ενώ παράλληλα προσαρμόζεται κατάλληλα στα μοναδικά χαρακτηριστικά κάθε περιοχής.

Η φράση “χωρική συνοχή” χρησιμοποιείται για πρώτη φορά σε επίσημο έγγραφο της ΕΕ στο άρθρο 7 της Συνθήκης του Άμστερνταμ. Στη συνέχεια, η φράση χρησιμοποιείται σε δύο μη δεσμευτικές συμφωνίες των υπουργών χωροταξίας της ΕΕ, το Σύμφωνο Κοινοτικής Χωρικής Ανάπτυξης του 1999 (Σύμφωνο του Κοτονού) και το Εδαφικό Θεματολόγιο του 2007. Χωρίς επιτυχία, ο Επίτροπος Μπαρνιέ προσπάθησε να προσθέσει τη φράση στο προτεινόμενο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα το 2004. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ 2007), η οποία πρόσθεσε τη λέξη “εδαφική” στις λέξεις “οικονομική και κοινωνική συνοχή”, ενίσχυσε την ιδέα της εδαφικής συνοχής στο θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ, ορίζοντάς την ως τον τρίτο πυλώνα της πολιτικής συνοχής. Μέσω της δημοσίευσης της Πράσινης Βίβλου: Turning Territorial Diversity into an Asset (Μετατροπή της εδαφικής ποικιλομορφίας σε πλεονέκτημα) το 2008, ο Επίτροπος Barnier ξεκίνησε μια συζήτηση με το κοινό σχετικά με την εδαφική συνοχή (Sancino & Hudson, 2020).

Η φράση “χωρική συνοχή” χρησιμοποιείται πλέον με συνέπεια σε δημοσιεύσεις της ΕΕ, όπως στην Εδαφική Ατζέντα 2020 και σε εκθέσεις για την πολιτική συνοχής. Με την πρόσθετη εδαφική συνιστώσα της συνοχής, οι πολιτικές είναι πιο συντονισμένες και πιο αποτελεσματικές, καθώς λαμβάνονται υπόψη και καθοδηγούνται οι χωρικές συνέπειες των πολιτικών. Στους στόχους της περιλαμβάνεται η ολοκλήρωση των πολιτικών της ΕΕ με εδαφικό αντίκτυπο, τόσο οριζόντια, μεταξύ διαφορετικών τομέων, όσο και κάθετα, μεταξύ των χωρικών επιπέδων διακυβέρνησης. Σχετίζεται με τη μεγιστοποίηση του εδαφικού δυναμικού και των χωρικών πλεονεκτημάτων των περιφερειών της ΕΕ. Η κατεύθυνση των πολιτικών παρεμβάσεων σε συγκεκριμένα γεωγραφικά περιβάλλοντα και οι χωρικές τους σχέσεις, με βάση τις τοπικές ανάγκες και την τοπική γνώση, προκύπτει από τη λειτουργικότητα της αναπτυξιακής πολιτικής “in situ”. Προκειμένου να μεγιστοποιήσουν τα ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα, διατηρώντας παράλληλα ένα υψηλό βιοτικό επίπεδο, οι περιφέρειες θα πρέπει να ενθαρρύνονται να αναπτύξουν το εδαφικό τους κεφάλαιο, σύμφωνα με το έγγραφο αναφοράς για την αναθεώρηση της εδαφικής ατζέντας (Sancino & Hudson, 2020). Αυτό θα τις βοηθήσει να γίνουν πιο ελκυστικές για τις ιδιωτικές επενδύσεις.

Το σχέδιο “Ευρώπη 2020” (E.C. 2010), το οποίο αντικατέστησε τη στρατηγική της Λισαβόνας, εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Ιούνιο του 2010. Το σχέδιο (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2010) θα πρέπει να υποστηριχθεί από κοινές τομεακές πολιτικές (ενιαία γεωργική πολιτική, πολιτική συνοχής κ.λπ.) με στόχο τον τερματισμό της οικονομικής

κρίσης και την προετοιμασία της οικονομίας της ΕΕ για την επόμενη δεκαετία. Η φράση "έξυπνη-βιώσιμη-περιεκτική" συνοψίζει τα τρία συμπληρωματικά, δηλωμένα και ανταγωνιστικά θέματα στόχων που συνθέτουν το όραμα της στρατηγικής "Ευρώπη 2020" για μια κοινωνική οικονομία της αγοράς στην Ευρώπη. Τόσο οι "αντιπροσωπευτικοί πρωταρχικοί στόχοι" όσο και οι υποτιθέμενες "εμβληματικές πρωτοβουλίες" της στρατηγικής στερούνται διακριτών χωρικών διαστάσεων (Sancino & Hudson, 2020).

Η εδαφική συνιστώσα και η προσέγγιση με βάση τον τόπο είναι ουσιώδεις για την εφαρμογή της στρατηγικής, σύμφωνα με την έκθεση απολογισμού του ESPON (2010). Η αναγνώριση της εδαφικής ποικιλίας και η αξιοποίηση των μοναδικών χαρακτηριστικών των δήμων και των περιφερειών της Ευρώπης είναι απαραίτητες για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής. Η γεωγραφική συνιστώσα του σχεδίου είναι απαραίτητη όχι μόνο για την πλήρη αναγνώριση των διαφόρων εμποδίων στην περιφερειακή ανάπτυξη στην Ευρώπη, αλλά και για τη συμμετοχή των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο στις διαδικασίες διαμόρφωσης της πολιτικής. Η 5η έκθεση για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή (2010) υπογραμμίζει την ανάγκη μεταρρύθμισης της πολιτικής συνοχής υπό το πρίσμα των συνεχιζόμενων επιπτώσεων της κρίσης, την ανάγκη για καινοτομία που προκαλείται από την αύξηση των παγκόσμιων προκλήσεων και την προσπάθεια μεγιστοποίησης των δημόσιων δαπανών για την υποστήριξη της στρατηγικής "Ευρώπη 2020". Στο κεφάλαιο 3 της έκθεσης συζητείται η εδαφική συνοχή, στόχος των νέων προγραμμάτων, με έμφαση στο ρόλο των πόλεων, τη λειτουργική γεωγραφική οριοθέτηση, τις περιφέρειες με σημαντικά γεωγραφικά ή δημογραφικά ζητήματα και τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές ως μέσα ενίσχυσης της πολιτικής διακυβέρνησης (Stoller, 2020).

Η χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία ξεκίνησε από τις ΗΠΑ το 2008 και εξαπλώθηκε γρήγορα στην Ευρώπη, μετατρέποντάς την σε κρίση χρέους για τα κράτη μέλη, και μέχρι σήμερα ο οδικός χάρτης, τα μέσα για την αποτελεσματική αντιμετώπισή της, είναι ασαφής. Οι μοναδικές συνθήκες που προκάλεσε η κρίση εγείρουν ερωτήματα σχετικά με τις βασικές κατευθύνσεις της πολιτικής συνοχής, καθώς και τη βιωσιμότητα και τον ρεαλισμό της στρατηγικής "Ευρώπη 2020". Στόχος της πολιτικής συνοχής είναι η εξάλειψη των ανισοτήτων που θα προέκυπταν από την εγκαθίδρυση της ενιαίας αγοράς. Στην έκθεση για τη στρατηγική "Ευρώπη 2020" (EC 2010) γίνεται αναφορά στην τρέχουσα παγκόσμια οικονομική κρίση και στις μοναδικές συνθήκες που έχει επιφέρει. Για να αποφευχθεί η κατάσταση μιας χαμένης

δεκαετίας που χαρακτηρίζεται από παρακμή, ασταθή ανάπτυξη και υψηλή ανεργία, είναι αναγκαία η συνεργασία και ο συντονισμός των οικονομικών μέτρων. Υπό το πρίσμα των επίμονων επιπτώσεων της κρίσης, της ανάγκης για καινοτομία που προκύπτει από τις μεγαλύτερες παγκόσμιες δυσκολίες και της επιδίωξης για την καλύτερη δυνατή χρήση των δημόσιων πόρων, είναι σημαντικό να αναθεωρηθεί η πολιτική συνοχής (Stoller, 2020).

Είναι ζωτικής σημασίας να επιταχυνθεί η διαδικασία με την οικονομική ολοκλήρωση ως πρώτο βήμα πέρα από την εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς και της νομισματικής ένωσης, δεδομένου ότι τα διακυβεύματα της κρίσης επεκτείνονται στη θεμελιώδη ιδέα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Καθώς οι οικονομικές σχέσεις και αλληλεξαρτήσεις ενοποιούνται σε παγκόσμια κλίμακα, η εστίαση μετατοπίζεται από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των περιφερειών στα "απόλυτα" ή "ανταγωνιστικά" πλεονεκτήματα που μπορούν να βρεθούν μόνο σε ορισμένες τοποθεσίες, εξέλιξη που έχει σημαντικές χωρικές επιπτώσεις. Προσθέτοντας την ιδέα της εδαφικής συνοχής ως στόχο, η πολιτική συνοχής της ΕΕ συμπληρώνει τις πολιτικές οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και αναδεικνύει τη γεωγραφική συνιστώσα της ανάπτυξης. Η ιδέα του εδαφικού κεφαλαίου και η δημιουργία ενός νέου μοντέλου "τοπικής" ανάπτυξης αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία για τη διαδικασία ανάπτυξης των περιφερειών και άλλων χωρικών οντοτήτων. Οι κατευθυντήριες γραμμές για τη νέα προγραμματική περίοδο (2014-2020) αντικατοπτρίζουν την επιχειρησιακή έκφραση της "τοπικής ανάπτυξης" με την εισαγωγή νέων τεχνικών εφαρμογής της πολιτικής συνοχής που εμπλέκουν και κινητοποιούν τις τοπικές κοινότητες προκειμένου να υλοποιήσουν ολοκληρωμένες δράσεις που υποστηρίζουν την υλοποίηση της στρατηγικής "Ευρώπη 2020". Για παράδειγμα, η "τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία της κοινότητας" και οι "ολοκληρωμένες εδαφικές επενδύσεις" αποτελούν νέα εργαλεία ολοκλήρωσης για την εφαρμογή χωρικών στρατηγικών που υλοποιούνται σύμφωνα με τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά των λειτουργικών περιοχών (Stoller, 2020).

Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την υλοποίηση των σχετικών δράσεων, με στόχο τον συντονισμό των πολιτικών, αλλά και των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης, που υπερβαίνει τα παραδοσιακά διοικητικά όρια και εμπλέκει ποικίλους φορείς, αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή των νέων μεθόδων περιφερειακής ανάπτυξης. Η ενσωμάτωση της εδαφικής διάστασης παρατηρήθηκε μόλις πρόσφατα σε επίπεδο πολιτικής, παρά τη δημιουργία θεωριών οικονομικής ανάπτυξης που επικεντρώνονται στα χωρικά χαρακτηριστικά. Ο τομεακός και όχι ο χωρικός προσανατολισμός κυριαρχούσε στις

αναπτυξιακές στρατηγικές που αναπτύσσονταν. Οι αναπτυξιακές και περιφερειακές πολιτικές βασίζονταν κυρίως, σε μια τομεακή προσέγγιση και επιδιώκονταν κυρίως μέσω κρατικών ενισχύσεων, χρηματοδοτικής και δημοσιονομικής στήριξης σε συγκεκριμένους οικονομικούς τομείς, επιδοτήσεων και κινήτρων για τις υποανάπτυκτες περιοχές, καθώς και μέσω της παροχής βασικών υποδομών υπό τον έλεγχο του κράτους. Η μετάβαση από τις ρυθμιστικές πολιτικές αναδιανεμητικού τύπου σε εκείνες που απορρέουν από τη δυναμική της παραγωγικής ικανότητας, τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά των διαφόρων περιοχών ή το εδαφικό κεφάλαιο συνέπεσε με τη μετατόπιση της έμφασης προς την εδαφική διάσταση της ανάπτυξης. τα προγράμματα που αποσκοπούν στην ενίσχυση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας των περιοχών μέσω της αξιοποίησης του ενδογενούς αναπτυξιακού δυναμικού τους αντικαθιστούν τα κρατικά προγράμματα "παροχής". Οι "οικονομίες συσσωμάτωσης" βρίσκονται στο επίκεντρο των θεωριών της νέας οικονομικής γεωγραφίας. Σύμφωνα με τα υποδείγματα ενδογενούς ανάπτυξης, η ύπαρξη οικονομιών συσσωμάτωσης, ιδίως εκείνων που συνδέονται με τους παράγοντες της μάθησης, της πληροφόρησης και της διάχυσης της γνώσης, επηρεάζει τη μεταβλητή της τεχνολογικής προόδου, οδηγώντας σε αυξανόμενες αποδόσεις στην παραγωγικότητα και, ως αποτέλεσμα, σε μια διαδικασία ανάπτυξης που παράγεται κυρίως ενδογενώς (Stoller, 2020).

2.3 Εδαφική Ατζέντα Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020

Με βάση την Εδαφική Ατζέντα που δημοσιεύθηκε το 2007, η Εδαφική Ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020 εγκρίθηκε στην άτυπη υπουργική διάσκεψη των υπουργών που είναι αρμόδιοι για τον χωροταξικό σχεδιασμό και τον σχεδιασμό της εδαφικής ανάπτυξης στην Ουγγαρία το 2011. Η μελέτη "Εδαφική κατάσταση και προοπτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης" καθώς και η "5η έκθεση της Επιτροπής για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή" και η "Στρατηγική Ευρώπη 2020" ελήφθησαν υπόψη. Τα έγγραφα αυτά ήταν προσανατολισμένα προς μια στρατηγική για την υποστήριξη της εδαφικής συνοχής ως νέου σκοπού της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εφαρμογή ολοκληρωμένων πολιτικών "με βάση τον τόπο", όπως συνιστάται από την "Έκθεση Barca", είναι ένα κρίσιμο εργαλείο για την προώθηση της εδαφικής συνοχής (Hartley & Manzie, 2020).

Η στρατηγική αυτή υποστηρίζει διατομεακές πολιτικές και έχει δύο πρωταρχικούς στόχους που απορρέουν από τη Συνθήκη της ΕΕ: την αποτελεσματικότητα, η οποία συνεπάγεται την παροχή ίσων ευκαιριών σε όλες τις περιφέρειες της ΕΕ για την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού τους, και την ισότητα, η οποία συνεπάγεται την παροχή στους πολίτες της ΕΕ ίσης πρόσβασης σε ένα ορισμένο επίπεδο συνθηκών διαβίωσης, ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής τους. Οι στόχοι της είναι να ενθαρρύνει την ενσωμάτωση της εδαφικής διάστασης στις διάφορες πολιτικές σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης και να εγγυηθεί ότι η στρατηγική "Ευρώπη 2020" θα εφαρμοστεί σύμφωνα με τις έννοιες της εδαφικής συνοχής. Η εδαφική διάσταση της στρατηγικής πρέπει να λαμβάνεται υπόψη επειδή οι διάφορες περιφέρειες έχουν διαφορετικό αναπτυξιακό δυναμικό προκειμένου να εκπληρωθούν οι στόχοι της ΕΕ για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Σύμφωνα με τον προτεινόμενο γενικό κανονισμό και τους ειδικούς κανόνες, η πολιτική συνοχής τοποθετείται ως μέσο για την επίτευξη της στρατηγικής "Ευρώπη 2020" κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020. Αναμένεται από αυτήν να υποστηρίξει τον γενικότερο στόχο της σύγκλισης που υπηρετεί, πέραν της επικέντρωσης αποκλειστικά στους θεματικούς στόχους της Στρατηγικής υπό αυστηρές προϋποθέσεις και απαιτήσεις. Η ΕΕ θα πρέπει να επικεντρωθεί σε έξι γεωγραφικούς στόχους που μπορούν να βοηθήσουν στην υλοποίηση της πολιτικής "Ευρώπη 2020":

1. Προώθηση της πολυκεντρικής και ισόρροπης εδαφικής ανάπτυξης της ΕΕ

Αντιμετωπίζοντας τα εμπόδια στην ανάπτυξη σύμφωνα με τη στρατηγική "Ευρώπη 2020", η πολυκεντρική και ισορροπημένη εδαφική ανάπτυξη της ΕΕ συμβάλλει στην άμβλυνση της έντονης εδαφικής πόλωσης των οικονομικών επιδόσεων και στην αποφυγή σημαντικών περιφερειακών ανισοτήτων. Οι πιο ανεπτυγμένες πόλεις και περιφέρειες συμβάλλουν στην αξία και στην ανάπτυξη των μεγαλύτερων εδαφών τους όταν συνεργάζονται ως κέντρα σε ένα πολυκεντρικό μοντέλο. Οι πολιτικές για την αστική ανάπτυξη είναι εξίσου κρίσιμες. Οι πόλεις καλούνται να δημιουργήσουν δίκτυα με μια δημιουργική προσέγγιση που θα τις βοηθήσει να ανταγωνιστούν καλύτερα σε παγκόσμια και ευρωπαϊκή κλίμακα και να προωθήσουν την οικονομική επιτυχία προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης. Εκτός από το εθνικό και το περιφερειακό επίπεδο, ο στόχος της πολυκεντρικής ανάπτυξης ισχύει επίσης σε μακροπεριφερειακό επίπεδο και σε διασυνοριακές ζώνες (Hartley & Manzie, 2020).

2. Ενθάρρυνση της ολοκληρωμένης ανάπτυξης των πόλεων, της υπαίθρου και συγκεκριμένων περιοχών

Ενθάρρυνση πρωτοβουλιών για τη μετατροπή των πόλεων σε κόμβους έξυπνης, βιώσιμης και δίκαιης ανάπτυξης, καθώς και σε επιθυμητές τοποθεσίες για να ζουν, να εργάζονται, να επιταχύνουν και να επενδύουν οι άνθρωποι. Η αστική ανάπτυξη πρέπει να προσεγγίζεται με ολοκληρωμένο και πολυεπίπεδο τρόπο. Η μακροπρόθεσμη συνεργασία και δικτύωση μεταξύ των πόλεων μπορεί να υποστηρίξει την έξυπνη ανάπτυξη των αστικών περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των περιαστικών γειτονιών τους, σε διάφορες κλίμακες. Η διασύνδεση των αστικών και αγροτικών κοινοτήτων θα πρέπει να αναγνωρίζεται με τη χρήση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής που περιλαμβάνει τοπικές λύσεις σχεδιασμένες για την αντιμετώπιση τοπικών καταστάσεων και αναγκών. Η ενίσχυση της ικανότητας των αγροτικών κοινοτήτων να προσεγγίζουν τα αστικά κέντρα είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της παροχής υπηρεσιών και ευκαιριών απασχόλησης. Οι αγροτικές περιοχές θα πρέπει να αναπτυχθούν λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ιδιότητές τους. Μπορεί να είναι απαραίτητο να βελτιωθεί η προσβασιμότητα, να ενθαρρυνθεί η επιχειρηματικότητα και να αναπτυχθούν ισχυρές τοπικές ικανότητες σε αγροτικές, περιφερειακές και αραιοκατοικημένες περιοχές (Hartley & Manzie, 2020).

Οι αγροτικές περιοχές με άφθονους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους πρέπει να προωθούν τη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση των πόρων αυτών, καθώς και των οικολογικών λειτουργιών και υπηρεσιών τους. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις αγροτικές, απομακρυσμένες, αραιοκατοικημένες και λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές. Πρόκειται για μέρη όπου οι κοινωνικές ομάδες αντιμετωπίζουν συχνά διακρίσεις και μειονεκτήματα. Ο πρωτογενής τομέας πρέπει να εκσυγχρονιστεί στις αγροτικές περιοχές όπου η γεωργία και η δασοκομία εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικές χρήσεις γης. Αυτό μπορεί να γίνει με την αποτελεσματική χρήση των πόρων, την πραγματοποίηση των απαραίτητων επενδύσεων σε νέους και εναλλακτικούς τομείς, τη διατήρηση υψηλής ποιότητας καλλιεργήσιμης γης και τη διατήρηση των οικολογικών λειτουργιών αυτών των χρήσεων γης. Προκειμένου να διατηρήσουν την οικονομική τους δραστηριότητα, τις επιθυμητές συνθήκες διαβίωσης και τις δημόσιες υπηρεσίες, τα εδάφη που υφίστανται σοβαρή μείωση του πληθυσμού θα πρέπει να θέσουν σε εφαρμογή μακροπρόθεσμα μέτρα. Με τη βοήθεια ενδιαφερομένων από διάφορα έθνη ή περιοχές, μπορούν να επιλυθούν προβλήματα σε περιοχές, περιφέρειες και κράτη μέλη με μοναδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά που έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις

δυνατότητες ανάπτυξής τους, όπως παράκτιες ζώνες, νησιά, νησιωτικά κράτη, ορεινές περιοχές, πεδινές περιοχές, λεκάνες απορροής ποταμών και λιμνών και άλλα είδη εδαφών (Hartley & Manzie, 2020).

3. Εδαφική ολοκλήρωση των διασυνοριακών και διακρατικών λειτουργικών περιφερειών

Η ενίσχυση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας μπορεί να υπο-βοηθηθεί από την εδαφική ολοκλήρωση μέσω της εδαφικής συνεργασίας. Το δυναμικό των περιφερειών, συμπεριλαμβανομένων των ανεκτίμητων φυσικών τοπίων και των πολιτιστικών κληρονομιών τους, των δικτύων πόλεων και των αγορών εργασίας που χωρίζονται από σύνορα, μπορεί να αξιοποιηθεί καλύτερα με αυτόν τον τρόπο. Οι περιοχές κοντά στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να τύχουν προσοχής. Ο οικονομικός, κοινωνικός και οικολογικός κατακερματισμός μπορεί να μειωθεί και η αμοιβαία εμπιστοσύνη και το κοινωνικό κεφάλαιο μπορούν να οικοδομηθούν μέσω της εδαφικής ολοκλήρωσης και της συνεργασίας.

4. Διασφάλιση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας των περιφερειών με βάση τις ισχυρές τοπικές οικονομίες

Με τη δημιουργία διεθνώς ολοκληρωμένων οικονομικών τομέων και ισχυρών τοπικών οικονομιών, η συνολική οικονομία μπορεί να γίνει πιο ανταγωνιστική. Λόγω της αλληλοενισχυόμενης φύσης των παγκόσμιων και των τοπικών χαρακτηριστικών, αυτά θα πρέπει να αναπτύσσονται ταυτόχρονα. Η αξιοποίηση του εδαφικού κεφαλαίου, του κοινωνικού κεφαλαίου, η ανάπτυξη καινοτόμων μεθόδων με τοπική εστίαση και η έξυπνη εξειδίκευση μπορεί να είναι όλα κρίσιμα. Προκειμένου να βελτιωθούν οι τοπικές αντιδράσεις και να μειωθεί η ευαισθησία τους στις εξωτερικές επιρροές της παγκόσμιας οικονομίας, είναι επίσης ζωτικής σημασίας η ενσωμάτωση του τοπικού κεφαλαίου, των χαρακτηριστικών και των παραδόσεων. Η βελτίωση των τοπικών οικονομιών μέσω της παραγωγής τοπικών αγαθών και αγορών, του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, των εκπαιδευτικών προγραμμάτων με τοπική εστίαση, της μερικής αυτάρκειας και της οικοδόμησης ισχυρών και συνεκτικών

τοπικών κοινοτήτων μπορεί να αποτελέσουν αποτελεσματικά εργαλεία. Η τοπική οικονομία μπορεί να γίνει πιο ποικιλόμορφη για να μειωθεί ο κίνδυνος (Hartley & Manzie, 2020).

2.4 Έννοια και διαστάσεις της τοπικής ανάπτυξης

Η φράση "τοπική ανάπτυξη" αναφέρεται σε πρωτοβουλίες για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη συγκεκριμένων περιοχών μιας χώρας, με έναν ευρύ ορισμό της ανάπτυξης. Έτσι, η τοπική ανάπτυξη μετριέται με βάση γενικότερες δυναμικές, όπως η καινοτομία και η δημιουργικότητα στον τόπο στον οποίο επικεντρώνεται, και όχι μόνο με βάση τους μισθούς, τον αριθμό των θέσεων εργασίας και τα δημογραφικά πρότυπα σε μια συγκεκριμένη τοποθεσία (Rybnikova et al., 2022).

Οι περιφερειακές πολιτικές που αντιμετωπίζουν τις ανισότητες στην ανάπτυξη μεταξύ των διαφόρων περιοχών του εδαφικού κράτους συσχετίζονται με την τοπική ανάπτυξη. Αυτό σημαίνει ότι οι προσπάθειες για την αντιμετώπιση των ανισορροπιών και της ανομοιογένειας εντός ενός κράτους θεωρούνταν, και σε ορισμένες περιπτώσεις εξακολουθούν να θεωρούνται, ότι υποδηλώνουν την περιφερειακή ανάπτυξη. Σε αυτόν τον ακριβέστερο ορισμό, οι περιφέρειες θεωρούνται αναπόσπαστα μέρη του κράτους και η περιφερειακή ανάπτυξη αναφέρεται στην ατζέντα των περιφερειακών πολιτικών για την αντιμετώπιση τοπικών και περιφερειακών ζητημάτων. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι παρατηρείται μια μετατόπιση στο νόημα της έννοιας, καθώς ο στόχος της περιφερειακής ανάπτυξης θεωρείται πλέον όλο και περισσότερο ως μια διαδικασία καινοτομίας και επιχειρηματικότητας που αποσκοπεί στην ανάπτυξη κάθε περιοχής, αντί να είναι η επίλυση συγκεκριμένων "περιφερειακών προβλημάτων" (Rybnikova et al., 2022).

Από τη δεκαετία του 1970, η "ριζοσπαστική γεωγραφία" έχει επικεντρωθεί στο πρόβλημα της άνισης ανάπτυξης εξετάζοντας την οικονομική και κοινωνική ανισότητα που τεκμηριώνεται σε γεωγραφικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως το εισόδημα, οι συνθήκες στέγασης, η πρόσβαση σε υγιεινά και φθηνά τρόφιμα, οι εκπαιδευτικές δυνατότητες και η υγειονομική περίθαλψη. Η άποψη αυτή οδήγησε στην εισαγωγή του προβλήματος της ανισότητας ως θέματος προς συζήτηση και επίλυση τόσο από τις κυβερνήσεις όσο και από τον ακαδημαϊκό χώρο. Έτσι, η ιδέα της τοπικής ανάπτυξης διαπλέκεται με την προσέγγιση της σύγκλισης από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 και κυρίως από τις αρχές της δεκαετίας του

1990, ενώ ταυτόχρονα η εξήγηση της περιφερειακής ανάπτυξης έδωσε προσοχή τόσο σε οικονομικά όσο και σε μη οικονομικά στοιχεία (Rybničkova et al., 2022).

2.5 Σύγκλιση και Ολοκλήρωση

Το ερώτημα αν υπάρχει σύνδεση μεταξύ πολιτικής και οικονομικής ολοκλήρωσης, αν ο ένας τύπος ολοκλήρωσης αποτελεί προϋπόθεση για τον άλλο, αν υπάρχει ευεργετική αμοιβαία επιρροή ή αν υπάρχει μια αντιφατική σχέση μεταξύ των δύο, αποτελεί ένα από τα κύρια ζητήματα που απασχολούν την ακαδημαϊκή κοινότητα. Οι δύο αυτές έννοιες θα οριστούν πρώτα εννοιολογικά (Konečný, 2019).

Η ενοποίηση και η οργάνωση σε μια ομάδα δύο ή περισσότερων μονάδων θα μπορούσε να συνδεθεί με την ιδέα της ολοκλήρωσης με την πολιτική έννοια. Επιπλέον, η ιδέα της ολοκλήρωσης -και ιδίως ο σκοπός της- συνεπάγεται τον συγκεντρωτισμό με την έννοια της υπαγωγής των πολλών συνιστωσών σε μια ενιαία, υπερκείμενη αρχή, οι αποφάσεις της οποίας θα είναι δεσμευτικές για όλα τα μέρη. Διάφορα κριτήρια και συνιστώσες αποτελούν το θεμέλιο της ολοκλήρωσης:

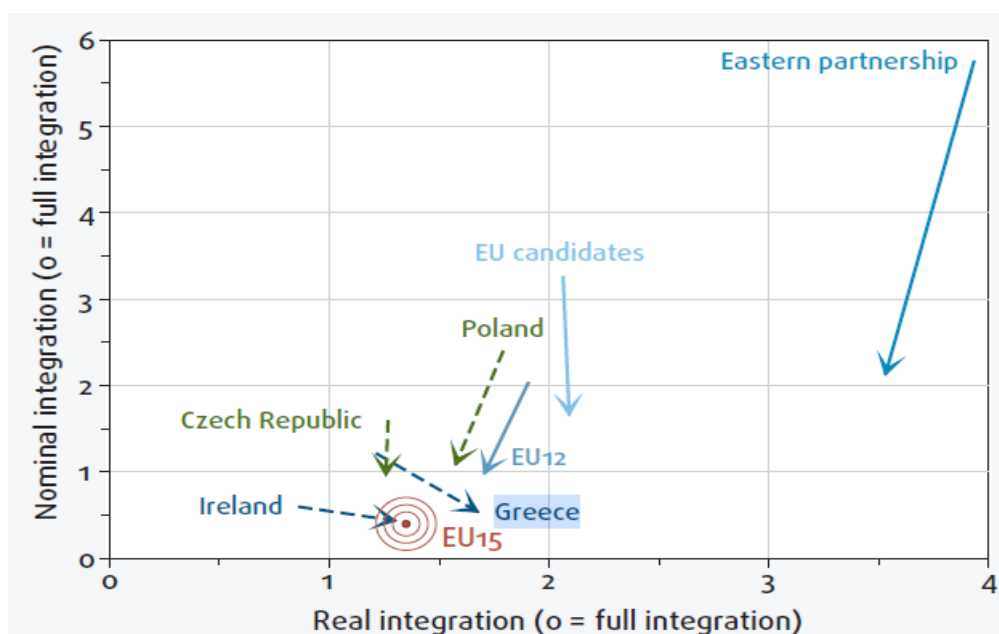
- Δημιουργία ενός ενιαίου νομικού συστήματος
- Δημιουργία κοινών θεσμών
- Κατασκευή και διαχείριση ενός κέντρου λήψης αποφάσεων
- Δημιουργία κοινής ταυτότητας

Η οικονομική ολοκλήρωση είναι ο όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια ενιαία αγορά με ελεύθερη και απεριόριστη κυκλοφορία κεφαλαίων, αγαθών, υπηρεσιών και ανθρώπων (εργαζομένων), καθώς και την πλήρη ευθυγράμμιση των εθνικών οικονομικών πολιτικών και μια ενιαία νομισματική πολιτική (έως και ένα ενιαίο νόμισμα) (Konečný, 2019).

Χρησιμοποιώντας την αρχή των βέλτιστων νομισματικών περιοχών, το σχήμα απεικονίζει τον βαθμό οικονομικής ολοκλήρωσης στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τρεις ονομαστικοί δείκτες οικονομικής ολοκλήρωσης - η μεταβλητότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών, η σύγκλιση των ρυθμών πληθωρισμού και η σύγκλιση των επιτοκίων - συνδυάζονται στον

κάθετο άξονα. Ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής, ο οποίος μετρά τον βαθμό συγχρονισμού των επιχειρηματικών κύκλων, η εμπορική ολοκλήρωση και το κατά κεφαλήν εισόδημα συνδυάζονται στον οριζόντιο άξονα ως ενδείξεις της πραγματικής ολοκλήρωσης. Το σημείο μηδέν του γραφήματος υποδηλώνει την τέλεια ολοκλήρωση, ενώ τα βέλη καταγράφουν την πορεία κάθε χώρας ή συνόλου εθνών προς την ολοκλήρωση από το 1997 έως το 2008 (η πορεία προς τα δεξιά και προς τα πάνω υποδηλώνει λιγότερη ολοκλήρωση). Το γράφημα καταδεικνύει ότι κατά τη διάρκεια των τελευταίων δέκα ετών, η ονομαστική οικονομική ολοκλήρωση στην Ευρώπη ξεπέρασε την πραγματική ολοκλήρωση (Konečný, 2019).

Γράφημα 1: Οικονομική και πραγματική ολοκλήρωση, ΕΕ-15, χώρες προς ένταξη και συνεργαζόμενες ανατολικές χώρες*

Πηγή: Gill & Raiser, 2012, σελ. 29

*Οι προς ένταξη χώρες συμπεριλαμβάνουν την Κροατία και την Τουρκία, ενώ οι συνεργαζόμενες ανατολικές χώρες συμπεριλαμβάνουν την Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν, τη Λευκορωσία, τη Γεωργία, τη Μολδαβία και την Ουκρανία και τα νέα κράτη μέλη της ΕΕ συμπεριλαμβάνουν τη Βουλγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία, την Εσθονία, την Ουγγαρία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, την Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακική Δημοκρατία και τη Σλοβενία.

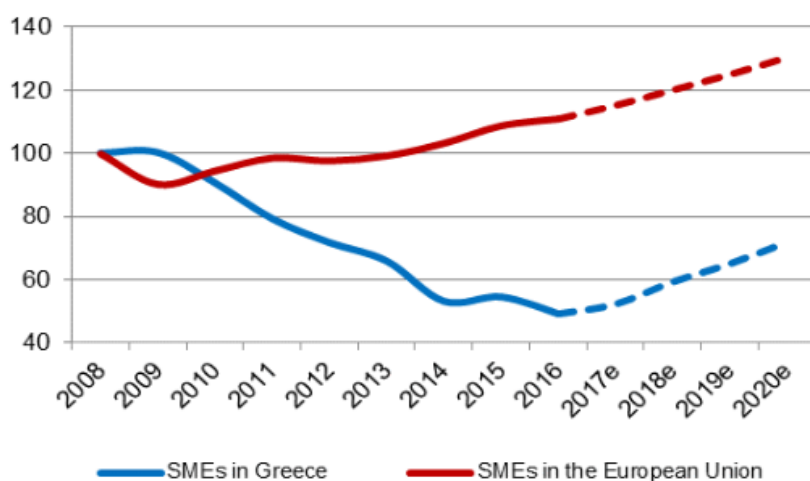
Η σημασία της γεωργίας έχει παραδοσιακά τονιστεί στα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης για την Ελλάδα, ωστόσο οι πρόσφατες αλλαγές στην πολιτική αγροτικής ανάπτυξης έχουν μεταβάλλει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται η αγροτική ανάπτυξη στην Ελλάδα. Η προσέγγιση αυτή μπορεί να φανεί στη σταθερή μετάβαση των ελληνικών προγραμμάτων γεωργικής και αγροτικής ανάπτυξης. Οι πρωτοβουλίες αγροτικής ανάπτυξης ενσωματώθηκαν στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Γεωργία" και στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα για κάθε μία από τις δεκατρείς Περιφέρειες της Ελλάδας, στα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ) για τα έτη 1989-1993 και 1994-1999, αντίστοιχα. Το ΕΠ "Αγροτική Ανάπτυξη - Αναδιάρθρωση της Υπαίθρου 2000-2006" ανέλαβε το ρόλο του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Αγροτική Ανάπτυξη" στο ΚΠΣ 2000-2006. Η δημιουργία ενός άξονα προτεραιότητας με αποκλειστικά μέτρα αγροτικής ανάπτυξης και εφαρμογή σε συγκεκριμένες περιφέρειες παρέμβασής ήταν η κύρια πρόοδος όσον αφορά την πολιτική αγροτικής ανάπτυξης στο εν λόγω ΕΠ.

Τα κονδύλια των ΚΠΣ χρησιμοποιήθηκαν για τη χρηματοδότηση των στόχων της πολιτικής συνοχής, της σύγκλισης, της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας κατά τις περιόδους προγραμματισμού 2000-2006 και 2007-2013.

Ο συνολικός προϋπολογισμός για τα έτη 2007 έως 2013 ήταν 20,4 δισ. ευρώ. Η διαχείριση των διαρθρωτικών ταμείων άλλαξε σημαντικά κατά τις δύο τελευταίες περιόδους προγραμματισμού. Τα τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα έχουν εξελιχθεί και από το 2007 εφαρμόζεται ευέλικτη διαχείριση. Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς για την περίοδο 2007-2013 ορίζει ότι οκτώ τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα θα χρησιμοποιηθούν για την αξιοποίηση των κονδυλίων. Ο αριθμός των περιφερειακών προγραμμάτων έχει μειωθεί από 13 σε πέντε σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο προγραμματισμού, γεγονός που ενισχύει σημαντικά την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης σε όλους τους τομείς. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι πέντε ελληνικές περιοχές έχουν λάβει καθεστώς στήριξης κατά τη διάρκεια της μετάβασης. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι η Αρχή Συντονισμού θεωρεί ότι περίπου το 65% του συνόλου των δημόσιων δαπανών με αναπτυξιακό στόχο αποτελείται από χρήματα της ΕΕ.

Το προαναφερθέν ζήτημα του μεγέθους είναι ένας από τους προβληματισμούς σχετικά με την κοινοτική χρηματοδότηση που προφανώς πρέπει να αντιμετωπιστεί. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) στην Ελλάδα έχουν πολύ χαμηλότερη προστιθέμενη αξία από τις ΜΜΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως φαίνεται στο γράφημα 6, και η διαφορά αυτή δεν μειώνεται με την πάροδο του χρόνου. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να διερευνηθεί αν η χρηματοδότηση των πολύ μικρών επιχειρήσεων διευκολύνει πραγματικά τη σύγκλιση.

Γράφημα 2: Προστιθέμενη αξία ΜΜΕ Ελλάδα και ΕΕ

Πηγή: European Commission, 2019, σελ. 1

Αφού ληφθούν υπόψη όλα όσα ειπώθηκαν παραπάνω, είναι προφανές ότι τα χρηματοδοτικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη και την επέκταση των οικονομιών των χωρών της ΕΕ, ιδίως εκείνων που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες, όπως η Ελλάδα. Το πρόγραμμα LEADER είναι μία από αυτές τις χρηματοδοτικές πρωτοβουλίες που έχει φτιαχτεί ειδικά για να στηρίξει την αγροτική

ανάπτυξη, δίνοντας στις τοπικές κοινότητες τη δυνατότητα να συμμετέχουν στις αποφάσεις χρηματοδότησης και στα έργα που είναι σύμφωνα με τους στόχους και τις απαιτήσεις τους.

Το LEADER συμβάλει μέσω των δράσεων που ενισχύει στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές. Η μεθοδολογία του προγράμματος, η οποία δίνει μεγάλη έμφαση στην εμπλοκή και τη συμμετοχή της κοινότητας, το έχει αναγάγει σε παγκόσμιο πρότυπο αναπτυξιακού έργου. Η σημασία, η αναγκαιότητα και ο ρόλος του προγράμματος LEADER στην ΕΕ και την Ελλάδα εξετάζονται στο επόμενο κεφάλαιο με αναφορά στο χρονοδιάγραμμα και τα βασικά χαρακτηριστικά του.

3. Το LEADER ως πολιτική παρέμβαση με βάση τον τόπο για την αγροτική ανάπτυξη

Η εξεύρεση κατάλληλων παρεμβάσεων πολιτικής σε συγκεκριμένες καταστάσεις για διαφορετικούς τύπους περιφερειών αποτελεί μείζον ζήτημα. Οι εν λόγω παρεμβάσεις πολιτικής πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν πολύ διαφορετικές προβληματικές καταστάσεις, επειδή η ανάγκη για στήριξη εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πλαίσιο και το πρόβλημα. Έτσι, η αγροτική ανάπτυξη πρέπει να αντιμετωπίσει την πολυ-λειτουργικότητα με την έννοια των διαφορετικών απαιτήσεων και χρήσεων του χώρου. Συνολικά, οι ολοκληρωμένες προσεγγίσεις και οι προσεγγίσεις με βάση τον τόπο γίνονται πιο δημοφιλείς στους φορείς χάραξης πολιτικής, επειδή οι προσεγγίσεις αυτές υποτίθεται ότι συμβάλλουν περισσότερο σε ένα εξαιρετικά πολύπλοκο έργο όπως η επιρροή της αγροτικής ανάπτυξης από ό,τι οι προσεγγίσεις που επικεντρώνονται αποκλειστικά σε μεμονωμένους τομείς (Bosworth et al., 2020).

Μια κατάλληλη πολιτική αγροτικής ανάπτυξης θα πρέπει να επιτρέπει την αντιμετώπιση των διαφόρων καθηκόντων με ευέλικτα μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας και της κινητοποίησης των διαφόρων ενδιαφερόμενων φορέων. Αυτό συνδέεται επίσης, με τις συζητήσεις σχετικά με το "νέο αγροτικό παράδειγμα" του OECD. Η προσέγγιση LEADER επινοήθηκε ως μια δυνατότητα προώθησης της αγροτικής ανάπτυξης. Το

LEADER ξεκίνησε το 1991 (επανεκδόθηκε μέχρι σήμερα τέσσερις φορές) και αποτελεί σήμερα έναν άξονα του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης ('EAFRD'). Το LEADER χαρακτηρίζεται συνήθως ως μια συμμετοχική προσέγγιση με προσανατολισμό από κάτω προς τα πάνω. Διάφοροι ενδιαφερόμενοι φορείς συναντώνται σε μια Ομάδα Τοπικής Δράσης (LAG) ως ένα είδος σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με τη χρηματοδοτική στήριξη των έργων. Οι ομάδες αυτές συνεργάζονται στην βάση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης. Τα θέματα είναι κυρίως ο τουρισμός, η αναψυχή, η ανανέωση των χωριών, η πολιτιστική κληρονομιά, οι βασικές υπηρεσίες και άλλες πτυχές της οικονομικής δραστηριότητας μέσω των οποίων επιδιώκεται η βελτίωση της ποιότητας ζωής του τοπικού πληθυσμού και των επισκεπτών της εκάστοτε περιοχής παρέμβασης. Ένας από τους στόχους του LEADER είναι να φέρει σε επαφή δημόσιους, ιδιωτικούς και πολιτικούς οργανισμούς ως ένα σχήμα τοπικής διακυβέρνησης. Το LEADER εξετάζεται επίσης στο πλαίσιο των περιφερειακών ταυτοτήτων για την προώθηση μιας κοινής "αίσθησης του τόπου" και της σχετικής κινητοποίησης της δέσμευσης των τοπικών φορέων. Μια γενική παραδοχή για το LEADER είναι ότι υπάρχει προστιθέμενη αξία λόγω του καλύτερου προσδιορισμού των τοπικών αναγκών και λύσεων, της μεγαλύτερης δέσμευσης των ενδιαφερομένων και του μεγαλύτερου πεδίου για καινοτομία. Περαιτέρω οφέλη είναι η συγκέντρωση τοπικών πόρων, η δικτύωση που επιτρέπει την αμοιβαία μάθηση και η ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση σύνθετων οικονομικών και κοινωνικών ζητημάτων (Bosworth et al., 2020).

3.1 Διάδοση του LEADER ως κοινοτικής τοπικής ανάπτυξης (CLLD)

Κατά τις τελευταίες περιόδους χρηματοδότησης υπήρξε σταθερή αύξηση του αριθμού των περιφερειών LEADER στην Ευρώπη και, τουλάχιστον στη Γερμανία, είναι ήδη εμφανές ότι η αύξηση αυτή θα συνεχιστεί: για την περίοδο χρηματοδότησης 2014-2020 αναμένονται περίπου 300 LAG σε σύγκριση με 244 LAG κατά την προηγούμενη περίοδο. Επιπλέον, το πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ μετά το 2013, συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης ('EAFRD'), εισάγει μια νέα δομή χρηματοδότησης αντί για τους ισχύοντες κανονισμούς. Ο νέος κανονισμός προβλέπει ένα Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο ('CSF') που θα παρέχει σε όλα τα Ταμεία της ΕΕ ένα σύνολο βασικών κανόνων σύμφωνα με τις γενικές αρχές - εταιρική σχέση, πολυεπίπεδη διακυβέρνηση,

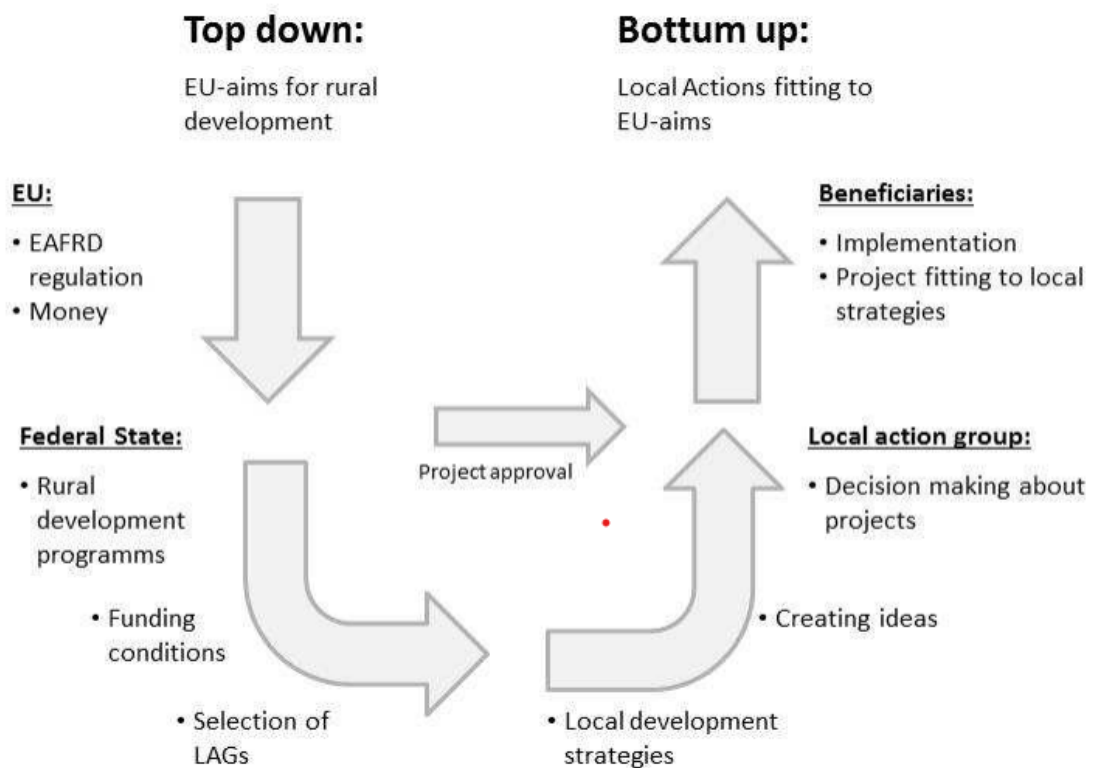
ισότητα και βιωσιμότητα. Τώρα υπάρχουν κοινές επιλογές για τη λεγόμενη "Τοπική Ανάπτυξη υπό την καθοδήγηση της Κοινότητας" (CLLD) (Bosworth et al., 2020).

Κατόπιν, της πολυετούς εμπειρίας εφαρμογής της προσέγγισης LEADER, η Επιτροπή πιστεύει ότι η υποστήριξη ολοκληρωμένων στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης και ομάδων τοπικών δράσεων μπορεί να διευκολύνει τη βιώσιμη και συνεργατική εφαρμογή πολυδιάστατων και διατομεακών παρεμβάσεων. Κατά συνέπεια, ένα συνεκτικό σύνολο μέτρων μπορεί να απευθυνθεί σε όλες τις περιοχές της ΕΕ (αγροτικές/αστικές/παραθαλάσσιες κ.λπ.) για την προώθηση νέων ευκαιριών, κοινωνικοοικονομικών οφελών, ισότητας, διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων, δικτύωσης και καινοτομίας. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες πτυχές που εμποδίζουν την εφαρμογή της πολυταμειακής CLLD. Οι πιο σημαντικές είναι ότι σε αντίθεση με το EAFRD, δεν υπάρχει υποχρέωση στα διαρθρωτικά ταμεία (EFRD και ESF) να προσφέρουν CLLD στα προγράμματα των κρατών μελών, και οι κανόνες εφαρμογής δεν έχουν εναρμονιστεί μεταξύ του EAFRD και των διαρθρωτικών ταμείων. Έτσι, το CSF θα μπορούσε να έχει προκαλέσει έναν διάλογο που θα μπορούσε να οδηγήσει σε κοινές προσεγγίσεις για την αγροτική ανάπτυξη με βάση τις κοινότητες μετά το 2020. Κατά την προσεχή περίοδο χρηματοδότησης η πιθανότητα είναι αρκετά χαμηλή (Gkartzios & Lowe, 2019).

Παρόλο που το LEADER αποκαλείται συνήθως προσέγγιση "από κάτω προς τα πάνω", πρέπει να επισημανθεί ότι υπάρχει μεγάλη επιρροή μέσω ενός υπερκείμενου πλαισίου κανονισμών χρηματοδότησης. Για παράδειγμα, υπάρχουν λεπτομερείς κανονισμοί σχετικά με το ποια είδη έργων μπορούν να χρηματοδοτηθούν και ποια όχι. Ως εκ τούτου, υπάρχουν διαφορετικά επίπεδα κανονισμών, γενικά υπάρχουν βασικές ρυθμίσεις από την ΕΕ, οι οποίες εξειδικεύονται λεπτομερέστερα από τις διαχειριστικές αρχές του RDP (είτε σε εθνικό επίπεδο είτε, στην περίπτωση της Γερμανίας, σε επίπεδο ομοσπονδιακού κρατιδίου). Έτσι, από τα πάνω υπάρχουν πολιτικά νομιμοποιημένοι στόχοι, κανονισμοί χρηματοδότησης και ενδεχομένως πολιτικές επιρροές στη συγκρότηση των φορέων ή στη μορφή των περιφερειών. Από κάτω προς τα πάνω υπάρχουν ιδέες για έργα, εμπλεκόμενοι φορείς (με τα δικά τους συμφέροντα) και τοπική γνώση (Gkartzios & Lowe, 2019).

Έτσι, ακριβέστερα, το LEADER δεν είναι ούτε "από πάνω προς τα κάτω" ούτε "από κάτω προς τα πάνω", αλλά μπορεί να ταξινομηθεί ως μια "από κάτω προς τα πάνω"-προσέγγιση (βλ. Σχήμα 3). Σε πρώτο στάδιο, υπάρχει ο καθορισμός πλαισίου από πάνω προς τα κάτω από την ΕΕ και σε δεύτερο στάδιο, από το επίπεδο της περιοχής παρέμβασης, είναι η κινητοποίηση των τοπικών φορέων/δυνάμεων από κάτω προς τα πάνω, όπου η Ομάδα Τοπικής Δράσης ασχολείται με την Τοπική Στρατηγική Ανάπτυξης και λαμβάνει αποφάσεις για τα έργα. Η υλοποίηση των έργων γίνεται από τους δικαιούχους, αλλά μόνο μετά από έγκριση (σύμφωνα με γενικούς κανονισμούς από το επίπεδο της ΕΕ και λεπτομερέστερους κανονισμούς από το επίπεδο του ομοσπονδιακού κρατιδίου). Τέλος, ο αντίκτυπος αυτών των δράσεων πρέπει να εξυπηρετεί τους στόχους της ΕΕ. Επιπλέον, ο σχεδιασμός της πολιτικής δεν είναι μόνο μια εκπόνηση από πάνω προς τα κάτω, διότι υπάρχουν διαφορετικές διαδικασίες διαβούλευσης, έτσι ώστε το κατώτερο επίπεδο να παρέχει επίσης πληροφορίες και προτάσεις για νέους κανονισμούς (Gkartzios & Lowe, 2019).

Γράφημα 3: Το LEADER ως προσέγγιση χρηματοδότησης "από κάτω προς τα πάνω"

Πηγή: Cejudo-García et al., 2022.

Επίσης, για ένα από τα βασικά στοιχεία του LEADER, τις στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης, υπάρχουν τυπικές τριβές μεταξύ "από κάτω προς τα πάνω" και "από πάνω προς τα κάτω": οι στρατηγικές θα πρέπει να εκπονούνται και να γράφονται σε τοπικό επίπεδο, ιδανικά στο πλαίσιο μιας διαδικασίας ευρείας συμμετοχής, αλλά οι διαχειριστικές αρχές του προγράμματος μπορούν να θέτουν τυπικές και σχετικές με το περιεχόμενο, απαιτήσεις. Με τον τρόπο αυτό έχουν μια ισχυρή θέση, επειδή οι διαχειριστικές αρχές του προγράμματος πρέπει να εγκρίνουν τις στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης ως μέρος της εφαρμογής των περιφερειών LEADER. Χωρίς αυτή την έγκριση της στρατηγικής δεν υπάρχει καθόλου χρηματοδότηση LEADER.

Η προοπτική της διακυβέρνησης περιλαμβάνει ζητήματα νομιμότητας που σχετίζονται με τους φορείς και τις αποφάσεις στα διάφορα επίπεδα. Με αυτό τον τρόπο πρέπει να ληφθούν υπόψη ζητήματα νομιμότητας "εισροών" καθώς και "εκροών". Σε αυτό το πλαίσιο, στο πλαίσιο του ερευνητικού έργου TRUSTEE, θέλουμε να αναλύσουμε το LEADER με μια προοπτική διακυβέρνησης σε πολλά επίπεδα. Για να αναλύσουμε τις επιδόσεις του LEADER αναπτύξαμε ένα μοντέλο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, το οποίο ενσωματώνει ρυθμίσεις διακυβέρνησης σε τοπικό επίπεδο καθώς και ρυθμίσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο και σε επίπεδο ομοσπονδιακού κρατιδίου της Γερμανίας (Gkartzios & Lowe, 2019).

3.2 Βασικά ευρήματα και προκλήσεις

Συνολικά, τα αποτελέσματα του LEADER είναι πολύ διαφορετικά μεταξύ των περιφερειών και των χωρών, καθώς και μεταξύ των περιόδων χρηματοδότησης, οπότε οι γενικεύσεις δεν είναι δυνατές. Όπως αντικατοπτρίζεται στη μεγάλη και αυξανόμενη βιβλιογραφία, τα αποτελέσματα του LEADER είναι τόσο διαφορετικά μεταξύ περιφερειών και χωρών που οποιαδήποτε διακρατική ή διαπεριφερειακή γενίκευση είναι πιθανό να μην είναι αξιόπιστη. Έτσι, εξακολουθεί να είναι δύσκολο να εκτιμηθεί ο πραγματικός αντίκτυπος στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Όσον αφορά τις ερευνητικές μεθόδους για την ανίχνευση των "μαλακών πτυχών", όπως η διακυβέρνηση, υπήρξαν σημαντικές βελτιώσεις τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα η προσπάθεια για τη μέτρηση να είναι αρκετά υψηλή. Συνολικά, στη βιβλιογραφία υπάρχουν θετικές εκτιμήσεις για τομείς όπως η καλύτερη συνεργασία, η

συμμετοχή, η δικτύωση, η καινοτομία (αλλά βλέπε τις παρατηρήσεις στο επόμενο κεφάλαιο), η σύνδεση μεταξύ διαφορετικών τύπων γνώσης, η κινητοποίηση των φορέων και τα κατάλληλα έργα που ταιριάζουν στις τοπικές περιοχές. Επίσης, για ορισμένες ειδικές εστιασμένες εξετάσεις υπάρχουν θετικά αποτελέσματα, όπως η δημιουργία κοινωνικού κεφαλαίου. Εκτός από τις θετικές εκτιμήσεις, γίνονται εμφανείς και αρνητικές πτυχές, ορισμένες από τις οποίες αναφέρονται αρκετά συχνά σε διαφορετικά ερευνητικά πλαίσια και χώρες. Για να χρησιμοποιήσουμε την πολυεπίπεδη προοπτική μπορούμε να διακρίνουμε μεταξύ σημαντικών ευρημάτων για τις "από κάτω προς τα πάνω" καθώς και για τις "από πάνω προς τα κάτω" πτυχές (Cejudo & Navarro, 2020).

Όσον αφορά την κινητοποίηση "από κάτω προς τα πάνω", απαιτείται μια ματιά στις οριζόντιες πτυχές, όπως οι σχέσεις εξουσίας εντός και γύρω από τη LAG. Αυτό σχετίζεται με τη νομιμότητα και τις ικανότητες των LAG. Ιδιαίτερα συχνά, αναφέρονται προβλήματα όπως η κυριαρχία του δημόσιου τομέα. Μια βασική πτυχή είναι η σύνθεση των διοικητικών συμβουλίων των LAGs. Λόγω του ισχύοντος κανονισμού του 50%, θεωρητικά δεν είναι δυνατή η κυριαρχία σε αριθμούς. Για παράδειγμα, στη Δανία, οι έλεγχοι δείχνουν ότι, παρόλο που δεν υπάρχει κυριαρχία εκπροσώπων των δημόσιων αρχών στα διοικητικά συμβούλια, η σύνθεση των ομάδων δράσης χαρακτηρίζεται από μεροληπτική εκπροσώπηση σε σχέση με το φύλο, την ηλικία, την εκπαίδευση, το κύριο επάγγελμα και τη χώρα καταγωγής. Η συμπερίληψη μόνο ατόμων με πολύ παρόμοια κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά μπορεί να παρέχει ακόμη και αποτελεσματική καθοδήγηση, αλλά δεν υποστηρίζει τη δημιουργία νέων στρατηγικών λύσεων, για τις οποίες η ετερογένεια θα ήταν επωφελής. Οι δεσμοί μεταξύ της ελίτ και του κοινού είναι σχετικά αδύναμοι και περιλαμβάνουν μόνο μικρά τμήματα του κοινού. Αυτό μειώνει τις δυνατότητες για τη δημιουργία τοπικών ικανοτήτων και αποδυναμώνει την ευκαιρία να αυξηθεί το αίσθημα της κοινότητας στην περιοχή LAG (Cejudo & Navarro, 2020).

Μια άλλη μελέτη, στη Δανία, δείχνει επίσης ότι οι δήμοι είναι πολύτιμοι εταίροι στην εκπλήρωση των στόχων των LAG ωστόσο, είναι δύσκολο να καθοριστεί το σημείο καμπής στο οποίο οι δήμοι γίνονται υπερβολικά κυρίαρχοι και έρχονται σε σύγκρουση με τη λογική της προσέγγισης LEADER για αυτοδιοίκηση στις συμπράξεις LAG. Παρόμοιες παρατηρήσεις υπάρχουν για τη Γαλλία: "η σύνθεση των LAG αντανάκλα τον βασικό ρόλο που διαδραματίζει η τοπική πολιτική ελίτ, με την σχεδόν πανταχού παρούσα παρουσία δημάρχων, συμβούλων

του διαμερίσματος και της περιφέρειας, των προέδρων των ημιδημόσιων οργανισμών και των προξενικών επιμελητηρίων. Αυτό δεν θα πρέπει απαραίτητα να μας εκπλήσσει. [...] Πράγματι, εκτός από ένα σχετικά περιορισμένο σύνολο τοπικών πολιτικών και οικονομικών ηγετών, λίγοι άνθρωποι μεταξύ του τοπικού πληθυσμού στις εν λόγω περιοχές γνωρίζουν την πρωτοβουλία LEADER ή την εφαρμογή της στην περιοχή τους".

Προβλήματα στην εφαρμογή μιας πραγματικής προσέγγισης "από κάτω προς τα πάνω" αναφέρθηκαν επίσης, από τις Κάτω Χώρες: εκεί το LEADER θεωρήθηκε ότι κυριαρχείται έντονα από εκπροσώπους επαγγελματικών οργανώσεων αγροτικών φορέων, όπως δήμοι, οργανώσεις για τη φύση, επιτροπές υδάτων, οργανώσεις αγροτών, τουριστικές οργανώσεις κ.λπ. και -ως εκ τούτου- είναι σχετικά ασθενώς ενσωματωμένο στην αγροτική περιοχή. Αυτή η σύνθεση της LAG εκφράζει ελάχιστη σοβαρή πολιτική βούληση για την ενίσχυση των συμμετοχικών συστημάτων άσκησης αγροτικής πολιτικής. Στις χώρες μετάβασης και επίσης σε ορισμένες περιοχές των χωρών της Νότιας Ευρώπης, αναφέρεται ένα αδύναμο ιστορικό συλλογικής δράσης και η συνεργατική προσέγγιση που ενθαρρύνεται από το LEADER δεν εμπλέκεται καλά. Για παράδειγμα, στην Καλαβρία της Ιταλίας: "οι περισσότεροι φορείς εξακολουθούν να εργάζονται ατομικά και όχι συλλογικά, λόγω της έλλειψης εμπιστοσύνης στη συλλογική δράση". Έτσι, είναι πιθανό οι τοπικοί συνασπισμοί πολιτικής εξουσίας να αποδυναμώνουν τις δυνατότητες συμμετοχής. Αυτό μπορεί να ονομαστεί "κλειστό κατάστημα". Στις περισσότερες περιφέρειες LEADER στη Γερμανία υπάρχει μια καλή παράδοση συμμετοχής, αλλά κατά την τρέχουσα περίοδο χρηματοδότησης στα περισσότερα ομόσπονδα κρατίδια υπάρχει πρόσθετη επιρροή των δημόσιων φορέων, λόγω των κανόνων συγχρηματοδότησης. Έτσι, πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά το "ποιος αποφασίζει και πώς" για τα χρήματα της χρηματοδότησης των έργων. Υπάρχουν επίσης αλλαγές μεταξύ των διαφόρων περιόδων χρηματοδότησης: μια παρατήρηση, στην Ισπανία, ήταν ότι το LEADER προωθούσε μια νέα "τάξη έργων" τεχνικών που ήταν ικανά να διαμορφώσουν νέα καινοτόμα έργα για την ανάπτυξη περιθωριακών περιοχών, γεγονός που αμφισβήτησε τις προϋπάρχουσες πελατειακές σχέσεις εξουσίας και την τοπική πολιτική τάξη. Κατά τη διάρκεια του LEADER II το προσωπικό της LAG είχε μεγάλη ελευθερία να ακολουθήσει αυτή τη νέα προσέγγιση, εισάγοντας ένα νέο όραμα μιας εδαφικής προσέγγισης της αγροτικής ανάπτυξης, αλλά καθώς η περιφερειακή κυβέρνηση συνειδητοποίησε τη σημασία του LEADER, άσκησε εκ νέου τον έλεγχο με τη μετάβαση στο LEADER+. Αυτή η επαναφορά του ελέγχου επί των LEADER LAG θα είναι κάτι που θα πρέπει να παρακολουθείται προσεκτικά (Cejudo & Navarro, 2020).

Τα προβλήματα από την πλευρά "από πάνω προς τα κάτω" βασίζονται σε κάθετες σχέσεις, όπως πολύ στενές συνθήκες χρηματοδότησης ή πολιτικές επιρροές από υψηλότερα επίπεδα. Ιδιαίτερα συχνές είναι οι παρατηρήσεις σχετικά με τα εμπόδια για την καινοτομία στο πλαίσιο LEADER και οι συνθήκες δηλώνουν αναντιστοιχία μεταξύ των επιθυμητών τοπικών ευκαιριών από τη μια πλευρά και των προκαθορισμένων μέτρων και της αντιμετώπισης της γραφειοκρατίας καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας από την άλλη. Γενικά, παρατηρούνται μειωμένες επιλογές για καινοτομία. Αντίθετα, για προηγούμενες περιόδους χρηματοδότησης υπάρχουν αρκετά θετικές εκτιμήσεις για την καινοτομία. Οι περιορισμένοι όροι χρηματοδότησης μπορεί επίσης να οδηγήσουν στην απώλεια του ενδιαφέροντος των φορέων της κοινωνίας των πολιτών να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τα έργα. Αν και ορισμένα από αυτά τα προβλήματα είναι παρόμοια στις διάφορες χώρες, στις ανατολικοευρωπαϊκές χώρες μετάβασης τα τυπικά προβλήματα από πάνω προς τα κάτω φαίνεται να έχουν ισχυρότερο αντίκτυπο, έτσι για παράδειγμα ο Fekete (2014) αναφέρει ότι οι αρχές του LEADER στην Ουγγαρία δεν τηρήθηκαν από πολλές απόψεις: "η υπερβολική κεντρική διακυβέρνηση, η επιρροή των πολιτικών κομμάτων, η υπερβολική γραφειοκρατία, η έλλειψη κονδυλίων για τη χρηματοδότηση της λειτουργίας, το χαμηλό επίπεδο καινοτομίας και το σπάνιο τοπικό κοινωνικό κεφάλαιο εμποδίζουν τη λειτουργία που βασίζεται στην προσέγγιση με βάση την περιοχή, την αποκέντρωση και την επικουρικότητα, την εταιρική σχέση, την καινοτομία, τα ολοκληρωμένα μέτρα και τη δικτύωση (από κοινού: οι αρχές LEADER). Οι κοινότητες διαδραματίζουν λιγότερο σημαντικό ρόλο από τον αναμενόμενο στη διαμόρφωση αυτών των χώρων". Αλλά και στην Ισπανία αναφέρονται έλεγχοι από πάνω προς τα κάτω στις LAG LEADER. Τα προβλήματα από πάνω προς τα κάτω είναι επίσης επιρροές στη μορφή των περιφερειών ή η επιβολή θεματικών προεπιλογών. Για παράδειγμα, για τις περιφέρειες της Αυστρίας εξετάστηκε η κυριαρχία του γεωργικού τομέα, επίσης όσον αφορά το είδος των επιλεγμένων έργων. Τα τυπικά γεωργικά σχέδια διανέμονται μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στα μέλη της επιτροπής LEADER για (σιωπηρή) έγκριση εντός σύντομου χρονικού διαστήματος (1-2 εβδομάδες). Με άλλα λόγια, τα όργανα λήψης αποφάσεων "σφραγίζουν" τα σχέδια αυτά. Παρά τα διοικητικά πλεονεκτήματα αυτών των διαδικασιών, αυξάνονται οι ανησυχίες σχετικά με τη νομιμότητα αυτής της προσέγγισης και τη μετατόπιση της εξουσίας λήψης αποφάσεων από τα τοπικά στα ανώτερα επίπεδα. Συνολικά, τα προβλήματα από πάνω προς τα κάτω είναι πολύ περισσότερο πρόβλημα της ιδρυτικής περιόδου 2007-2013, ενώ οι προηγούμενες περίοδοι χρηματοδότησης έδιναν μεγαλύτερη ελευθερία στο τοπικό επίπεδο. Η αύξηση των

γραφειοκρατικών ρυθμίσεων σχετίζεται κυρίως με την ενσωμάτωση του LEADER ως μέρος του EAFRD (Cejudo & Navarro, 2020).

3.3 Προοπτικές LEADER για μια τοπική ανάπτυξη υπό την αιγίδα της κοινότητας

Ένα μείζον ζήτημα για ένα κατάλληλο πλαίσιο CLLD είναι η αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που έχουν γίνει ορατά μέσω των εμπειριών LEADER μέχρι σήμερα καθώς και η αντιμετώπιση των προκλήσεων που αναφέρονται στα δύο προηγούμενα υποκεφάλαια. Για μια περαιτέρω έρευνα θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι παραδειγματικές διεθνείς διαφορές είναι δύσκολο να κριθούν, επειδή τα διαφορετικά ευρήματα βασίζονται σε διαφορετικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις. Για παράδειγμα, η (αρνητική) πολιτική επιρροή από πάνω προς τα κάτω φαίνεται να είναι πιο προβληματική στην Ουγγαρία ή την Αυστρία, αλλά λιγότερο στη Γερμανία ή την Αγγλία. Αλλά λόγω των διαφορετικών ερευνητικών προσεγγίσεων ίσως οι ερευνητικές μέθοδοι ή απλώς η εστίαση των εξετάσεων να ήταν πιο αποτελεσματικές σε ορισμένες παρατηρήσεις για τον εντοπισμό τέτοιων επιρροών; Για τη δική μας ερευνητική προσέγγιση στο πλαίσιο του TRUSTEE θα είναι ωφέλιμο να χρησιμοποιήσουμε την ίδια ερευνητική προσέγγιση στο πλαίσιο διαφορετικών σχεδιασμών και οριακών συνθηκών RDP (στη Γαλλία, την Ιταλία και τη Γερμανία) (Miles & Morrison, 2020).

Όσον αφορά τις σκέψεις για τη διάδοση των αρχών LEADER σε άλλα ταμεία, υπάρχουν ακόμη προκλήσεις, όπως οι μέθοδοι συντονισμού μεταξύ των διαφόρων ταμείων. Υπάρχει επίσης ανάγκη για περισσότερη τεκμηριωμένη ανάλυση των επιπτώσεων, ιδίως όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη. Εν πάση περιπτώσει, οι εμπειρίες με το LEADER τα τελευταία 25 χρόνια μπορούν να δώσουν πολύτιμες πληροφορίες. Συνολικά, η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας υποστηρίζει ήδη την ανάγκη για μια πολυεπίπεδη θεώρηση της CLLD. Σύμφωνα με αυτό, οι ανησυχίες σχετικά με διάφορες πτυχές σε ένα σύστημα πολυεπίπεδης διακυβέρνησης είναι σημαντικές: αφενός, πώς μπορούν να μειωθούν τα "προβλήματα από κάτω προς τα πάνω" μέσω ρυθμίσεων από πάνω προς τα κάτω, για παράδειγμα για να διασφαλιστούν οι ευκαιρίες συμμετοχής έναντι των τοπικών συνασπισμών εξουσίας, οι οποίοι δημιουργούν ένα κλειστό κατάστημα. Από την άλλη πλευρά, πώς μπορούν να επιλυθούν τα "από πάνω προς τα κάτω προβλήματα", για παράδειγμα οι περιορισμένες ευκαιρίες χρηματοδότησης που εμποδίζουν την καινοτομία (Miles & Morrison, 2020).

3.4 Συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα- Ομάδες Τοπικής Δράσης

Μια Ομάδα Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ), ένα δομημένο σύστημα διακυβέρνησης, είναι ο τρόπος με τον οποίο εκφράζονται οι τοπικές συμπράξεις για την περιφερειακή ανάπτυξη. Εταίροι από τον κυβερνητικό και τον επιχειρηματικό τομέα, καθώς και από την κοινωνία των πολιτών, θα πρέπει να αποτελούν μέρος της ΟΤΔ. Το πλαίσιο πρέπει να είναι ισορροπημένο και να τηρεί τις αρχές της περιφερειακής εκπροσώπησης, των τοπικών συμφερόντων και αναγκών. Καμία ομάδα συμφερόντων δεν μπορεί να εκπροσωπεί πάνω από το 49% των μελών της εταιρικής σχέσης στο επίπεδο λήψης αποφάσεων. Οι Ομάδες Τοπικής Δράσης είναι συνεργασίες μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων φορέων με στόχο την οργάνωση, την ανάπτυξη, την εφαρμογή στην πράξη, την εποπτεία και τη διαχείριση της τοπικής στρατηγικής. Είναι υπεύθυνες για την ανάθεση οικονομικών πόρων ανά δράση, την επιλογή των έργων που θα χρηματοδοτηθούν, την παρακολούθηση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται, την πληρωμή τους, καθώς και τη μακροπρόθεσμη παρακολούθηση των έργων σε βάθος πενταετίας (Shields & Hesbol, 2020). Τα δύο μοντέλα που χρησιμοποιήθηκαν για τον σχηματισμό αυτών των συμπράξεων είναι τα ακόλουθα:

α) Το πρώτο μοντέλο αφορά τη δημιουργία ad hoc ΟΤΔ προκειμένου να χαρακτηριστούν ως δικαιούχοι Leader.

β) Το δεύτερο μοντέλο εστιάζει στις υφιστάμενες συμπράξεις - δομές που είναι επιλέξιμες για να λάβουν τα οφέλη του προγράμματος.

Τα βασικά στοιχεία της αντιπροσωπευτικότητας (ισόρροπη εκπροσώπηση δημόσιων και ιδιωτικών συμφερόντων), του ανοίγματος, της διαφάνειας και της λογοδοσίας πρέπει ωστόσο να εφαρμόζονται και στις δύο περιπτώσεις (Shields & Hesbol, 2020).

3.4.1 Διευκόλυνση της καινοτομίας

Οι ομάδες τοπικής δράσης έχουν ευελιξία στη διαμόρφωση και επιλογή των δράσεων που θα υποστηριχθούν από τους πόρους του προγράμματός τους χάρη στην καινοτομία που αποτελεί χαρακτηριστικό στοιχείο των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης. Η πιο νέα και δύσκολη πτυχή της στρατηγικής LEADER είναι η προώθηση της καινοτομίας. **Συνεπάγεται** την

αναζήτηση και την υποστήριξη νέων, δημιουργικών απαντήσεων σε περιφερειακά ζητήματα, καθώς και την αξιοποίηση κάθε δυνατότητας που παρουσιάζεται. Από το σχεδιασμό έως την υλοποίηση της στρατηγικής και την εφαρμογή, συμπεριλαμβανομένου του συστήματος διαχείρισης και συντονισμού, η καινοτομία χρησιμοποιείται σε όλα τα στάδια της προσέγγισης (Castro & Vanclay, 2020).

3.4.2 Ολοκληρωμένες και πολυτομεακές δράσεις

Η πολυτομεακή προσέγγιση, ή η ενσωμάτωση στο τοπικό σχέδιο αναπτυξιακών πολιτικών από διάφορους τομείς δραστηριότητας σε κάθε τοπική κοινότητα, χρησιμεύει ως γενική αρχή των τοπικών στρατηγικών, χωρίς να σημαίνει ότι οι δράσεις θα είναι διάσπαρτες. Στόχος είναι οι πρωτοβουλίες και οι δράσεις που περιγράφονται στις τοπικές στρατηγικές να συνδέονται και να συντονίζονται ώστε να αποτελούν ένα συνεκτικό σύνολο. Η ενσωμάτωση μπορεί να αναφέρεται σε συγκεκριμένες ομαδοποιήσεις δράσεων, στις δράσεις ολόκληρου του προγράμματος, στις δράσεις ενός τομέα ή κυρίως στις συνδέσεις μεταξύ διαφόρων οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών προσπαθειών. Με βάση αυτό το σκεπτικό, χρηματοδοτούνται συγκεκριμένες πρωτοβουλίες και δράσεις ώστε να διασφαλιστεί ότι το τελικό αποτέλεσμα προσθέτει αξία στην περιοχή παρέμβασης. Ο στόχος είναι η τόνωση της τοπικής οικονομίας των αγροτικών περιοχών με την εφαρμογή τοπικών προγραμμάτων που έχουν πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα (Castro & Vanclay, 2020).

3.4.3 Δικτύωση

Η ανταλλαγή τεχνογνωσίας, εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των ομάδων είναι το ζητούμενο της δικτύωσης. Προκειμένου να προωθηθεί η ανταλλαγή πληροφοριών, γνώσεων και βέλτιστων πρακτικών μεταξύ τοπικών φορέων, οργανώσεων και ενδιαφερομένων, η δικτύωση αποτελεί κρίσιμο συστατικό στοιχείο του χρηματοδοτικού προγράμματος LEADER της ΕΕ. Ως δικτύωση στο πλαίσιο του προγράμματος LEADER αναφέρονται οι ομάδες τοπικής δράσης (ΟΤΔ), οι οποίες είναι υπεύθυνες για την υλοποίηση αναπτυξιακών στρατηγικών και έργων, και άλλες οργανώσεις, επιχειρήσεις και ιδρύματα σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο (Zavratnik et al., 2019).

Η μεθοδολογία "από κάτω προς τα πάνω" του προγράμματος LEADER, η οποία δίνει μεγάλη έμφαση στη συμμετοχή και τη συνεργασία της κοινότητας, καθιστά αναγκαία τη δικτύωση. Δίνοντας στους ανθρώπους την ευκαιρία να μαθαίνουν ο ένας από τις εμπειρίες του άλλου και να μοιράζονται τις δικές τους ιδέες και προκλήσεις, η δικτύωση ενθαρρύνει τη βελτίωση και την αμοιβαία μάθηση. Τρεις κατηγορίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κατηγοριοποίηση της λειτουργίας της δικτύωσης στο πρόγραμμα LEADER:

Οικοδόμηση ικανοτήτων: Η δικτύωση επιτρέπει την πρόσβαση σε κατάρτιση, εργαστήρια και σεμινάρια για διάφορα θέματα που συνδέονται με την αγροτική ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης έργων, της επιχειρηματικότητας και του μάρκετινγκ. Μέσω της δικτύωσης, οι ΟΤΔ μπορούν επίσης να αποκτήσουν πρόσβαση σε φόρουμ ανταλλαγής γνώσεων και τεχνικής βοήθειας που μπορούν να υποστηρίξουν τη δημιουργία και την εκτέλεση επιτυχημένων σχεδίων και πρωτοβουλιών ανάπτυξης.

Δημιουργία εταιρικών σχέσεων: Η δικτύωση διευκολύνει τις ΟΤΔ να συνεργαστούν με άλλους ενδιαφερόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών κυβερνήσεων, των ΜΚΟ και των επιχειρήσεων. Για την επίτευξη κοινών αναπτυξιακών στόχων και την ενθάρρυνση της διατομεακής συνεργασίας και της καινοτομίας, οι συμπράξεις αυτές μπορούν να αξιοποιήσουν συμπληρωματικά ταλέντα, πόρους και γνώσεις.

Διάδοση: Οι ΟΤΔ μπορούν να διεξάγουν εκστρατεία για μεταρρυθμίσεις πολιτικής που βοηθούν την αγροτική ανάπτυξη μέσω της δικτύωσης για τη διάδοση των αναπτυξιακών τους έργων. Προκειμένου να ενθαρρύνουν την αναπαραγωγή και την επέκταση επιτυχημένων έργων, οι ΟΤΔ μπορούν να μοιραστούν τις βέλτιστες πρακτικές και τις ιστορίες επιτυχίας τους μέσω δικτύωσης (Tirardo & Hernandez, 2019).

Στο πρόγραμμα LEADER, η δικτύωση μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους, όπως:

- **Συνέδρια και σεμινάρια:** Οι ΟΤΔ μπορούν να συμμετέχουν σε συνέδρια και σεμινάρια που διοργανώνονται σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο για την ανταλλαγή γνώσεων και ιδεών και τη δημιουργία συνεργασιών με άλλους ενδιαφερόμενους φορείς.
- **Επισκέψεις μελέτης και ανταλλαγές:** Για να μάθουν από τις εμπειρίες και τις βέλτιστες πρακτικές άλλων LAG και οργανισμών, οι ΟΤΔ θα μπορούσαν να οργανώσουν επισκέψεις μελέτης και ανταλλαγές με αυτούς.
- **Διαδικτυακές πλατφόρμες:** Οι ΟΤΔ μπορούν να επικοινωνούν και να ανταλλάσσουν πληροφορίες με άλλους ενδιαφερόμενους φορείς χρησιμοποιώντας διαδικτυακές

πλατφόρμες όπως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα διαδικτυακά σεμινάρια και τα φόρουμ.

- Τοπικές δραστηριότητες: Για να προωθήσουν τα αναπτυξιακά τους σχέδια και να προσελκύσουν πιθανούς εταίρους και επενδυτές, οι ΟΤΔ μπορούν να διοργανώνουν εκδηλώσεις στη γειτονιά, όπως εκθέσεις και φεστιβάλ (Loizou et al., 2019).

3.4.4 Συνεργασία

Πρόκειται για «συμμαχίες» που δημιουργούνται από Ομάδες Τοπικής Δράσης για την υλοποίηση ενός κοινού έργου κοινού ενδιαφέροντος. Οι πρωτοβουλίες αυτές μπορεί να αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, στην προώθηση της γαστρονομίας ή της πολιτιστικής κληρονομιάς. Αυτές οι συνεργασίες θα μπορούσαν να είναι:

α) Διατοπικές συνεργασίες μεταξύ ομάδων τοπικής δράσης στο εσωτερικό ενός κράτους

β) Διακρατικές συνεργασίες μεταξύ ομάδων διαφορετικών κρατών ή διαφορετικών φορέων σχεδιασμού και υλοποίησης

Ωστόσο, και στις δύο περιπτώσεις, ένας από τους συμμετέχοντες οργανισμούς επιλέγεται να λειτουργήσει ως συντονιστής και ως εταίρος συντονισμού για την υλοποίηση ενός σχεδίου συνεργασίας. Κάθε τοπική ομάδα έχει την ευκαιρία να σχεδιάσει και να υποστηρίξει καινοτόμες δράσεις που μπορούν να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα, να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και να διαδώσουν τη γνώση και την καινοτομία, συνεργαζόμενοι με εταίρους εκτός της περιοχής παρέμβασης (Loizou et al., 2019).

Οι επτά αρχές που συζητήθηκαν και παρουσιάστηκαν είναι αλληλένδετες. Εάν κάποια ή κάποιες από αυτές αγνοηθούν και δεν ληφθούν υπόψη κατά τον σχεδιασμό ενός προγράμματος τοπικής ανάπτυξης, είναι δύσκολο να προβλέψουμε ότι αυτές που θα αξιοποιηθούν τελικώς, θα είναι αποτελεσματικές (Loizou et al., 2019).

3.4.5 Σχεδιασμός-υλοποίηση τοπικών προγραμμάτων μέσω των Ομάδων Τοπικών Δράσης

Οι Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ), οι οποίες αναλαμβάνουν την ευθύνη του σχεδιασμού των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης και της δέσμευσης για την εφαρμογή τους, είναι οι εταιρικές σχέσεις που δημιουργούνται για την υλοποίηση των τοπικών προγραμμάτων. Οι ΟΤΔ καταλήγουν στη διαμόρφωση των τοπικών προγραμμάτων μέσω μιας διαδικασίας τεκμηρίωσης-ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης των περιοχών εφαρμογής, εκτεταμένων διαβουλεύσεων με τον τοπικό πληθυσμό, με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς ενώ τα προγράμματα αρχίζουν να υλοποιούνται μετά την έγκριση από τις αρμόδιες αρχές (στο ΠΠ2014-2020, τα τοπικά προγράμματα εγκρίθηκαν από επιτροπές που αποτελούνται από τις διαχειριστικές αρχές των εμπλεκόμενων ταμείων και τις διαχειριστικές αρχές των Περιφερειών). Προκειμένου να ενημερωθούν οι δυνητικοί δικαιούχοι για τις δραστηριότητες που χρηματοδοτούνται από τα τοπικά προγράμματα, οι ΟΤΔ αναπτύσσουν μια ολοκληρωμένη επικοινωνιακή εκστρατεία. Για τη διάδοση των πληροφοριών χρησιμοποιούνται δημοσιεύσεις, ενημερωτικές συγκεντρώσεις που πραγματοποιούνται στις περιφέρειες παρέμβασης και κάθε άλλη ενέργεια που μπορεί να αυξήσει την ευαισθητοποίηση του κοινού. Κάθε ΟΤΔ είναι υπεύθυνος για τη δημιουργία των απαραίτητων προσκλήσεων για την υποβολή αιτήσεων στήριξης. Στις προσκλήσεις πρέπει να προσδιορίζονται οι προς χρηματοδότηση πράξεις, οι επιτρεπόμενες δαπάνες και οι κατευθυντήριες γραμμές για την υποβολή των φακέλων υποψηφιότητας. Με βάση ακριβή κριτήρια βαθμολόγησης που παρέχονται εκ των προτέρων στους αιτούντες, οι ΟΤΔ αξιολογούν τις αιτήσεις και επιλέγουν τις πράξεις που θα συμπεριληφθούν. Στη συνέχεια, συνάπτονται συμφωνίες μεταξύ των επενδυτών και της ΟΤΔ (Kalogiannidis, 2020).

Κεφάλαιο 4^ο: Το σχέδιο δράσης του προγράμματος Leader στη Μεσσηνία

4.1 Η Μεσσηνίας ως περιοχή παρέμβασης του Leader

Η περιοχή εφαρμογής των προγραμμάτων leader, τόσο την ΠΠ 2007-2013 όσο και την περίοδο 2014-2020, αποτελείται από ολόκληρη την Π.Ε. Μεσσηνίας, πλην της Δ.Κ. Καλαμάτας, συνιστά μια επαρκή «κρίσιμη μάζα» για την υλοποίηση τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων. Η περιοχή παρέμβασης είναι αποτέλεσμα συνολικής μελέτης μιας ευρείας σειράς παραγόντων (όπως προκύπτει από το περιεχόμενο των φακέλων υποψηφιότητας) με τους κυριότερους να είναι οι κάτωθι:

α) Η διοικητική διάρθρωση και η γεωγραφική ομοιογένεια. Η περιοχή εφαρμογής, αποτελεί έναν ενιαίο γεωγραφικό χώρο με φυσική ομοιογένεια, συνεκτικότητα και κοινά χαρακτηριστικά ως προς την ιστορική, κοινωνική, πολιτική, πολιτιστική, περιβαλλοντική και οικονομική καταβολή και λειτουργία.

β) Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και το προφίλ της περιοχής εφαρμογής

- Η παραγωγική δραστηριότητα στον πρωτογενή τομέα και η σύνδεσή της με τους υπόλοιπους τομείς οικονομικής δραστηριότητας
- Η σημαντική εξωστρέφεια των επιχειρήσεων του αγροδιατροφικού τομέα
- Ο αναπτυσσόμενος τουριστικός κλάδος και η θετική προοπτική που αυτός παρουσιάζει
- Το πλούσιο φυσικό περιβάλλον
- Το πλούσιο ανθρωπογενές περιβάλλον όπως οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μουσεία, οι οικισμοί, τα ιστορικά μνημεία, η άυλη πολιτιστική κληρονομιά (ήθη, έθιμα, παραδόσεις κλπ.),
- Οι κλιματολογικές συνθήκες που καθιστούν εφικτή την ανάπτυξη παραγωγικής δραστηριότητας

γ) Η οικονομία της περιοχής εφαρμογής

Η τοπική οικονομία χαρακτηρίζεται από: υψηλά ποσοστά απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα ο οποίος χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη δυναμικών κλάδων, χαμηλά ποσοστά στον δευτερογενή τομέα (με επί το πλείστον πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις μεταποίησης των προϊόντων του πρωτογενή τομέα) και στον τριτογενή τομέα με τον τουρισμό να αποτελεί τον πιο δυναμικό κλάδο της τοπικής οικονομίας

δ) Αναπτυξιακές δυνατότητες – προοπτικές

Τα τελευταία χρόνια στην ευρύτερη περιοχή της Μεσσηνίας έχουν υλοποιηθεί μεγάλα αναπτυξιακά έργα δημόσιου χαρακτήρα με έμφαση στον τομέα των μεταφορών (ενδεικτικά: αεροδρόμιο Μεσσήνης, αυτοκινητόδρομος ΜΟΡΕΑΣ), τα οποία έχουν ενισχύσει σημαντικά το αναπτυξιακό προφίλ της περιοχής (ενδεικτικά: τουρισμός, εγχώριο και διεθνές εμπόριο προϊόντων). Παράλληλα, έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές ιδιωτικές επενδύσεις με έμφαση στον τομέα του τουρισμού και της αγροδιατροφής που προσδίδουν σημαντική προστιθέμενη αξία και διευρύνουν σημαντικά τις αναπτυξιακές δυνατότητες της περιοχής.

4.2 Ο φορέας υλοποίησης του προγράμματος Leader στη Μεσσηνία

Για την περιοχή της Περιφερειακής Ενότητας Μεσσηνίας Ομάδα Τοπικής Δράσης είναι η Αναπτυξιακή Μεσσηνίας ΑΕ Α.ΟΤΑ. Η «Αναπτυξιακή Μεσσηνίας – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ» ιδρύθηκε στις 2 Ιανουαρίου 1996 (ΦΕΚ 395/25-01-1996), υπό την επωνυμία «Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Μεσσηνίας Ανώνυμη Εταιρεία», ενώ ακολούθως το 1996 μετονομάστηκε σε «Αναπτυξιακή Μεσσηνίας Ανώνυμη Εταιρεία». Το 2006, εφαρμόζοντας των αναθεωρημένο Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων έλαβε την επωνυμία «Αναπτυξιακή Μεσσηνίας – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ» (ΑΝ.ΜΕΣ.Α.Ε. ΟΤΑ). Από τον Δεκέμβριο του 2020, προσαρμοζόμενη στις διατάξεις του νόμου 4674/2020 μετασχηματίζεται σε Αναπτυξιακό Οργανισμό ΟΤΑ με την επωνυμία «Αναπτυξιακή Μεσσηνίας Ανώνυμη Εταιρεία. Αναπτυξιακός Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης». Ο φορέας αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου. Στους κύριους σκοπούς του Αναπτυξιακού Οργανισμού, συμπεριλαμβάνονται η σχεδίαση, στήριξη, συμμετοχή και συνεργασία με όλους τους τοπικούς φορείς σε στρατηγικές και πολιτικές που στοχεύουν στη βιώσιμη, ισορροπημένη και αειφόρο ανάπτυξη στην Περιφερειακή Ενότητα Μεσσηνίας. Μέχρι σήμερα έχει αναπτύξει σημαντική δραστηριότητα τον τομέα της ανάπτυξης της υπαίθρου και των αγροτικών περιοχών της Μεσσηνίας με κινητήριο δύναμη την υλοποίηση τοπικών προγραμμάτων CLLD/ Leader. Η δραστηριοποίησή της έχει επιτρέψει να αποκτήσει πλήρη γνώση των φορέων, των επιχειρηματιών και των κατοίκων της περιοχής παρέμβασης, με τους οποίους συνεργάζεται στενά σε ένα πλαίσιο αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Η δραστηριοποίησή της ΟΤΑ έχει οδηγήσει στην αναλυτική χαρτογράφηση των προβλημάτων, των αναγκών και των δυνατοτήτων της περιοχής εφαρμογής.

4.3 Τοπικό Πρόγραμμα Άξονας 4: Εφαρμογή προσέγγισης Leader(ΠΠ 2007-2013)

Ο τίτλος του προγράμματος, το οποίο εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στην περιοχή της Μεσσηνίας πλην της πόλης της δημοτικής κοινότητας Καλαμάτας, ήταν «Η ζωή στον Μεσσηνιακό Ελαιώνα» και ο κεντρικός στόχος του ήταν η ενίσχυση της τοπικής ανταγωνιστικότητας και η αύξηση της ελκυστικότητας της περιοχής παρέμβασης ως τόπου ποιοτικής διαβίωσης και ως ποιοτικού τουριστικού προορισμού.

Οι επιμέρους στόχοι του Τοπικού Προγράμματος ήταν τρεις (3):

1. Η ενίσχυση της τοπικής ανταγωνιστικότητας με διαφοροποίηση της παραγωγικής βάσης, προώθηση της δικτύωσης και βελτίωση της ποιότητας των τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών,
2. Η ανάδειξη της περιοχής ως ιδανικού τόπου διαβίωσης και τουριστικού προορισμού υψηλών προδιαγραφών ποιότητας,
3. Η ενίσχυση της εταιρικότητας και της εξωστρέφειας με δημιουργία προϋποθέσεων οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης

Το τοπικό πρόγραμμα του Άξονα 4: «Εφαρμογή προσέγγισης Leader» εφαρμόστηκε μέσω των εξής μέτρων και υπομέτρων

ΜΕΤΡΟ	ΥΠΟΜΕΤΡΟ
41: Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης: 411: Ανταγωνιστικότητα 413: Ποιότητα ζωής/ Διαφοροποίηση	L123: Αύξηση της αξίας των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων
	L311: Διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες
	L312: Στήριξη της δημιουργίας και ανάπτυξης πολύ μικρών επιχειρήσεων
	L313: Ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων
	L321: Βασικές υπηρεσίες για την οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό
	L323: Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς
421: Διατοπική και διακρατική συνεργασία	421α: Διατοπική συνεργασία
	421β: Διακρατική συνεργασία

431: Δαπάνες λειτουργίας, απόκτηση δεξιοτήτων, εμπύχωση	431α: Δαπάνες λειτουργίας της ΟΤΔ
	431β: Απόκτηση δεξιοτήτων και εμπύχωση

Στα πλαίσια του συγκεκριμένου προγράμματος υλοποιήθηκαν 46 έργα (18 επιχειρηματικά επενδυτικά σχέδια-ιδιωτικά και 28 έργα δημόσιων παρεμβάσεων) από τα συνολικά 90 ενταγμένα προς ενίσχυση.

Το γεγονός αυτό συνδέεται με την πραγματική χρονική περίοδο εφαρμογής των δράσεων ήτοι 2010-2015, η οποία δυστυχώς, συνέπεσε με την δυσμενή οικονομική συγκυρία στην οποία βρέθηκε η χώρα μας κατά τη συγκεκριμένη περίοδο. Η συγκεκριμένη συνθήκη δημιούργησε ένα προβληματικό περιβάλλον για τις επιχειρήσεις με κύρια χαρακτηριστικά την αβεβαιότητα, την έλλειψη ρευστότητας και τελικά, την κάμψη της επιχειρηματικότητας. Οι δυσκολίες στην πρόσβαση των επιχειρήσεων στο τραπεζικό σύστημα με αποτέλεσμα, την αδυναμία κάλυψης της ίδιας συμμετοχής ή δανειοδότησης των επενδυτικών σχεδίων, την αδυναμία έκδοσης εγγυητικών επιστολών καλής εκτέλεσης /προκαταβολής κ.α., συνέτειναν στη διαμόρφωση μιας κατάστασης ασφυξίας για τους επενδυτές του τοπικού προγράμματος (τόσο για τα δημόσια, όσο και για τα ιδιωτικά έργα).

4.4.Τοπικό Πρόγραμμα CLLD/Leader (ΠΠ 2014-2020)

Ο στρατηγικός στόχος του προγράμματος για την ΠΠ 2014-2020, όπως αυτός αποτυπώθηκε στην εγκεκριμένη πρόταση, είναι η προώθηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και ειδικότερα, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στον αγροδιατροφικό τομέα, μέσα από την ενίσχυση της καινοτομίας, της δικτύωσης και της συνεργασίας. Η βασική αυτή θεματική κατεύθυνση συμπληρώνεται από άλλες δύο δευτερεύουσες κατευθύνσεις: α)την βελτίωση της ποιότητας ζωής του τοπικού πληθυσμού μέσα από παρεμβάσεις που στοχεύουν στην επίτευξη κοινωνικής συνοχής (άρση αποκλεισμών, καταπολέμηση φτώχειας) και β) την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και την ανάδειξη της τοπικής ταυτότητας.

Συνοπτικά, το τοπικό πρόγραμμα “Μεσσηνία 2020”για την ΠΠ 2014-2020 διαρθρώνεται σε τρία Υπομέτρα:

- 19.2:Στήριξη για την υλοποίηση πράξεων στο πλαίσιο της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων

- 19.3: Στήριξη για την προπαρασκευή και την υλοποίηση δια- τοπικών και διακρατικών συνεργασιών
- 19.4: Στήριξη για τις λειτουργικές δαπάνες και την εμπύχωση

και υλοποιείται μέσω είκοσι τριών (23) δράσεων και υπό-δράσεων που κατανέμονται μεταξύ αυτών.

Το πρόγραμμα αυτήν την περίοδο βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη (έχει ολοκληρωθεί ο κύκλος των προκηρύξεων και τα έργα είναι σε στάδιο υλοποίησης) με την ίδια περιοχή παρέμβασης (το σύνολο της ΠΕ Μεσσηνίας πλην της ΔΚ Καλαμάτας) και χρόνο ολοκλήρωσης τον Ιούνιο του 2025. Έχουν ενταχθεί σε καθεστώς ενίσχυσης 71 πράξεις (δημοσίου και ιδιωτικού χαρακτήρα). Στον τομέα των ιδιωτικών παρεμβάσεων, το επενδυτικό ενδιαφέρον μονοπώλησε ο κλάδος του τουρισμού με την ίδρυση κυρίως, νέων επιχειρήσεων και λιγότερο με τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων ενώ στις δημόσιες παρεμβάσεις, τα έργα κατασκευής υποδομών και αναπλάσεων.

Κεφάλαιο 5: Μεθοδολογία

5.1. Εισαγωγή

Το παρόν κεφάλαιο περιγράφει την ποσοτική ερευνητική προσέγγιση που χρησιμοποιήθηκε σε αυτή τη διατριβή για την αντιμετώπιση των ερευνητικών ερωτημάτων. Η μεθοδολογία επικεντρώνεται στις απαντήσεις που παρέχονται από ένα δείγμα ευκολίας 80 συμμετεχόντων από διάφορους τομείς του δημόσιου τομέα που έχουν εμπλακεί, σε διάφορους βαθμούς, με το πρόγραμμα CLLD/LEADER στη Μεσσηνία. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν χρησιμοποιώντας ένα διαδικτυακό ερωτηματολόγιο που χορηγήθηκε μέσω των Φόρμων Google. Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε μια σειρά ερωτήσεων που καταγράφουν δημογραφικές λεπτομέρειες και δύο τύπους ερωτήσεων κλίμακας αξιολόγησης: ερωτήσεις Σημασιολογικής Διαφορικής Κλίμακας και ερωτήσεις κλίμακας Ανάλυσης Σημασίας-Απόδοσης (IPA) (Taherdoost, 2016).

5.2. Ερευνητικά Ερωτήματα

Σε αυτή τη μελέτη, θα απαντηθούν τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα, σε σχέση με το πρόγραμμα CLLD/LEADER στη Μεσσηνία:

Ερευνητικό ερώτημα 1. «Πώς επηρεάζει ο ρόλος ενός υπαλλήλου του δημόσιου τομέα την αντίληψή του για την ικανότητα του προγράμματος CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται στις μοναδικές ανάγκες της Μεσσηνίας;»

Δοκιμή: Ανάλυση Διακύμανσης (ANOVA)

Μεταβλητές: Ρόλος υπαλλήλου (Ανεξάρτητη Μεταβλητή), Αντίληψη της ικανότητας του προγράμματος CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται στις μοναδικές ανάγκες της Μεσσηνίας (Εξαρτημένη μεταβλητή)

Ερευνητικό ερώτημα 2. "Πόσο σημαντικό και αποτελεσματικό θεωρείται το πρόγραμμα CLLD/LEADER για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία;"

Δοκιμή: Συντελεστής συσχέτισης Pearson

Μεταβλητές: Σημασία και αποτελεσματικότητα του προγράμματος CLLD/LEADER για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων (κλίμακα IPA)

Ερευνητικό ερώτημα 3. *"Πόσο σημαντικό και αποτελεσματικό θεωρείται το πρόγραμμα CLLD/LEADER για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία;"* μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τον συντελεστή συσχέτισης κατάταξης του Spearman. Αυτό το τεστ αξιολογεί την ισχύ και την κατεύθυνση της μονοτονικής σχέσης μεταξύ δύο τακτικών μεταβλητών, που είναι η «Σημασία» (σημασία) και η «Αποτελεσματικότητα» (αποτελεσματικότητα) του προγράμματος CLLD/LEADER στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία.

Δοκιμή: Συντελεστής συσχέτισης Pearson

Μεταβλητές: Σημασία και αποτελεσματικότητα του προγράμματος CLLD/LEADER για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων (κλίμακα IPA)

Αυτά τα ερευνητικά ερωτήματα στοχεύουν να φωτίσουν τις αντιληπτές επιπτώσεις και την αποτελεσματικότητα του προγράμματος CLLD/LEADER από την οπτική γωνία εκείνων που εμπλέκονται άμεσα στην εφαρμογή του. Αυτή η εικόνα είναι πολύτιμη για τον εντοπισμό πιθανών περιοχών για βελτίωση του προγράμματος και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας μελλοντικών πρωτοβουλιών (De Vaus, 2013).

5.3. Σχεδιασμός Έρευνας

Η παρούσα έρευνα χρησιμοποιεί έναν ποσοτικό σχεδιασμό έρευνας με στόχο να εξετάσει τις αντιλήψεις των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα σχετικά με το πρόγραμμα CLLD/LEADER στη Μεσσηνία. Η ποσοτική προσέγγιση είναι κατάλληλη καθώς επιτρέπει τη συλλογή αριθμητικών δεδομένων, παρέχοντας μια πιο αντικειμενική και στατιστικά ισχυρή κατανόηση του αντίκτυπου, της αποτελεσματικότητας και της αναπαράστασης του προγράμματος (Creswell, 2014).

Η μελέτη περιστρέφεται γύρω από ένα ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς, αξιοποιώντας τα οφέλη μιας μεθοδολογίας έρευνας, όπως η συλλογή δεδομένων από ένα μεγάλο δείγμα και η διασφάλιση της ανωνυμίας για την ενθάρρυνση ειλικρινών απαντήσεων (Bryman, 2016). Δεδομένης της φύσης των ερευνητικών ερωτημάτων, αυτή η προσέγγιση διευκολύνει την πλήρη κατανόηση των αντιλήψεων του δείγματος σχετικά με το πρόγραμμα CLLD/LEADER και το καθεστώς απασχόλησής τους.

Οι 80 συμμετέχοντες, ένα βολικό δείγμα, επιλέχθηκαν λόγω της ποικίλης απασχόλησής τους σε διάφορους τομείς του δημόσιου τομέα και των διαφορετικών βαθμών συμμετοχής στο πρόγραμμα CLLD/LEADER. Η δειγματοληψία ευκολίας επιλέχθηκε για πρακτικούς λόγους (Etikan et al., 2016), καθώς η προσβασιμότητα και η προθυμία των συμμετεχόντων να συμμετάσχουν έκαναν τη συλλογή δεδομένων αποτελεσματική και αποτελεσματική.

Το διαδικτυακό ερωτηματολόγιο που φιλοξενείται μέσω του Google Forms περιλαμβάνει έναν συνδυασμό ερωτήσεων δημογραφικών στοιχείων, ερωτήσεων σημασιολογικής διαφορικής κλίμακας και ερωτήσεων κλίμακας Ανάλυσης Σημασίας-Απόδοσης (IPA).

Οι δημογραφικές ερωτήσεις παρέχουν το πλαίσιο στις απαντήσεις, αποκαλύπτοντας τυχόν διαφορές λόγω ηλικίας, φύλου, ρόλου ή διάρκειας συμμετοχής στο πρόγραμμα (Schaefer, & Dillman, 1998). Η Σημασιολογική Διαφορική Κλίμακα, μια διπολική κλίμακα αξιολόγησης επτά σημείων, μετράει τα συναισθήματα των εργαζομένων για το πρόγραμμα CLLD/LEADER σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένου του αντίκτυπού του, της εκπροσώπησης των ενδιαφερομένων και της προώθησης της καινοτομίας (Osgood et al., 1999).

Τέλος, οι ερωτήσεις της κλίμακας IPA εμβαθύνουν στην αντιληπτή σημασία και αποτελεσματικότητα του προγράμματος CLLD/LEADER σε διάφορες παραμέτρους (Martilla & James, 1977). Αυτή η προσέγγιση επιτρέπει την κατανόηση του χάσματος μεταξύ της αντιληπτής σημασίας και της απόδοσης του προγράμματος, καθοδηγώντας τις μελλοντικές προσπάθειες βελτίωσης. Μαζί, αυτά τα στοιχεία σχηματίζουν μια ερευνητική στρατηγική ικανή να προσφέρει διορατικά, ποσοτικά δεδομένα για να απαντήσει στα ερευνητικά μας ερωτήματα.

5.4. Πληθυσμός και δείγμα

Ο πληθυσμός για αυτή τη μελέτη περιλαμβάνει υπαλλήλους του δημόσιου τομέα που συμμετέχουν στο πρόγραμμα CLLD/LEADER στη Μεσσηνία, Ελλάδα. Πρόκειται για μια

πολυδιάστατη ομάδα που περιλαμβάνει άτομα που απασχολούνται σε διάφορες αρμοδιότητες του δημόσιου τομέα και σε διαφορετικούς ρόλους που σχετίζονται με το πρόγραμμα CLLD/LEADER.

Αυτός ο πληθυσμός παρουσιάζει ενδιαφέρον λόγω των εμπειριών του από πρώτο χέρι με το πρόγραμμα CLLD/LEADER, παρέχοντάς του μια ενημερωμένη προοπτική για τις διάφορες πτυχές και τις επιπτώσεις του στην περιοχή της Μεσσηνίας. Οι υπάλληλοι του δημόσιου τομέα που εμπλέκονται στο πρόγραμμα προέρχονται από διαφορετικά επαγγελματικά υπόβαθρα και έχουν διάφορες χρονικές περιόδους εμπλοκής με το πρόγραμμα, γεγονός που επιτρέπει μια πλούσια ποικιλία απόψεων και γνώσεων (Bryman, 2016).

Η τεχνική δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε σε αυτή τη μελέτη είναι η δειγματοληψία ευκολίας ή σκόπιμη δειγματοληψία. Αυτή η προσέγγιση δειγματοληψίας μη πιθανοτήτων επιλέχθηκε λόγω της πρακτικότητας και της αποτελεσματικότητάς της. επιτρέπει τη γρήγορη και εύκολη πρόσβαση σε συμμετέχοντες που είναι άμεσα διαθέσιμοι και πρόθυμοι να συμμετάσχουν στην έρευνα (Etikan et al., 2016).

Για τη μελέτη αυτή επιλέχθηκαν ογδόντα συμμετέχοντες, καθένας από τους οποίους είχε διαφορετικά επίπεδα εμπλοκής με το πρόγραμμα CLLD/LEADER στη Μεσσηνία. Τους ζητήθηκε να συμπληρώσουν ένα διαδικτυακό ερωτηματολόγιο, το οποίο διανεμήθηκε μέσω συνδέσμου Google Forms. Αυτή η ψηφιακή προσέγγιση βοήθησε να ξεπεραστούν τα γεωγραφικά και υλικοτεχνικά εμπόδια, επιτρέποντας τη συλλογή δεδομένων από ένα ευρύ φάσμα συμμετεχόντων με αποτελεσματικό από άποψη χρόνου τρόπο (Wright, 2005).

Η χρήση της δειγματοληψίας ευκολίας σε αυτή τη μελέτη παρουσιάζει δυνητικούς περιορισμούς, όπως η πιθανότητα δειγματοληψίας μεροληψίας, δεδομένου ότι οι συμμετέχοντες δεν επιλέγονται τυχαία (Etikan et al., 2016). Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη τον διερευνητικό χαρακτήρα της μελέτης και την εστίαση στις αντιλήψεις των συμμετεχόντων και όχι στις γενικεύσιμες αλήθειες, τα οφέλη της δειγματοληψίας ευκολίας θεωρείται ότι υπερτερούν των περιορισμών της.

5.5. Μέθοδοι συλλογής δεδομένων

Η κύρια μέθοδος συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιήθηκε σε αυτή τη μελέτη ήταν ένα αυτοδιαχειριζόμενο διαδικτυακό ερωτηματολόγιο. Όπως εξηγεί ο Creswell (2014), οι διαδικτυακές έρευνες είναι ένας βολικός, οικονομικά αποδοτικός και αποδοτικός τρόπος

συλλογής δεδομένων, ιδιαίτερα όταν ο πληθυσμός είναι ευρέως διασκορπισμένος γεωγραφικά.

Το ερωτηματολόγιο χωρίστηκε σε δύο κύρια μέρη: δημογραφικές ερωτήσεις και ερωτήσεις σχετικά με το πρόγραμμα CLLD/LEADER.

Δημογραφικές ερωτήσεις

Η πρώτη ενότητα της έρευνας ζητούσε δημογραφικά στοιχεία από τους συμμετέχοντες, συμπεριλαμβανομένης της ηλικίας, του φύλου, του ρόλου τους στον δημόσιο τομέα και της διάρκειας συμμετοχής στο πρόγραμμα CLLD/LEADER. Αυτά τα ερωτήματα είναι απαραίτητα για την παροχή πλαισίου και για περαιτέρω ανάλυση με βάση αυτές τις μεταβλητές (Bryman, 2016).

Ερωτήσεις για την Κλίμακα Ερωτήσεων Σημασιολογικής Διαφορικής Κλίμακας και Ανάλυσης Απόδοσης (IPA)

Η δεύτερη ενότητα του ερωτηματολογίου περιείχε μια σειρά δηλώσεων σχετικά με το πρόγραμμα CLLD/LEADER. Ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να βαθμολογήσουν αυτές τις δηλώσεις σε μια 7-βαθμη Σημασιολογική Διαφορική Κλίμακα (SDS) (Osgood et al., 1957) και μια κλίμακα IPA 5 σημείων (Martilla & James, 1977). Αυτές οι κλίμακες είχαν στόχο να μετρήσουν την αντίληψη των συμμετεχόντων για το πρόγραμμα CLLD/LEADER στη Μεσσηνία.

Το διαδικτυακό ερωτηματολόγιο χορηγήθηκε μέσω του Google Forms, ενός αξιόπιστου και ευρέως χρησιμοποιούμενου εργαλείου για τη συλλογή δεδομένων στο διαδίκτυο (Couper, 2000). Ένας σύνδεσμος προς το ερωτηματολόγιο κοινοποιήθηκε στους συμμετέχοντες μέσω email ή μέσω κοινωνικής δικτύωσης, επιτρέποντάς τους να το συμπληρώσουν με την άνεσή τους.

Χρησιμοποιώντας μια διαδικτυακή έρευνα, θα μπορούσαμε να αξιοποιήσουμε μια διαφορετική ομάδα υπαλλήλων του δημόσιου τομέα με διαφορετικούς βαθμούς συμμετοχής στο πρόγραμμα CLLD/LEADER. Αυτή η ψηφιακή προσέγγιση διευκόλυνε την ταχεία συλλογή δεδομένων ενώ μας επέτρεψε να συγκεντρώσουμε ένα ευρύ φάσμα προοπτικών (Wright, 2005).

5.6. Υιοθετηθείσες πρότυπες κλίμακες

Η Σημαιολογική Διαφορική Κλίμακα (SDS) και η Ανάλυση Σημασίας-Απόδοσης (IPA) είναι και τα δύο σημαντικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται στην έρευνα έρευνας για την καταγραφή των αντιλήψεων και των στάσεων των ερωτηθέντων.

Σημαιολογική Διαφορική Κλίμακα (SDS)

Η Σημαιολογική Διαφορική Κλίμακα, που προτάθηκε από τους Osgood, Suci και Tannenbaum το 1957, είναι ένας τύπος κλίμακας αξιολόγησης που έχει σχεδιαστεί για τη μέτρηση της υπονοητικής σημασίας αντικειμένων, γεγονότων και εννοιών. Αυτή η κλίμακα παρουσιάζει στους ερωτηθέντες μια δήλωση ή μια έννοια, την οποία καλούνται να αξιολογήσουν με βάση μια σειρά διπολικών επιθέτων (π.χ. καλό-κακό, χρήσιμο-άχρηστο, σημαντικό-ασήμαντο) με αριθμητικές τιμές που εκχωρούνται σε κάθε άκρο της πολικότητας. Στη συνέχεια υπολογίζεται ο μέσος όρος των απαντήσεων για να δοθεί μια βαθμολογία για το αντικείμενο ή την έννοια που βαθμολογείται (Osgood, Suci, & Tannenbaum, 1957).

Το κύριο πλεονέκτημα του SDS είναι ότι επιτρέπει τη μέτρηση αφηρημένων εννοιών, όπως στάσεων και συναισθημάτων, τα οποία διαφορετικά θα ήταν δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν. Καθώς εστιάζει στην υποκειμενική ερμηνεία του ερωτώμενου, το SDS είναι χρήσιμο σε καταστάσεις όπου ο ερευνητής θέλει να αξιολογήσει προσωπικές αντιδράσεις και αντιλήψεις (Clason & Dormody, 1994).

Ανάλυση Σημασίας-Απόδοσης (IPA)

Η Ανάλυση Σημασίας-Απόδοσης (IPA), που αναπτύχθηκε από τους Martilla και James το 1977, είναι μια άλλη διδιάστατη μεθοδολογία πλέγματος που καταγράφει δύο πτυχές της αντίληψης: τη σημασία ενός χαρακτηριστικού και την απόδοση ενός χαρακτηριστικού. Μετρά πόσο σημαντικό είναι κάθε χαρακτηριστικό για τον πελάτη (σημασία) και πόσο καλά αποδίδει η εταιρεία επί του παρόντος σε κάθε χαρακτηριστικό (απόδοση) (Martilla & James, 1977).

Το IPA βοηθά στον εντοπισμό προτεραιοτήτων για βελτίωση, επισημαίνοντας τους τομείς όπου η απόδοση είναι χαμηλή αλλά η σημασία είναι υψηλή. Επιπλέον, μπορεί να βοηθήσει

στον εντοπισμό περιοχών όπου οι πόροι μπορεί να σπαταληθούν σε πτυχές που είναι υψηλής απόδοσης αλλά χαμηλής σημασίας. Αυτό καθιστά το IPA πολύτιμο εργαλείο για τη λήψη αποφάσεων σε ποικίλες ρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης προγραμμάτων, των ερευνών ικανοποίησης πελατών και της ανάπτυξης προϊόντων (Azzopardi & Nash, 2013).

5.7. Η Συμβολή των επιλεχθέντων πρότυπων κλιμάκων στην παρούσα έρευνα

Η Σηματολογική Διαφορική Κλίμακα (SDS) και η κλίμακα Ανάλυση Σημασίας-Απόδοσης (IPA) συμβάλλουν σημαντικά στην τρέχουσα έρευνα της διατριβής.

Η Σηματολογική Διαφορική Κλίμακα (SDS) βοηθά την έρευνα να εμβαθύνει στις αντιλήψεις και τα συναισθήματα των υπαλλήλων του δημόσιου τομέα για το πρόγραμμα CLLD/LEADER στη Μεσσηνία, ένα θέμα σχετικά αφηρημένο και υποκειμενικό. Ο διπολικός σχεδιασμός του SDS μας επιτρέπει να μετρήσουμε την ένταση των συναισθημάτων των εργαζομένων, είτε αντιλαμβάνονται το πρόγραμμα ως επιτυχημένο ή αποτυχημένο, σημαντικό ή ασήμαντο, παραγωγικό ή μη παραγωγικό, κ.λπ. και τον ρόλο στην περιφερειακή ανάπτυξη, την προώθηση της καινοτομίας και την τόνωση της βιομηχανίας (Osgood, Suci, & Tannenbaum, 1957). Επιπλέον, ποσοτικοποιώντας αυτές τις υποκειμενικές αντιλήψεις, μπορούμε να αναλύσουμε στατιστικά τα δεδομένα και να παρέχουμε ισχυρά στοιχεία που υποστηρίζουν τα ευρήματά μας (Clason & Dormody, 1994).

Από την άλλη πλευρά, η κλίμακα Ανάλυση Σημασίας-Απόδοσης (IPA) συμβάλλει σε αυτήν την έρευνα ρίχνοντας φως σε δύο κρίσιμες πτυχές της αντίληψης σχετικά με το πρόγραμμα CLLD/LEADER: τη σημασία και την απόδοση. Μας επιτρέπει να κατανοήσουμε όχι μόνο πώς οι υπάλληλοι του δημόσιου τομέα αξιολογούν την αποτελεσματικότητα του προγράμματος για την αντιμετώπιση των περιφερειακών αναγκών, την προώθηση της καινοτομίας και τη μείωση των ανισοτήτων, αλλά και πόσο κρίσιμες είναι αυτές οι πτυχές για αυτούς. Προσδιορίζοντας περιοχές όπου το πρόγραμμα αποδίδει καλά αλλά δεν θεωρείται σημαντικό ή το αντίστροφο, μπορούμε να παρέχουμε συστάσεις για τη βελτίωση του σχεδιασμού και της υλοποίησης του προγράμματος (Martilla & James, 1977). Αυτή η ικανότητα του IPA να αναδεικνύει τους τομείς εστίασης το καθιστά ένα ανεκτίμητο εργαλείο για αξιολογήσεις πολιτικής και λήψη στρατηγικών αποφάσεων (Azzopardi & Nash, 2013).

Με τη χρήση των κλιμάκων SDS και IPA, η παρούσα διατριβή αξιοποιεί τα δυνατά σημεία και των δύο κλιμάκων για να διερευνήσει, να κατανοήσει και να αξιολογήσει τις αντιλήψεις των υπαλλήλων του δημόσιου τομέα σχετικά με το πρόγραμμα CLLD/LEADER στη Μεσσηνία με ολοκληρωμένο, αυστηρό και διορατικό τρόπο.

Κεφάλαιο 6: Αποτελέσματα αναλύσεων

Στο παρόν κεφάλαιο παρατίθενται τα αποτελέσματα των αναλύσεων οι οποίες διενεργήθηκαν επί της βάσεως δεδομένων που συγκροτήθηκε κατόπιν συλλογής και μετάπτωσης των απαντήσεων των ερωτηθέντων.

6.1. Περιγραφική στατιστική – Δημογραφικά στοιχεία δείγματος

Στην παρούσα ενότητα παρατίθενται τα αποτελέσματα των αναλύσεων αναφορικά με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος της έρευνας.

Πίνακας 1 Ηλικιακή κατηγορία

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Κάτω των 25	15	18,8	18,8	18,8
	25-34	17	21,3	21,3	40,0
	35-44	11	13,8	13,8	53,8
	45-54	14	17,5	17,5	71,3
	55-64	11	13,8	13,8	85,0
	65 και άνω	12	15,0	15,0	100,0
	Total	80	100,0	100,0	

Τα δεδομένα στον πίνακα 10 περιγράφουν τη συχνότητα και την αναλογική αντιπροσώπευση των συμμετεχόντων στη μελέτη σε διάφορες ηλικιακές κατηγορίες. Τα άτομα, που στρατολογούνται στο δημόσιο τομέα και συμμετέχουν στο πρόγραμμα CLLD/LEADER στη Μεσσηνία, κατανέμονται σε ένα ευρύ ηλικιακό φάσμα, παρουσιάζοντας μια ευρεία δημογραφική εκπροσώπηση.

Άτομα κάτω των 25 ετών

Αποτελώντας το 18,8% του συνολικού δείγματος, αυτό το δημογραφικό τμήμα αντιπροσωπεύει τους αρχάριους επαγγελματίες που ασχολούνται στα πρώτα στάδια της σταδιοδρομίας τους στον δημόσιο τομέα. Η ενασχόλησή τους με το πρόγραμμα CLLD/LEADER

παρουσιάζει μια διασταύρωση ατόμων που ξεκινούν τη σταδιοδρομία και την εφαρμογή του προγράμματος.

Ηλικιακή κατηγορία 25-34

Αυτό το δημογραφικό, το οποίο συχνά θεωρείται ως επαγγελματίες από την αρχή έως τη μέση σταδιοδρομία, αποτελεί το 21,3% του συνόλου. Η αναλογική τους υπεροχή υποδηλώνει μια ουσιαστική δέσμευση με το πρόγραμμα, υποδηλώνοντας πιθανή απήχηση των στόχων του προγράμματος με αυτό το δημογραφικό στρώμα.

Ηλικιακή ομάδα 35-44

Αποτελώντας το 13,8% του δείγματος, αυτό το δημογραφικό τμήμα, που συχνά θεωρείται ως επαγγελματίες στο μέσο της καριέρας, παρουσιάζει ένα μέτριο ποσοστό. Η μείωση σε σύγκριση με την προηγούμενη κατηγορία θα μπορούσε να σημαίνει πιθανές διακυμάνσεις στην απήχηση του προγράμματος σε διάφορα επαγγελματικά στάδια ή ενδεχομένως να αντικατοπτρίζει ευρύτερα δημογραφικά πρότυπα στον δημόσιο τομέα.

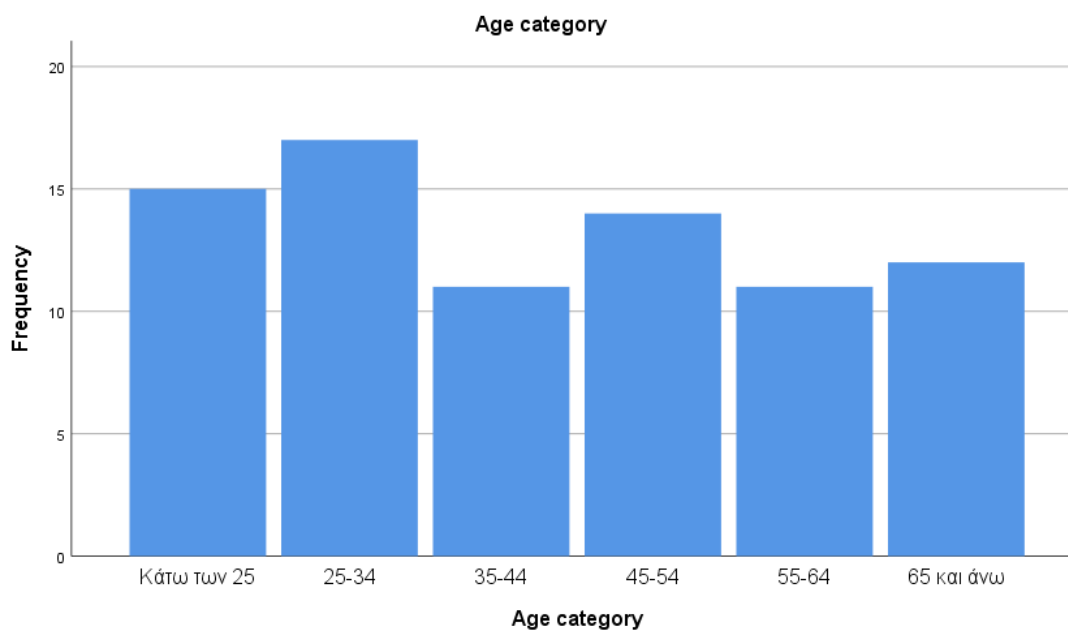
Δημογραφικά στοιχεία ηλικίας 45-54 ετών

Αντιπροσωπεύοντας το 17,5% του συνόλου, αυτό το δημογραφικό στοιχείο συνδέεται συνήθως με επαγγελματίες ανώτερου επιπέδου που διαθέτουν σημαντική εξουσία λήψης αποφάσεων. Η αύξηση από την προηγούμενη ομάδα θα μπορούσε να είναι ενδεικτική της αποτελεσματικότητας του προγράμματος στη συμμετοχή ανώτερων επαγγελματιών στην εφαρμογή και την παρακολούθησή του.

Ηλικιακή κατηγορία 55-64

Αυτή η ηλικιακή ομάδα ταιριάζει με το δημογραφικό μέγεθος της ηλικίας 35-44, και οι δύο αντιπροσωπεύουν το 13,8% του συνόλου. Η αναλογική ισοδυναμία μπορεί να υποδηλώνει ένα σταθερό ενδιαφέρον για το πρόγραμμα μεταξύ των επαγγελματιών που πλησιάζουν το λυκόφως της καριέρας τους.

Συμμετέχοντες ηλικίας 65 ετών και άνω: Αποτελώντας το 15% του δείγματος, αυτά τα δεδομένα δείχνουν ότι η ουσιαστική εμπλοκή με το πρόγραμμα CLLD/LEADER παραμένει μεταξύ των συνταξιούχων επαγγελματιών ή εκείνων που πλησιάζουν στη συνταξιοδότηση.

Εικόνα 1 Ραδιογράφημα ηλικιακών κατηγοριών

Τα δεδομένα δείχνουν ότι το πρόγραμμα CLLD/LEADER παρουσιάζει ολοκληρωμένη δημογραφική συμμετοχή στο δημόσιο τομέα. Το εξέχον δημογραφικό τμήμα είναι η ηλικιακή ομάδα 25-34, η οποία θα μπορούσε να σημαίνει την ιδιαίτερη ελκυστικότητα ή τη συνάφεια του προγράμματος για τους επαγγελματίες που ξεκινούν τη σταδιοδρομία. Ωστόσο, η συνολική δέσμευση σε διάφορες ηλικιακές ομάδες τονίζει τις καθολικές επιπτώσεις του προγράμματος και την ποικιλομορφία των προοπτικών που περιλαμβάνονται στην αξιολόγηση και την εκτέλεσή του. Η μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να εμβαθύνει στις μοναδικές εμπειρίες και τις απόψεις αυτών των διαφορετικών ηλικιακών ομάδων για να κατανοήσει πώς ο αντίκτυπος και η αποτελεσματικότητα του προγράμματος μπορεί να διαφέρουν μεταξύ τους.

Πίνακας 2 Φύλο

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άντρας	33	41,3	41,3	41,3
	Γυναίκα	47	58,8	58,8	100,0
	Total	80	100,0	100,0	

Τα δεδομένα που αποτυπώνονται στον πίνακα 11 αποσαφηνίζουν τη διαστρωμάτωση των φύλων στον συμμετέχοντα πληθυσμό, αποκαλύπτοντας μια ουσιαστική εκπροσώπηση και των δύο φύλων στο πλαίσιο του προγράμματος CLLD/LEADER στη Μεσσηνία.

Άνδρες Συμμετέχοντες

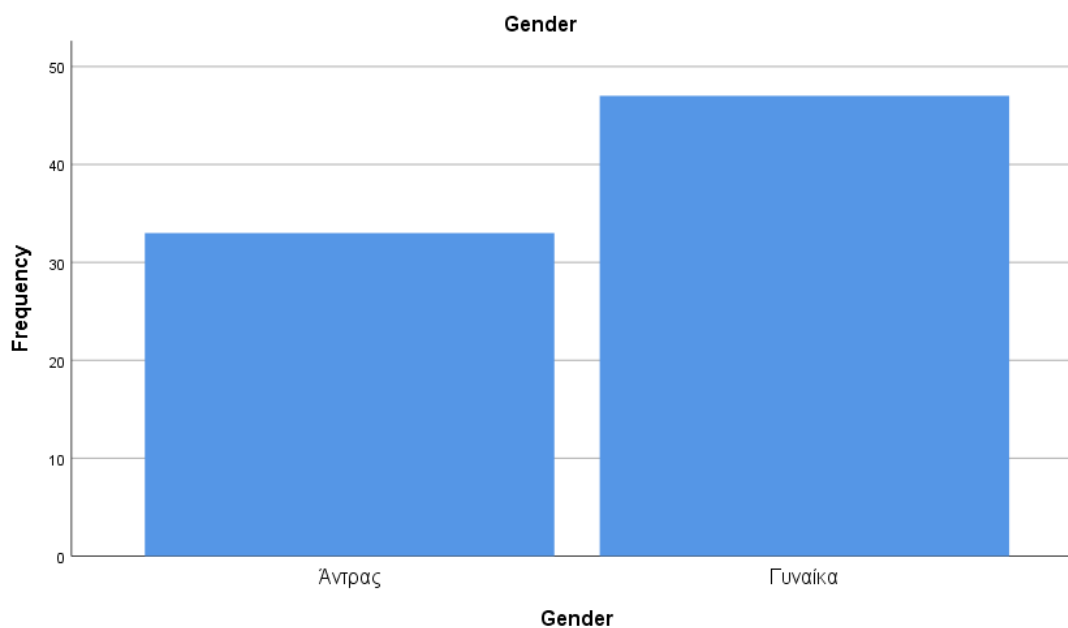
Αποτελούν το 41,3% του συνολικού δείγματος, αυτό το υποσύνολο παρέχει πληροφορίες για την αντίληψη του προγράμματος από την ανδρική σκοπιά στο δημόσιο τομέα. Η ενσωμάτωση από το πρόγραμμα των απόψεων των ανδρών εργαζομένων είναι κρίσιμη, καθώς εκφράζει τη δέσμευση για ολιστική και διαφορετική συμβολή στην εκτέλεσή του.

Γυναίκες Συμμετέχοντες

Αποτελώντας την πλειοψηφία στο 58,8% του συνολικού δείγματος, η γυναικεία δημογραφική ομάδα ασχολείται σημαντικά με το πρόγραμμα CLLD/LEADER. Το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής θα μπορούσε να υποδηλώνει την επιτυχή προσέγγιση του προγράμματος και τη συμμετοχή των γυναικών σε ρόλους του δημόσιου τομέα ή να αντικατοπτρίζει ένα ευρύτερο πρότυπο κατανομής με βάση το φύλο στον ίδιο τον τομέα.

Η κατανομή κατά φύλο, με μεγαλύτερη εκπροσώπηση των γυναικών, είναι αξιοσημείωτη στο τοπίο της απασχόλησης στο δημόσιο τομέα και στη συμμετοχή στο πρόγραμμα CLLD/LEADER. Τα ευρήματα υποδηλώνουν σημαντική συμμετοχή των γυναικών, υπογραμμίζοντας τη σημασία της εξέτασης εμπειριών και αντιλήψεων που σχετίζονται με το φύλο σχετικά με την αποτελεσματικότητα και τον αντίκτυπο του προγράμματος.

Αυτή η κατανομή φύλου ενθαρρύνει επίσης μια πιο ολοκληρωμένη κατανόηση της επιρροής του προγράμματος CLLD/LEADER, λαμβάνοντας υπόψη τις πιθανές μοναδικές προοπτικές και αλληλεπιδράσεις που μπορεί να έχει κάθε φύλο με το πρόγραμμα. Δεδομένης της εκπροσώπησης του φύλου, καθίσταται ιδιαίτερα πολύτιμο να διερευνηθεί εάν και πώς το φύλο επηρεάζει την αντίληψη της αποτελεσματικότητας του προγράμματος CLLD/LEADER στην αντιμετώπιση των μοναδικών αναγκών της Μεσσηνίας.

Εικόνα 2 Ραδιογράφημα κατανομής φύλου

Η διαφοροποιημένη κατανόηση των αντιλήψεων που σχετίζονται με το φύλο θα μπορούσε να καθοδηγήσει τις μελλοντικές κατευθύνσεις πολιτικής και τις στρατηγικές εφαρμογής, συμβάλλοντας τελικά σε πιο ισότιμα και αποτελεσματικά αποτελέσματα του προγράμματος CLLD/LEADER στη Μεσσηνία. Η μελλοντική έρευνα μπορεί να επικεντρωθεί στη διερεύνηση των διαφορών με βάση το φύλο στην αντίληψη και την εμπειρία με το πρόγραμμα, φωτίζοντας έτσι δρόμους για περαιτέρω ενίσχυση της ευαισθησίας του φύλου κατά την εφαρμογή του προγράμματος.

Πίνακας 3 Θέση

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Συντονιστής προγράμματος	12	15,0	15,0	15,0
	Πολιτικός Αναλυτής	9	11,3	11,3	26,3
	Εκτελεστική Ηγεσία (π.χ. Διευθυντής)	11	13,8	13,8	40,0
	Στέλεχος Διαχειριστικής Αρχής Περιφέρειας Πελ/σου	17	21,3	21,3	61,3
	Στέλεχος Ειδικής Υπηρεσίας Εφαρμογής Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης)	17	21,3	21,3	82,5

Στέλεχος Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ)	14	17,5	17,5	100,0
Total	80	100,0	100,0	

Τα προσφερόμενα στον πίνακα 12 δεδομένα παρέχουν μια διαφωτιστική ανατομή των επαγγελματικών στρωμάτων που ασχολούνται με το πρόγραμμα CLLD/LEADER στη Μεσσηνία. Αποκαλύπτει την ποικιλομορφία των ρόλων και τις αντίστοιχες συνεισφορές τους στο ερευνητικό δείγμα, το οποίο παρουσιάζει έναν πλούσιο καμβά για την κατανόηση της αντίληψης και της επιρροής του προγράμματος σε ένα φάσμα θέσεων του δημόσιου τομέα.

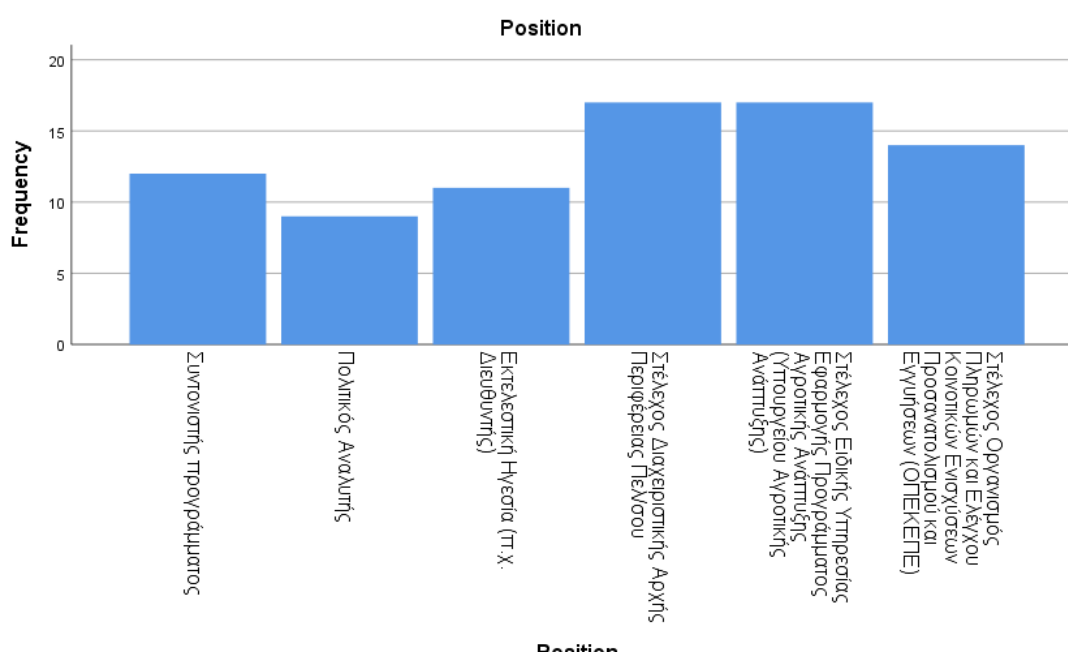
Συντονιστές Προγράμματος (Συντονιστής προγράμματος): Αποτελούν το 15,0% του δείγματος, οι αντιλήψεις και οι εμπειρίες αυτών των συμμετεχόντων είναι αναπόσπαστα στοιχεία για την κατανόηση των λειτουργιών και των αποτελεσμάτων του προγράμματος από συντονιστική σκοπιά. Αυτό είναι κρίσιμο δεδομένου ότι αυτά τα άτομα συχνά χρησιμεύουν ως σύνδεσμοι μεταξύ διαφόρων πτυχών του προγράμματος και επιβλέπουν την εφαρμογή του.

Πολιτικοί Αναλυτές (Πολιτικός Αναλυτής): Αποτελούν το 11,3% του δείγματος, οι γνώσεις τους θα μπορούσαν να δώσουν ανεκτίμητες αναλυτικές και πολιτικές διαστάσεις στην κατανόηση του αντίκτυπου και της απόδοσης του προγράμματος.

Executive Leadership (Εκτελεστική Ηγεσία, π.χ. Διευθυντής): Αντιπροσωπεύοντας το 13,8% του δείγματος, οι στρατηγικοί και εποπτικοί ρόλοι τους μπορεί να προσφέρουν μια ευρύτερη προοπτική για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος, τη στρατηγική ευθυγράμμιση και τον συνολικό αντίκτυπο.

Στέλεχος της Διοικητικής Αρχής της Περιφέρειας Πελ/σου (Στέλεχος Διαχειριστικής Αρχής Περιφέρειας Πελ/σου) και Στέλεχος της Ειδικής Υπηρεσίας Εφαρμογής του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (Στέλεχος Ειδικής Υπηρεσίας Εφαρμογών Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης): Αυτοί οι δύο ρόλοι, ο καθένας από τους οποίους αποτελεί το 21,3% του δείγματος, είναι ενσωματωμένοι στην επιτόπια εφαρμογή του προγράμματος, παρέχοντας πολύτιμες πληροφορίες για την πρακτική εφαρμογή και την καθημερινή του λειτουργία.

Executive Organisation for Payments and Control of Community Aid Guidance and Guarantees (Στέλεχος Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, ΟΠΕΚΕΠΕ): Αποτελούν το 17,5% του δείγματος. Η εμπειρία τους πιθανότατα θα παρέχει κατανόηση των δημοσιονομικών και ελεγκτικών πτυχών της εκτέλεσης του προγράμματος.

Εικόνα 3 Ραδιογράφημα κατανομής θέσης απασχόλησης

Κάθε θέση στον δημόσιο τομέα φέρει τις μοναδικές της αρμοδιότητες, εμπειρίες και αντιλήψεις σχετικά με το πρόγραμμα CLLD/LEADER. Έτσι, η ποικιλομορφία των ρόλων στο δείγμα ενισχύει τον περιεκτικό χαρακτήρα της μελέτης και τονίζει τη συμπερίληψη πολλαπλών προοπτικών στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του προγράμματος. Παρέχει μια πιο λεπτή κατανόηση των δυνατών σημείων, των αδυναμιών, των ευκαιριών και των προκλήσεων του προγράμματος, προσφέροντας πλουσιότερες γνώσεις για μελλοντικές κατευθύνσεις πολιτικής και στρατηγικές εφαρμογής.

Πίνακας 4 Χρόνος ενασχόλησης με το πρόγραμμα

Time of involvement with CLLD/LEADER ΣΤΗ ΜΕΣΣΗΝΙΑ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Λιγότερο από ένα χρόνο	22	27,5	27,5	27,5
	1-2 Χρόνια	24	30,0	30,0	57,5

3-4 Χρόνια	14	17,5	17,5	75,0
5-6 Χρόνια	20	25,0	25,0	100,0
Total	80	100,0	100,0	

Ο πίνακας 13 παρέχει μια κατανομή της θητείας των ερωτηθέντων στο πρόγραμμα CLLD/LEADER στη Μεσσηνία, η οποία μπορεί να βοηθήσει στην κατανόηση της ωριμότητας της έκθεσής τους στο πρόγραμμα, του βάθους της εμπειρίας τους και του εύρους των προοπτικών τους σχετικά με τις λειτουργίες του προγράμματος και αποτελεσματικότητα.

Λιγότερο από ένα χρόνο

Η ομάδα αποτελεί το 27,5% του δείγματος, αντιπροσωπεύοντας τη μεγαλύτερη ομάδα ατόμων που είναι νέα στο πρόγραμμα. Οι γνώσεις τους μπορούν να αποτυπώσουν άμεσες εντυπώσεις, προκλήσεις πρώιμου σταδίου και αρχικά οφέλη που πραγματοποιούνται μέσω του προγράμματος. Ωστόσο, οι προοπτικές τους ενδέχεται να μην έχουν μακροπρόθεσμη κατανόηση του αντίκτυπου και της αποτελεσματικότητας του προγράμματος.

1-2 Χρόνια

Αποτελώντας το 30,0% του δείγματος, αυτή η κοόρτη αντιπροσωπεύει όσους έχουν βαθύτερο επίπεδο εμπλοκής με το πρόγραμμα. Οι εμπειρίες τους πιθανότατα θα αντικατοπτρίζουν μια βαθύτερη κατανόηση της λειτουργίας του προγράμματος, καθώς είχαν αρκετό χρόνο για να εγκλιματιστούν, αλλά μπορεί να βρίσκονται ακόμη στη διαδικασία της πλήρους συνειδητοποίησης των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων του προγράμματος.

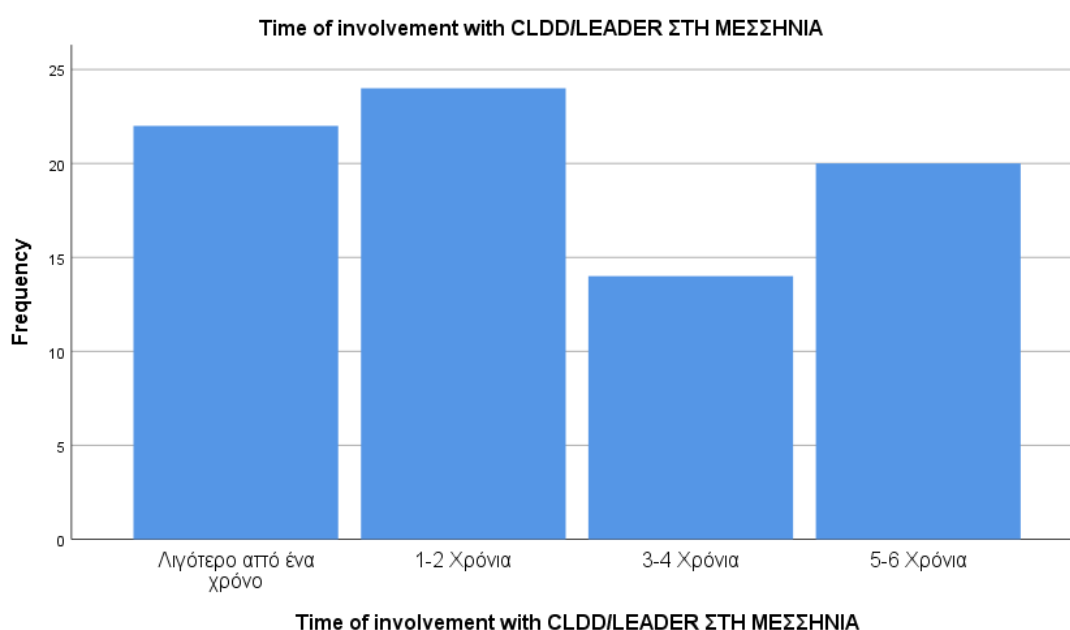
3-4 Χρόνια

Αποτελώντας το 17,5% του δείγματος, τα άτομα αυτής της κατηγορίας είχαν αρκετό χρόνο για να αντιληφθούν τις μεσοπρόθεσμες επιπτώσεις του προγράμματος. Είναι πιθανό να παρέχουν μια ισορροπημένη προοπτική για τις λειτουργίες, τον αντίκτυπο και την αποτελεσματικότητα του προγράμματος, έχοντας παρατηρήσει την εξέλιξή του για μεγάλο χρονικό διάστημα.

5-6 Χρόνια

Στο 25,0% αυτοί είναι οι βετεράνοι του προγράμματος, με τη μεγαλύτερη συμμετοχή στο δείγμα. Κατέχουν ολοκληρωμένη κατανόηση της πορείας του προγράμματος, των προκλήσεων του και των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων των στρατηγικών και των πρωτοβουλιών του.

Οι διακυμάνσεις του χρόνου που σχετίζονται με το πρόγραμμα μπορούν να προσφέρουν διαφοροποιημένες γνώσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο γίνονται αντιληπτές οι επιπτώσεις και η αποτελεσματικότητα του προγράμματος CLLD/LEADER με την πάροδο του χρόνου. Η σειρά των διάρκειων έκθεσης συμβάλλει σε μια πιο ισχυρή κατανόηση της απόδοσης του προγράμματος, ενημερώνοντας τόσο τις άμεσες προσαρμογές όσο και τις στρατηγικές ανακατατάξεις για μακροπρόθεσμη επιτυχία. Επιπλέον, η χρονική κατανομή διευκολύνει την εξερεύνηση προτύπων με βάση το χρόνο, εάν υπάρχουν, που μπορεί να προκύψουν κατά την εφαρμογή του προγράμματος και την αντιληπτή αποτελεσματικότητα.

Εικόνα 4 Ραδιογράφημα εμπλοκής στο πρόγραμμα

6.2. Έλεγχος κανονικότητας κατανομής δεδομένων

Στην παρούσα ενότητα παρατίθενται τα αποτελέσματα του ελέγχου κανονικής κατανομής των δεδομένων του δείγματος.

Πίνακας 5 Έλεγχος κανονικότητας

Case Processing Summary

		Cases					
		Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent	

CLLD/LEADER Programme Impact	80	100,0%	0	0,0%	80	100,0%
CLLD/LEADER's Ability to Meet Unique Needs	80	100,0%	0	0,0%	80	100,0%
CLLD/LEADER's Stakeholder Representation	80	100,0%	0	0,0%	80	100,0%
CLLD/LEADER's Innovation and Expertise	80	100,0%	0	0,0%	80	100,0%
CLLD/LEADER's Role in Reducing Regional Disparities	80	100,0%	0	0,0%	80	100,0%
CLLD/LEADER's Influence on Messinia's Competitiveness	80	100,0%	0	0,0%	80	100,0%
CLLD/LEADER's Efforts in Tourism and Processing	80	100,0%	0	0,0%	80	100,0%
Importance of CLLD/LEADER's Ability to Address Unique Regional Needs	80	100,0%	0	0,0%	80	100,0%
Performance of CLLD/LEADER's Ability to Address Unique Regional Needs	80	100,0%	0	0,0%	80	100,0%
Importance of Stakeholder Representation in CLLD/LEADER Program	80	100,0%	0	0,0%	80	100,0%
Performance of Stakeholder Representation in CLLD/LEADER Program	80	100,0%	0	0,0%	80	100,0%
Importance of CLLD/LEADER's Ability to Promote Innovation and Knowledge	80	100,0%	0	0,0%	80	100,0%
Performance of CLLD/LEADER's Ability to Promote Innovation and Knowledge	80	100,0%	0	0,0%	80	100,0%
Importance of CLLD/LEADER's Effectiveness in Supporting Tourism and Agriculture	80	100,0%	0	0,0%	80	100,0%
Performance of CLLD/LEADER's Effectiveness in Supporting Tourism and Agriculture	80	100,0%	0	0,0%	80	100,0%
Importance of CLLD/LEADER's Effectiveness in Reducing Regional Disparities	80	100,0%	0	0,0%	80	100,0%

Performance of CLLD/LEADER's Effectiveness in Reducing Regional Disparities	80	100,0%	0	0,0%	80	100,0%
---	----	--------	---	------	----	--------

Ο πίνακας 14 παρουσιάζει την Περίληψη Επεξεργασίας Υπόθεσης για διάφορες μεταβλητές που σχετίζονται με τον αντίκτυπο του προγράμματος CLLD/LEADER, την ικανότητα κάλυψης μοναδικών αναγκών, την εκπροσώπηση των ενδιαφερομένων, την καινοτομία και την τεχνογνωσία, τον ρόλο στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, την επίδραση στην ανταγωνιστικότητα της Μεσσηνίας, τις προσπάθειες στον τουρισμό και τη μεταποίηση, καθώς και τη σημασία και την απόδοση συγκεκριμένων πτυχών του προγράμματος. Ο πίνακας δείχνει ότι υπήρχαν 80 έγκυρες περιπτώσεις για κάθε μεταβλητή, που αντιπροσωπεύουν το 100% του συνόλου των περιπτώσεων.

Μια συγκεκριμένη παρατήρηση από αυτόν τον πίνακα είναι ότι δεν λείπουν τιμές για καμία από τις μεταβλητές, υποδεικνύοντας ένα πλήρες σύνολο δεδομένων για ανάλυση. Αυτό υποδηλώνει ότι οι συμμετέχοντες έδωσαν απαντήσεις για όλα τα θέματα που σχετίζονται με το πρόγραμμα CLLD/LEADER. Τέτοια υψηλή πληρότητα στα δεδομένα ενισχύει την αξιοπιστία και την εγκυρότητα των ευρημάτων.

Από το πλαίσιο της έρευνας της Διατριβής, μπορούμε να αντλήσουμε αρκετά σημαντικά ευρήματα. Πρώτον, όλοι οι συμμετέχοντες έδωσαν απαντήσεις στα θέματα που σχετίζονται με το πρόγραμμα CLLD/LEADER, υποδεικνύοντας την προθυμία τους να συμμετάσχουν στην έρευνα και να μοιραστούν τις απόψεις τους. Αυτό το υψηλό ποσοστό ανταπόκρισης ενισχύει την αντιπροσωπευτικότητα της μελέτης και ενισχύει τη γενίκευση των ευρημάτων.

Επιπλέον, το πλήρες σύνολο δεδομένων επιτρέπει μια ολοκληρωμένη ανάλυση του αντίκτυπου, την ικανότητα κάλυψης μοναδικών αναγκών, την εκπροσώπηση των ενδιαφερομένων, την καινοτομία και την τεχνογνωσία, τον ρόλο στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, την επιρροή στην ανταγωνιστικότητα και τις προσπάθειες στον τουρισμό και τη μεταποίηση όπως αντιλαμβάνονται οι συμμετέχοντες. Η διαθεσιμότητα δεδομένων για όλους τους συμμετέχοντες διασφαλίζει ότι τα ευρήματα αντικατοπτρίζουν τις προοπτικές ολόκληρου του δείγματος, παρέχοντας μια ισχυρή βάση για τις στατιστικές αναλύσεις και τα συμπεράσματα της μελέτης.

Από τα προαναφερθέντα αποτελέσματα διαπιστώνεται η πληρότητα και η ακεραιότητα των δεδομένων, υποδεικνύοντας ότι οι συμμετέχοντες έχουν δώσει απαντήσεις για όλες τις μεταβλητές που σχετίζονται με το πρόγραμμα CLLD/LEADER. Αυτό το ολοκληρωμένο σύνολο δεδομένων επιτρέπει τη διεξοδική ανάλυση των ερευνητικών ερωτημάτων και ενισχύει την αξιοπιστία και τη γενίκευση των ευρημάτων στο πλαίσιο της έρευνας της Διατριβής.

Πίνακας 6 Έλεγχος κανονικότητας

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
CLLD/LEADER Programme Impact	,142	80	,000	,925	80	,000
CLLD/LEADER's Ability to Meet Unique Needs	,149	80	,000	,906	80	,000
CLLD/LEADER's Stakeholder Representation	,141	80	,000	,919	80	,000
CLLD/LEADER's Innovation and Expertise	,159	80	,000	,904	80	,000
CLLD/LEADER's Role in Reducing Regional Disparities	,189	80	,000	,900	80	,000
CLLD/LEADER's Influence on Messinia's Competitiveness	,165	80	,000	,876	80	,000
CLLD/LEADER's Efforts in Tourism and Processing	,147	80	,000	,927	80	,000
Importance of CLLD/LEADER's Ability to Address Unique Regional Needs	,155	80	,000	,891	80	,000
Performance of CLLD/LEADER's Ability to Address Unique Regional Needs	,163	80	,000	,899	80	,000
Importance of Stakeholder Representation in CLLD/LEADER Program	,180	80	,000	,885	80	,000
Performance of Stakeholder Representation in CLLD/LEADER Program	,183	80	,000	,871	80	,000
Importance of CLLD/LEADER's Ability to Promote Innovation and Knowledge	,187	80	,000	,891	80	,000

Performance of CLLD/LEADER's Ability to Promote Innovation and Knowledge	,185	80	,000	,875	80	,000
Importance of CLLD/LEADER's Effectiveness in Supporting Tourism and Agriculture	,173	80	,000	,860	80	,000
Performance of CLLD/LEADER's Effectiveness in Supporting Tourism and Agriculture	,196	80	,000	,856	80	,000
Importance of CLLD/LEADER's Effectiveness in Reducing Regional Disparitie	,211	80	,000	,859	80	,000
Performance of CLLD/LEADER's Effectiveness in Reducing Regional Disparities	,179	80	,000	,864	80	,000

a. Lilliefors Significance Correction

Ο πίνακας 15 παρέχει περιγραφικά στατιστικά στοιχεία για πολλαπλές μεταβλητές που σχετίζονται με τις αντιλήψεις και τις αξιολογήσεις του προγράμματος CLLD/LEADER από διάφορες πτυχές. Κάθε μεταβλητή περιλαμβάνει μέτρα όπως ο μέσος όρος, το τυπικό σφάλμα, το διάστημα εμπιστοσύνης για τον μέσο όρο, ο περικομμένος μέσος όρος, ο διάμεσος, η διακύμανση, η τυπική απόκλιση, οι ελάχιστες και οι μέγιστες τιμές, το εύρος, το εύρος των τεταρτημορίων, η λοξότητα και η κύρτωση.

Από την άποψη της κριτικής ανάλυσης, μπορούν να εξαχθούν συγκεκριμένες παρατηρήσεις και ευρήματα:

Για τη μεταβλητή "CLLD/LEADER Program Impact", η μέση βαθμολογία ήταν 4,13 (SE = 0,214). Αυτό υποδηλώνει ότι, κατά μέσο όρο, οι συμμετέχοντες αντιλήφθηκαν τον αντίκτυπο του προγράμματος στη Μεσσηνία ως μέτρια θετική. Το διάστημα εμπιστοσύνης για τον μέσο όρο κυμαίνεται μεταξύ 3,70 και 4,55, υποδεικνύοντας ένα σχετικά στενό εύρος εύλογων μέσων πληθυσμού.

Όσον αφορά τη μεταβλητή "CLLD/LEADER's Ability to Meet Unique Needs", η μέση βαθμολογία ήταν 4,20 (SE = 0,227). Αυτό δείχνει ότι, κατά μέσο όρο, οι συμμετέχοντες βαθμολόγησαν την ικανότητα του προγράμματος να ανταποκρίνεται στις μοναδικές ανάγκες της Μεσσηνίας ως μέτρια καλή. Το διάστημα εμπιστοσύνης για τον μέσο όρο κυμαίνεται από

3,75 έως 4,65, υποδηλώνοντας ένα ορισμένο επίπεδο αβεβαιότητας γύρω από τον μέσο όρο του πληθυσμού.

Όσον αφορά την "Εκπροσώπηση Ενδιαφερομένων μερών του CLLD/LEADER", η μέση βαθμολογία ήταν 3,78 (SE = 0,220). Αυτό υποδηλώνει ότι, κατά μέσο όρο, οι συμμετέχοντες θεώρησαν μέτρια την έμφαση του προγράμματος στην εκπροσώπηση των ενδιαφερομένων στη Μεσσηνία. Το διάστημα εμπιστοσύνης για τον μέσο όρο κυμαίνεται από 3,34 έως 4,21, υποδεικνύοντας ένα εύρος εύλογων μέσων πληθυσμού.

Για τη μεταβλητή "CLLD/LEADER's Innovation and Expertise", η μέση βαθμολογία ήταν 3,84 (SE = 0,229). Αυτό δείχνει ότι, κατά μέσο όρο, οι συμμετέχοντες αντιλήφθηκαν τον ρόλο του προγράμματος στην προώθηση της καινοτομίας και της τεχνολογίας στη Μεσσηνία ως μέτρια θετικό. Το διάστημα εμπιστοσύνης για τον μέσο όρο κυμαίνεται από 3,38 έως 4,29, υποδηλώνοντας ένα ορισμένο επίπεδο αβεβαιότητας σχετικά με τον μέσο όρο του πληθυσμού.

Όσον αφορά τον "Ρόλος του CLLD/LEADER στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων", η μέση βαθμολογία ήταν 4,36 (SE = 0,228). Αυτό υποδηλώνει ότι, κατά μέσο όρο, οι συμμετέχοντες αντιλήφθηκαν τον ρόλο του προγράμματος στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία ως σχετικά θετικό. Το διάστημα εμπιστοσύνης για τον μέσο όρο κυμαίνεται από 3,91 έως 4,82, υποδηλώνοντας ένα ορισμένο επίπεδο αβεβαιότητας γύρω από το μέσο όρο του πληθυσμού.

Για την "Επίδραση του CLLD/LEADER στην ανταγωνιστικότητα της Μεσσηνίας", η μέση βαθμολογία ήταν 4,11 (SE = 0,250). Αυτό υποδηλώνει ότι, κατά μέσο όρο, οι συμμετέχοντες αντιλήφθηκαν την επιρροή του προγράμματος στην ανταγωνιστικότητα της Μεσσηνίας ως μέτρια θετική. Το διάστημα εμπιστοσύνης για τον μέσο όρο κυμαίνεται από 3,62 έως 4,61, υποδεικνύοντας ένα εύρος εύλογων μέσων πληθυσμού.

Όσον αφορά τις "Συμβολή του CLLD/LEADER στον Τουρισμό και τη Μεταποίηση", η μέση βαθμολογία ήταν 3,99 (SE = 0,208). Αυτό δείχνει ότι, κατά μέσο όρο, οι συμμετέχοντες αντιλήφθηκαν τις προσπάθειες του προγράμματος για την προώθηση του τουρισμού και της μεταποίησης στη Μεσσηνία ως μέτρια θετικές. Το διάστημα εμπιστοσύνης για τον μέσο όρο

κυμαίνεται από 3,57 έως 4,40, υποδηλώνοντας ένα ορισμένο επίπεδο αβεβαιότητας σχετικά με τον μέσο όρο του πληθυσμού.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι τα στατιστικά δεδομένα που αναφέρονται στον πίνακα προσφέρουν πληροφορίες για την κεντρική τάση, τη διασπορά και το σχήμα των κατανομών για κάθε μεταβλητή. Αυτά τα ευρήματα συμβάλλουν στην κατανόηση των αντιλήψεων και των αξιολογήσεων των συμμετεχόντων για το πρόγραμμα CLLD/LEADER στη Μεσσηνία. Περαιτέρω αναλύσεις και ερμηνείες των δεδομένων θα βοηθήσουν στην αποκάλυψη πιο διαφοροποιημένων γνώσεων και στην υποστήριξη των ερευνητικών στόχων της Διατριβής.

Πίνακας 7 Έλεγχος κανονικότητας

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
CLLD/LEADER Programme Impact	,142	80	,000	,925	80	,000
CLLD/LEADER's Ability to Meet Unique Needs	,149	80	,000	,906	80	,000
CLLD/LEADER's Stakeholder Representation	,141	80	,000	,919	80	,000
CLLD/LEADER's Innovation and Expertise	,159	80	,000	,904	80	,000
CLLD/LEADER's Role in Reducing Regional Disparities	,189	80	,000	,900	80	,000
CLLD/LEADER's Influence on Messinia's Competitiveness	,165	80	,000	,876	80	,000
CLLD/LEADER's Efforts in Tourism and Processing	,147	80	,000	,927	80	,000
Importance of CLLD/LEADER's Ability to Address Unique Regional Needs	,155	80	,000	,891	80	,000
Performance of CLLD/LEADER's Ability to Address Unique Regional Needs	,163	80	,000	,899	80	,000
Importance of Stakeholder Representation in CLLD/LEADER Program	,180	80	,000	,885	80	,000

Performance of Stakeholder Representation in CLLD/LEADER Program	,183	80	,000	,871	80	,000
Importance of CLLD/LEADER's Ability to Promote Innovation and Knowledge	,187	80	,000	,891	80	,000
Performance of CLLD/LEADER's Ability to Promote Innovation and Knowledge	,185	80	,000	,875	80	,000
Importance of CLLD/LEADER's Effectiveness in Supporting Tourism and Agriculture	,173	80	,000	,860	80	,000
Performance of CLLD/LEADER's Effectiveness in Supporting Tourism and Agriculture	,196	80	,000	,856	80	,000
Importance of CLLD/LEADER's Effectiveness in Reducing Regional Disparitie	,211	80	,000	,859	80	,000
Performance of CLLD/LEADER's Effectiveness in Reducing Regional Disparities	,179	80	,000	,864	80	,000

a. Lilliefors Significance Correction

Ο πίνακας 16 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των δοκιμών κανονικότητας, συγκεκριμένα της δοκιμής Kolmogorov-Smirnov και της δοκιμής Shapiro-Wilk, που πραγματοποιήθηκαν σε διάφορες μεταβλητές που σχετίζονται με τις αντιλήψεις και τις αξιολογήσεις του προγράμματος CLLD/LEADER σε διαφορετικές διαστάσεις. Αυτές οι δοκιμές αξιολογούν εάν τα δεδομένα ακολουθούν μια κανονική κατανομή. Οι συγκεκριμένες παρατηρήσεις και ευρήματα έχουν ως εξής:

Για τη μεταβλητή "Επίδραση προγράμματος CLLD/LEADER", τόσο η δοκιμή Kolmogorov-Smirnov ($D = 0,142$, $p < 0,001$) όσο και η δοκιμή Shapiro-Wilk ($W = 0,925$, $p < 0,001$) δείχνουν ότι τα δεδομένα αποκλίνουν σημαντικά από το κανονικό διανομή. Επομένως, παραβιάζεται η υπόθεση της κανονικότητας για αυτή τη μεταβλητή.

Ομοίως, για την "Ικανότητα CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες", τόσο η δοκιμή Kolmogorov-Smirnov ($D = 0,149$, $p < 0,001$) όσο και η δοκιμή Shapiro-Wilk ($W = 0,906$,

$p < 0,001$) αποκαλύπτουν σημαντικές αποκλίσεις από την κανονικότητα, υποδηλώνοντας μια απόκλιση από την κανονική κατανομή.

Στην περίπτωση της "Εκπροσώπησης Ενδιαφερομένων μερών CLLD/LEADER", τόσο η δοκιμή Kolmogorov-Smirnov ($D = 0,141$, $p < 0,001$) όσο και η δοκιμή Shapiro-Wilk ($W = 0,919$, $p < 0,001$) δείχνουν σημαντική απόκλιση από την κανονικότητα. Τα δεδομένα δεν κατανέμονται κανονικά για αυτήν τη μεταβλητή.

Οι μεταβλητές "CLLD/LEADER's Innovation and Expertise", "CLLD/LEADER's Role in Reducing Regional Disparities", "CLLD/LEADER's Influence on Messinia's Competitiveness" και "CLLD/LEADER's Efforts in Tourism and Processing" καταδεικνύουν επίσης σημαντικές αποκλίσεις με βάση την κανονική τόσο στο τεστ Kolmogorov-Smirnov όσο και στο τεστ Shapiro-Wilk.

Εμφανίζονται οι υπόλοιπες μεταβλητές, συμπεριλαμβανομένης της «Σημασίας της ικανότητας CLLD/LEADER για την αντιμετώπιση μοναδικών περιφερειακών αναγκών», «Απόδοση της ικανότητας CLLD/LEADER για την αντιμετώπιση μοναδικών περιφερειακών αναγκών», «Σημασία της εκπροσώπησης των ενδιαφερομένων στο πρόγραμμα CLLD/LEADER», για τις οποίες μεταβλητές εντοπίζονται σημαντικές αποκλίσεις από την κανονικότητα σύμφωνα με τις δοκιμές που πραγματοποιήθηκαν.

Τα αποτελέσματα των δοκιμών κανονικότητας υποδηλώνουν ότι τα δεδομένα για όλες τις εξεταζόμενες μεταβλητές αποκλίνουν σημαντικά από την κανονική κατανομή. Αυτό υποδηλώνει ότι παραβιάζονται υποθέσεις κανονικότητας, οι οποίες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εφαρμογή στατιστικών αναλύσεων και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων στο πλαίσιο της έρευνας της Διατριβής. Συνεπώς, κατόπιν διαπίστωσης πως τα δεδομένα του δείγματος δεν ακολουθούν κανονική κατανομή, για τη διενέργεια των αναλύσεων επαγωγικής στατιστικής θα διενεργηθούν μη παραμετρικά τεστ και έλεγχοι.

6.3. Επαγωγική στατιστική

Στη παρούσα ενότητα παρατίθενται τα αποτελέσματα των στατιστικών αναλύσεων επαγωγικής στατιστικής επί των συγκεντρωθέντων δεδομένων.

Για την απάντηση του Ερευνητικού ερωτήματος 1 «Πώς επηρεάζει ο ρόλος ενός υπαλλήλου του δημόσιου τομέα την αντίληψή του για την ικανότητα του προγράμματος CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται στις μοναδικές ανάγκες της Μεσσηνίας;», ο κατάλληλος μη παραμετρικός έλεγχος για αυτό το σενάριο είναι το τεστ Kruskal-Wallis, το οποίο είναι εναλλακτική στην παραμετρική ανάλυση διακύμανσης (ANOVA) όταν παραβιάζεται η υπόθεση της κανονικότητας ή όταν τα δεδομένα είναι τακτικά.

Μεταβλητές: Ρόλος υπαλλήλου (Ανεξάρτητη Μεταβλητή), Αντίληψη της ικανότητας του προγράμματος CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται στις μοναδικές ανάγκες της Μεσσηνίας (Εξαρτημένη μεταβλητή)

Προκειμένου να απαντηθεί το ερευνητικό ερώτημα 1 τίθενται οι ακόλουθες ερευνητικές υποθέσεις;

H0 (Μηδενική Υπόθεση)

Δεν υπάρχει σημαντική διαφορά στην αντίληψη για την ικανότητα του προγράμματος CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται στις μοναδικές ανάγκες της Μεσσηνίας σε διαφορετικούς ρόλους εργαζομένων στο δημόσιο τομέα.

H1 (Εναλλακτική Υπόθεση)

Υπάρχει σημαντική διαφορά στην αντίληψη της ικανότητας του προγράμματος CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται στις μοναδικές ανάγκες της Μεσσηνίας σε διαφορετικούς ρόλους εργαζομένων στο δημόσιο τομέα.

Το ερευνητικό ερώτημα στοχεύει να διερευνήσει πώς ο ρόλος ενός υπαλλήλου του δημόσιου τομέα επηρεάζει την αντίληψή του για την ικανότητα του προγράμματος CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται στις μοναδικές ανάγκες της Μεσσηνίας. Για τη διερεύνηση αυτού, θα διεξαχθεί Ανάλυση Διακύμανσης (ANOVA) με ανεξάρτητη μεταβλητή «Ρόλο Εργαζομένου» και εξαρτημένη μεταβλητή «Αντίληψη της ικανότητας CLLD/Προγράμματος LEADER για την κάλυψη μοναδικών αναγκών στη Μεσσηνία».

Η μηδενική υπόθεση (H0) υποθέτει ότι δεν υπάρχει σημαντική διαφορά στη μέση αντίληψη μεταξύ των διαφορετικών ρόλων εργαζομένων, υποδεικνύοντας ότι οι ρόλοι των εργαζομένων δεν έχουν καμία επίδραση στην αντίληψη της ικανότητας του προγράμματος να ανταποκρίνεται στις μοναδικές ανάγκες. Από την άλλη πλευρά, η εναλλακτική υπόθεση

(H1) υποδηλώνει ότι υπάρχει σημαντική διαφορά στη μέση αντίληψη μεταξύ των ρόλων των εργαζομένων, υπονοώντας ότι διαφορετικοί ρόλοι εργαζομένων επηρεάζουν διαφορετικά την αντίληψη του προγράμματος.

Πίνακας 8 Ερευνητικό ερώτημα 1

Descriptive Statistics					
	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum
CLLD/LEADER's Ability to Meet Unique Needs	80	4,20	2,034	1	7
Position	80	3,75	1,680	1	6

Ο πίνακας 17 παρέχει περιγραφικά στατιστικά στοιχεία και στατιστικές δοκιμών που σχετίζονται με την ικανότητα του προγράμματος CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται στις μοναδικές ανάγκες και τις θέσεις των ατόμων. Μια κριτική ανάλυση του πίνακα μπορεί να οδηγήσει σε συγκεκριμένα ευρήματα σε σχέση με το πλαίσιο της διατριβής.

Πίνακας 9 Ερευνητικό ερώτημα 1

Ranks			
	Position	N	Mean Rank
CLLD/LEADER's Ability to Meet Unique Needs	Συντονιστής προγράμματος	12	42,83
	Πολιτικός Αναλυτής	9	39,33
	Εκτελεστική Ηγεσία (π.χ. Διευθυντής)	11	49,50
	Στέλεχος Διαχειριστικής Αρχής Περιφέρειας Πελ/σου	17	40,47
	Στέλεχος Ειδικής Υπηρεσίας Εφαρμογής Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης)	17	37,59
	Στέλεχος Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ)	14	35,75
	Total	80	

Τα περιγραφικά στατιστικά του πίνακα 18 αποκαλύπτουν ότι η μέση βαθμολογία για την ικανότητα CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται στις μοναδικές ανάγκες είναι 4,20, με τυπική απόκλιση 2,034. Η ελάχιστη βαθμολογία είναι 1, υποδηλώνοντας τη χαμηλότερη αντίληψη για την ικανότητα του προγράμματος, ενώ η μέγιστη βαθμολογία είναι 7, υποδηλώνοντας την υψηλότερη αντίληψη. Αυτό υποδηλώνει ότι, κατά μέσο όρο, οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται την ικανότητα του προγράμματος CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες μέτρια θετικά, αλλά με σημαντική μεταβλητότητα.

Πίνακας 10 Ερευνητικό ερώτημα 1

Test Statistics^{a,b}	
CLLD/LEADER's Ability to Meet Unique Needs	
Kruskal-Wallis H	2,708
df	5
Asymp. Sig.	,745

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: Position

Λαμβάνοντας υπόψη τις θέσεις των συμμετεχόντων, οι μέσες βαθμολογίες κατάταξης είναι αξιοσημείωτες. Μεταξύ των θέσεων που αναφέρονται, η Εκτελεστική Ηγεσία (π.χ. Διευθυντής) έχει την υψηλότερη μέση βαθμολογία 49,50, ακολουθούμενη από τον Συντονιστή του Προγράμματος με μέση κατάταξη 42,83. Οι υπόλοιπες θέσεις, μεταξύ των οποίων Πολιτικός Αναλυτής, Στέλεχος Περιφερειακής Διαχειριστικής Αρχής, Λειτουργός Ειδικής Υπηρεσίας Εφαρμογής Προγράμματος στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικής Στήριξης και Εγγυήσεων (ΟΠΑΚΕΠΕ), έχουν χαμηλότερους μέσους βαθμούς που κυμαίνονται από 35,75 έως 40,47. Αυτά τα ευρήματα δείχνουν ότι τα άτομα σε ηγετικούς ρόλους τείνουν να έχουν υψηλότερη αντίληψη για την ικανότητα του προγράμματος CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες σε σύγκριση με άτομα σε άλλες θέσεις.

Για να αξιολογηθεί η σημασία των διαφορών στην αντίληψη μεταξύ των θέσεων, πραγματοποιήθηκε μια δοκιμή Kruskal-Wallis. Το στατιστικό τεστ (H) είναι 2,708 με 5 βαθμούς ελευθερίας. Η τιμή ασυμπτωτικής σημασίας είναι 0,745, που είναι πάνω από το συμβατικό επίπεδο σημαντικότητας 0,05.

Με βάση αυτά τα αποτελέσματα, αποτυγχάνουμε να απορρίψουμε τη μηδενική υπόθεση (H_0), η οποία υποδηλώνει ότι δεν υπάρχει σημαντική διαφορά στην αντίληψη της ικανότητας του προγράμματος CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες σε διαφορετικές θέσεις. Επομένως, η θέση ενός ατόμου στο δημόσιο τομέα δεν φαίνεται να έχει σημαντική επίδραση στην αντίληψή του.

Τα περιγραφικά στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι, κατά μέσο όρο, οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται την ικανότητα του προγράμματος CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες μέτρια θετικά, με κάποια διαφοροποίηση. Η ανάλυση μέσης κατάταξης υπογραμμίζει ότι τα άτομα σε ηγετικές θέσεις έχουν σχετικά υψηλότερη αντίληψη σε σύγκριση με άλλες θέσεις. Ωστόσο, τα αποτελέσματα της δοκιμής Kruskal-Wallis υποδηλώνουν ότι δεν υπάρχει σημαντική συνολική διαφορά στην αντίληψη μεταξύ των θέσεων. Αυτά τα ευρήματα παρέχουν πληροφορίες για τη σχέση μεταξύ θέσης και αντίληψης στο πλαίσιο της έρευνας της διατριβής, υποστηρίζοντας την ιδέα ότι η θέση μπορεί να μην παίζει ουσιαστικό ρόλο στον επηρεασμό της αντίληψης των ατόμων για την ικανότητα του προγράμματος να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες.

Για την απάντηση του Ερευνητικού ερωτήματος 2 "Πόσο σημαντικό και αποτελεσματικό θεωρείται το πρόγραμμα CLLD/LEADER για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία;" μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τον συντελεστή συσχέτισης κατάταξης του Spearman. Αυτό το τεστ αξιολογεί την ισχύ και την κατεύθυνση της μονοτονικής σχέσης μεταξύ δύο τακτικών μεταβλητών, που είναι η «Σημασία» (σημασία) και η «Αποτελεσματικότητα» (αποτελεσματικότητα) του προγράμματος CLLD/LEADER στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία.

Δοκιμή: Συντελεστής συσχέτισης Pearson

Μεταβλητές: Σημασία και αποτελεσματικότητα του προγράμματος CLLD/LEADER για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων (κλίμακα IPA)

Προκειμένου να απαντηθεί το ερευνητικό ερώτημα 2 τίθενται οι ακόλουθες ερευνητικές υποθέσεις;

H_1 (Εναλλακτική Υπόθεση)

Υπάρχει σημαντική θετική ή αρνητική συσχέτιση μεταξύ της σημασίας και της αποτελεσματικότητας του προγράμματος CLLD/LEADER για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία.

H0 (Μηδενική Υπόθεση)

Δεν υπάρχει σημαντική συσχέτιση μεταξύ της σημασίας και της αποτελεσματικότητας του προγράμματος CLLD/LEADER για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία.

Πίνακας 11 Ερευνητικό ερώτημα 2

Correlations

			Importance of CLLD/LEADER's Effectiveness in Reducing Regional Disparitie	Performance of CLLD/LEADER's Effectiveness in Reducing Regional Disparities
Spearman's rho	Importance of CLLD/LEADER's	Correlation Coefficient	1,000	-,018
	Effectiveness in Reducing	Sig. (2-tailed)	.	,876
	Regional Disparitie	N	80	80
Performance of CLLD/LEADER's	Effectiveness in Reducing	Correlation Coefficient	-,018	1,000
	Regional Disparities	Sig. (2-tailed)	,876	.
		N	80	80

Αναλύοντας τα αποτελέσματα από τον πίνακα συσχέτισης (πίνακας 20) στο πλαίσιο της διατριβής, όπου διερευνάται η σημασία και η αποτελεσματικότητα του προγράμματος CLLD/LEADER στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

Ο πίνακας παρουσιάζει τους συντελεστές συσχέτισης rho του Spearman μεταξύ της «Σημασίας της αποτελεσματικότητας CLLD/LEADER στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων» και της «Αποτελεσματικότητας CLLD/LEADER στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων».

Με βάση τους συντελεστές συσχέτισης και τις σχετικές τιμές p, μπορούμε να αξιολογήσουμε τη σχέση μεταξύ αυτών των δύο μεταβλητών.

Ο συντελεστής συσχέτισης μεταξύ της «Σημασίας της αποτελεσματικότητας CLLD/LEADER για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων» και της «Απόδοσης της αποτελεσματικότητας CLLD/LEADER στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων» είναι -0,018. Η τιμή p για αυτόν τον συντελεστή συσχέτισης είναι 0,876.

Λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο σημαντικότητας 0,05, η τιμή p του 0,876 είναι μεγαλύτερη από το όριο. Ως εκ τούτου, αποτυγχάνουμε να απορρίψουμε τη μηδενική υπόθεση (H_0) που δεν υποδηλώνει σημαντική συσχέτιση μεταξύ της σημασίας και της απόδοσης της αποτελεσματικότητας του CLLD/LEADER στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία.

Με άλλα λόγια, τα ευρήματα δείχνουν ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της αντιληπτής σημασίας και της πραγματικής απόδοσης του προγράμματος CLLD/LEADER στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία, με βάση το διαθέσιμο δείγμα των 80 ερωτηθέντων.

Αυτά τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι η αντίληψη των ερωτηθέντων για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων ενδέχεται να μην ευθυγραμμίζεται με τα πραγματικά αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν. Υπονοεί πιθανή ασυμφωνία μεταξύ της αντιληπτής σημασίας και της πραγματικής απόδοσης του προγράμματος CLLD/LEADER για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Για την απάντηση του Ερευνητικού ερωτήματος 3 «Ποια είναι η σχέση μεταξύ της αντιληπτής αποτελεσματικότητας του προγράμματος CLLD/LEADER στην αντιμετώπιση μοναδικών περιφερειακών αναγκών και της σημασίας που αποδίδεται στην ικανότητα του CLLD/LEADER να καλύψει αυτές τις ανάγκες στη Μεσσηνία;»

Δοκιμή: Spearman's correlation coefficient (ρ)

Μεταβλητές: αντιληπτής αποτελεσματικότητας του προγράμματος CLLD/LEADER στην αντιμετώπιση μοναδικών περιφερειακών αναγκών και σημασία που αποδίδεται στην ικανότητα του CLLD/LEADER να καλύψει αυτές τις ανάγκες στη Μεσσηνία (Semantic Differential Scale)

Προκειμένου να απαντηθεί το ερευνητικό ερώτημα 3 τίθενται οι ακόλουθες ερευνητικές υποθέσεις;

H0 (Μηδενική υπόθεση)

H0: Δεν υπάρχει σημαντική συσχέτιση μεταξύ της αντιληπτής αποτελεσματικότητας του προγράμματος CLLD/LEADER στην αντιμετώπιση μοναδικών περιφερειακών αναγκών και της σημασίας που αποδίδεται στην ικανότητα του CLLD/LEADER να καλύψει αυτές τις ανάγκες στη Μεσσηνία.

H1 (Εναλλακτική υπόθεση)

H1: Υπάρχει σημαντική συσχέτιση μεταξύ της αντιληπτής αποτελεσματικότητας του προγράμματος CLLD/LEADER στην αντιμετώπιση μοναδικών περιφερειακών αναγκών και της σημασίας που αποδίδεται στην ικανότητα του CLLD/LEADER να καλύψει αυτές τις ανάγκες στη Μεσσηνία.

Πίνακας 12 Ερευνητικό ερώτημα 3

			CLLD/LEADER Programme Impact	CLLD/LEADER's Ability to Meet Unique Needs
Spearman's rho	CLLD/LEADER Programme Impact	Correlation Coefficient	1,000	-,249*
		Sig. (2-tailed)	.	,026
		N	80	80
	CLLD/LEADER's Ability to Meet Unique Needs	Correlation Coefficient	-,249*	1,000
		Sig. (2-tailed)	,026	.
		N	80	80

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Ο Πίνακας 21 παρουσιάζει τα αποτελέσματα της ανάλυσης συσχέτισης μεταξύ του αντίκτυπου του προγράμματος CLLD/LEADER και της ικανότητας του CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες στο πλαίσιο του ερευνητικού θέματος. Ο σκοπός αυτής της ανάλυσης ήταν να διερευνήσει τη σχέση μεταξύ αυτών των δύο μεταβλητών.

Ο συντελεστής συσχέτισης κατάταξης του Spearman χρησιμοποιήθηκε για τη μέτρηση της ισχύος και της κατεύθυνσης της σχέσης. Ο συντελεστής συσχέτισης αντιπροσωπεύει τον βαθμό συσχέτισης μεταξύ των μεταβλητών, που κυμαίνεται από -1 έως +1. Ένας θετικός συντελεστής υποδηλώνει μια θετική σχέση, ενώ ένας αρνητικός συντελεστής υποδηλώνει μια

αρνητική σχέση. Επιπλέον, η τιμή p αναφέρεται για τον προσδιορισμό της στατιστικής σημασίας της συσχέτισης.

Ο συντελεστής συσχέτισης μεταξύ του αντίκτυπου του προγράμματος CLLD/LEADER και της Ικανότητας του CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται στις μοναδικές ανάγκες βρέθηκε να είναι $-0,249$ ($p = 0,026$). Αυτή η αρνητική συσχέτιση υποδεικνύει μια μέτρια αντίστροφη σχέση μεταξύ αυτών των μεταβλητών.

Το επίπεδο σημαντικότητας (α) ορίστηκε στο $0,05$, υποδεικνύοντας ότι εάν η τιμή p είναι μικρότερη από $0,05$, η μηδενική υπόθεση (H_0) μπορεί να απορριφθεί, υποδηλώνοντας μια σημαντική σχέση μεταξύ των μεταβλητών. Αντίθετα, εάν η τιμή p είναι μεγαλύτερη από $0,05$, η μηδενική υπόθεση δεν μπορεί να απορριφθεί, υπονοώντας ότι δεν υπάρχει σημαντική σχέση.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ληφθέντα αποτελέσματα, απορρίπτουμε τη μηδενική υπόθεση (H_0) καθώς η τιμή p ($p = 0,026$) είναι μικρότερη από το επίπεδο σημαντικότητας. Επομένως, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αρνητική συσχέτιση μεταξύ του αντίκτυπου του προγράμματος CLLD/LEADER και της Ικανότητας του CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες στο πλαίσιο της έρευνας της διατριβής.

Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι καθώς αυξάνεται ο αντιληπτός αντίκτυπος του Προγράμματος CLLD/LEADER, η αντιληπτή ικανότητα του CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες μειώνεται. Αυτό το εύρημα υπογραμμίζει τη σημασία της αξιολόγησης της ευθυγράμμισης μεταξύ του αντίκτυπου του προγράμματος και της ικανότητάς του να αντιμετωπίζει συγκεκριμένες περιφερειακές απαιτήσεις.

Αυτά τα αποτελέσματα παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες για τη σχέση μεταξύ του Επιπτώσεων του Προγράμματος CLLD/LEADER και της ικανότητάς του να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες, συμβάλλοντας στη βαθύτερη κατανόηση της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας των πρωτοβουλιών CLLD/LEADER στο πλαίσιο της έρευνας της διατριβής.

Κεφάλαιο 7: Συμπεράσματα

7.1. Γενικά συμπεράσματα

Αυτό το κεφάλαιο συνθέτει τα κύρια συμπεράσματα που εξάγονται από κάθε κεφάλαιο της εργασίας. Παρουσιάζεται μια ολοκληρωμένη επισκόπηση των ευρημάτων, τονίζοντας τη σημασία τους στο πλαίσιο των ερευνητικών ερωτημάτων και στόχων.

Στο Κεφάλαιο 2, παρουσιάστηκε ένα ισχυρό θεωρητικό πλαίσιο για την κατανόηση της ανάπτυξης της τοπικής κοινότητας. Η ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας επέτρεψε να οριστούν βασικές έννοιες και αρχές που στηρίζουν αυτήν την έρευνα. Η εξέταση διαφόρων θεωρητικών προοπτικών παρείχε τη βάση για μεταγενέστερη ανάλυση.

Με βάση το εννοιολογικό πλαίσιο, το Κεφάλαιο 3 εμβαθύνει στην προσέγγιση LEADER ως μια πολιτική που βασίζεται στον τόπο για την αγροτική ανάπτυξη. Εξερευνήσαμε την ιστορική εξέλιξη του LEADER, τις θεμελιώδεις αρχές του και τη σημασία του ως στρατηγική περιφερειακής ανάπτυξης. Αυτό το κεφάλαιο έθεσε τις βάσεις για την κατανόηση του ρόλου του προγράμματος CLLD/LEADER στην προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης.

Το Κεφάλαιο 4 επικεντρώθηκε στο συγκεκριμένο πλαίσιο της Μεσσηνίας, παρέχοντας πληροφορίες για το σχέδιο δράσης του προγράμματος CLLD/LEADER σε αυτόν τον τομέα. Περιγράφοντας τους στόχους, τις προτεραιότητες και τις στρατηγικές του προγράμματος, αποκτήσαμε μια λεπτομερή κατανόηση της τοπικής εφαρμογής του. Αυτό το κεφάλαιο θέτει το υπόβαθρο για την εμπειρική μας ανάλυση στη Μεσσηνία.

Το Κεφάλαιο 5 περιγράφει τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε σε αυτή τη μελέτη. Πραγματοποιήθηκε περιγραφή της διαδικασίας συλλογής δεδομένων, συμπεριλαμβανομένου του σχεδιασμού της έρευνας και των στρατηγικών δειγματοληψίας. Επεξηγήθηκαν επίσης οι επιλεγμένες στατιστικές τεχνικές και τα αναλυτικά εργαλεία, διασφαλίζοντας τη διαφάνεια στην προσέγγισή μας.

Στο Κεφάλαιο 6, παρουσιάστηκαν τα ευρήματα της εμπειρικής μας ανάλυσης. Μέσω μιας μελέτης βασισμένης σε έρευνα, αξιολογήσαμε τις αντιλήψεις των ενδιαφερομένων για την αποτελεσματικότητα και τη σημασία του προγράμματος CLLD/LEADER. Επιπλέον, πραγματοποιήσαμε εκτίμηση επιπτώσεων για να μετρήσουμε τον πραγματικό αντίκτυπο του προγράμματος στις περιφερειακές ανισότητες στη Μεσσηνία. Τα αποτελέσματα παρείχαν

πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι ενδιαφερόμενοι αντιλαμβάνονται το πρόγραμμα και τον αντίκτυπό του στον πραγματικό κόσμο.

Η συζήτηση των ευρημάτων στο Κεφάλαιο 6 εξέτασε κριτικά τα ευρήματα αυτά και έκανε συγκρίσεις με την υπάρχουσα βιβλιογραφία. Διερευνούσε τις επιπτώσεις της έρευνάς μας για τα προγράμματα CLLD/LEADER και τις πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης. Αντιμετωπίσαμε κάθε ερευνητικό ερώτημα ξεχωριστά, παρέχοντας μια εικόνα για τη σημασία των αποτελεσμάτων μας.

Η ανάλυση αποκάλυψε ότι, κατά μέσο όρο, οι συμμετέχοντες έχουν μια μέτρια θετική αντίληψη για την ικανότητα του προγράμματος CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες. Ενώ τα άτομα σε ηγετικές θέσεις εμφάνιζαν σχετικά υψηλότερη αντίληψη, η στατιστική ανάλυση δεν βρήκε σημαντική συνολική διαφορά στην αντίληψη μεταξύ των θέσεων. Αυτό υποδηλώνει ότι η θέση ενός ατόμου στο δημόσιο τομέα ενδέχεται να μην επηρεάζει ουσιαστικά την αντίληψή του για το πρόγραμμα.

Όσον αφορά τη σημασία και την απόδοση του προγράμματος CLLD/LEADER στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία, τα αποτελέσματά μας δεν έδειξαν στατιστικά σημαντική συσχέτιση. Αυτό υποδηλώνει ότι δεν υπάρχει ισχυρή σχέση μεταξύ της σημασίας που αντιλαμβάνονται τα ενδιαφερόμενα μέρη και της πραγματικής απόδοσης του προγράμματος για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Βρήκαμε μια στατιστικά σημαντική αρνητική συσχέτιση μεταξύ του αντίκτυπου του προγράμματος CLLD/LEADER και της ικανότητας του CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες. Καθώς ο αντιληπτός αντίκτυπος του προγράμματος αυξανόταν, η αντιληπτή ικανότητα ανταπόκρισης σε μοναδικές ανάγκες μειώθηκε. Αυτό υπογραμμίζει τη σημασία της ευθυγράμμισης του αντίκτυπου του προγράμματος με την ικανότητα αντιμετώπισης συγκεκριμένων περιφερειακών απαιτήσεων.

7.2. Ευρήματα στατιστικής ανάλυσης

Με βάση την ανάλυση των ερευνητικών ερωτημάτων και τα αποτελέσματα που προέκυψαν, μπορούν να εξαχθούν αρκετά συμπεράσματα σχετικά με την αντίληψη και την αποτελεσματικότητα του προγράμματος CLLD/LEADER στην κάλυψη μοναδικών αναγκών και στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία.

Σε σχέση με το Ερευνητικό Ερώτημα 1, το οποίο στόχευε στη διερεύνηση της επιρροής της θέσης στο δημόσιο τομέα στην αντίληψη της ικανότητας CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες, τα ευρήματα δείχνουν ότι δεν υπάρχει σημαντική διαφορά στην αντίληψη μεταξύ διαφορετικών θέσεων. Η μηδενική υπόθεση (H_0) δεν απορρίπτεται, υποδηλώνοντας ότι η θέση ενός ατόμου στο δημόσιο τομέα δεν παίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της αντίληψής του για την ικανότητα του προγράμματος να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες. Αν και τα άτομα σε ηγετικές θέσεις παρουσιάζουν γενικά μια σχετικά υψηλότερη αντίληψη, τα αποτελέσματα του τεστ Kruskal-Wallis δεν δείχνουν καμία συνολική σημαντική διαφορά στην αντίληψη μεταξύ των θέσεων. Επομένως, η θέση που κατέχει στον δημόσιο τομέα δεν φαίνεται να έχει ουσιαστικό αντίκτυπο στην αντίληψη της αποτελεσματικότητας του προγράμματος CLLD/LEADER.

Προχωρώντας στο Ερευνητικό Ερώτημα 2, το οποίο είχε στόχο να αξιολογήσει τη σημασία και την αποτελεσματικότητα του προγράμματος CLLD/LEADER για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία, η ανάλυση χρησιμοποιώντας τον συντελεστή συσχέτισης κατάταξης του Spearman δεν αποκαλύπτει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της αντιληπτής σημασίας και της πραγματικής απόδοσης του προγράμματος για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ανισοτήτων. Η μηδενική υπόθεση (H_0) δεν απορρίπτεται, υποδηλώνοντας ότι δεν υπάρχει σημαντική σχέση μεταξύ της αντιληπτής σημασίας και της πραγματικής απόδοσης του προγράμματος CLLD/LEADER στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων. Αυτό σημαίνει ότι η αντίληψη της σημασίας του προγράμματος δεν ευθυγραμμίζεται απαραίτητα με την πραγματική του αποτελεσματικότητα στην αντιμετώπιση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Τέλος, αντιμετωπίζοντας το Ερευνητικό Ερώτημα 3, το οποίο είχε ως στόχο να διερευνήσει τη σχέση μεταξύ της αντιλαμβανόμενης αποτελεσματικότητας του προγράμματος CLLD/LEADER στην κάλυψη μοναδικών περιφερειακών αναγκών και της σημασίας που αποδίδεται στην ικανότητά του να ανταποκρίνεται σε αυτές τις ανάγκες στη Μεσσηνία, η ανάλυση αποκαλύπτει μια στατιστικά σημαντική αρνητική συσχέτιση μεταξύ Επιπτώσεων Προγράμματος CLLD/LEADER και Ικανότητας CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες. Η μηδενική υπόθεση (H_0) απορρίπτεται, υποδεικνύοντας μια σημαντική σχέση

μεταξύ του αντίκτυπου του προγράμματος και της ικανότητάς του να ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένες περιφερειακές απαιτήσεις. Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι καθώς αυξάνεται ο αντιληπτός αντίκτυπος του προγράμματος CLLD/LEADER, η αντιληπτή ικανότητα ανταπόκρισης σε μοναδικές ανάγκες μειώνεται. Αυτό τονίζει τη σημασία της ευθυγράμμισης του αντίκτυπου του προγράμματος με τις συγκεκριμένες περιφερειακές απαιτήσεις για την εξασφάλιση αποτελεσματικών και στοχευμένων παρεμβάσεων.

Η παρούσα έρευνα παρέχει πληροφορίες για την αντίληψη και την αποτελεσματικότητα του προγράμματος CLLD/LEADER στο πλαίσιο της κάλυψης μοναδικών αναγκών και της μείωσης των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η θέση στον δημόσιο τομέα δεν επηρεάζει σημαντικά την αντίληψη, ενώ η αντιληπτή σημασία δεν ευθυγραμμίζεται απαραίτητα με την πραγματική αποτελεσματικότητα του προγράμματος για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ανισοτήτων. Ωστόσο, υπάρχει αρνητική συσχέτιση μεταξύ του αντίκτυπου του προγράμματος και της ικανότητάς του να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για περαιτέρω αξιολόγηση και στοχευμένες παρεμβάσεις. Αυτά τα ευρήματα συμβάλλουν στην κατανόηση της εφαρμογής του προγράμματος CLLD/LEADER και προσφέρουν πολύτιμες γνώσεις για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους ενδιαφερόμενους φορείς που εμπλέκονται σε πρωτοβουλίες περιφερειακής ανάπτυξης στη Μεσσηνία. Συνιστάται περαιτέρω έρευνα για τη διερεύνηση πρόσθετων παραγόντων και μεταβλητών που μπορεί να επηρεάσουν την αποτελεσματικότητα και την αντίληψη του προγράμματος εντός του υπό μελέτη πλαίσιο.

7.3. Συζήτηση ευρημάτων στατιστικής ανάλυσης

Κατά τη συζήτηση των ευρημάτων αυτής της εργασίας, είναι σημαντικό να ενσωματωθούν τα αποτελέσματα στην ευρύτερη επιστημονική βιβλιογραφία. Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης υποδηλώνουν ότι η ικανότητα του προγράμματος CLLD/LEADER να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες γίνεται αντιληπτή μέτρια θετικά κατά μέσο όρο, ανεξάρτητα από τη θέση του ατόμου στο δημόσιο τομέα. Αυτό είναι σύμφωνο με τα ευρήματα της Satria (2022), η οποία ανέφερε ότι το πρόγραμμα Maslahat Village, μια παρόμοια πρωτοβουλία με στόχο τη μείωση της φτώχειας και της κοινωνικής ανισότητας, έγινε θετικά αντιληπτό από την

κοινότητα και είχε αξιοσημείωτο αντίκτυπο, αν και άλλοι υποστηρικτικοί παράγοντες και φορείς συμμετείχαν επίσης.

Ωστόσο, η παρούσα μελέτη δεν βρήκε σημαντική συσχέτιση μεταξύ της αντιληπτής σημασίας και της πραγματικής απόδοσης του προγράμματος CLLD/LEADER για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τα ευρήματα του Satria (2022), όπου η κοινότητα αισθάνθηκε τον αντίκτυπο και τα αποτελέσματα του προγράμματος. Αυτή η απόκλιση μπορεί να οφείλεται σε διαφορές των περιεχομένων των συγκεκριμένων προγραμμάτων που μελετήθηκαν, στις περιοχές στις οποίες εφαρμόστηκαν ή στις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν για την αξιολόγηση του αντίκτυπου και της αποτελεσματικότητάς τους.

Είναι ενδιαφέρον ότι η μελέτη βρήκε μια στατιστικά σημαντική αρνητική συσχέτιση μεταξύ του αντιληπτού αντίκτυπου του Προγράμματος CLLD/LEADER και της αντιληπτής ικανότητάς του να ανταποκρίνεται σε μοναδικές ανάγκες. Αυτό υποδηλώνει ότι όσο αυξάνεται ο αντιληπτός αντίκτυπος του προγράμματος, η αντιληπτή ικανότητά του να αντιμετωπίζει συγκεκριμένες περιφερειακές απαιτήσεις μειώνεται. Αυτό το εύρημα υπογραμμίζει τη σημασία της ευθυγράμμισης του αντίκτυπου τέτοιων προγραμμάτων με την ικανότητά τους να αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες περιφερειακές ανάγκες. Αυτό είναι ένα κρίσιμο σημείο που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στο σχεδιασμό και την υλοποίηση παρόμοιων προγραμμάτων στο μέλλον.

Ενώ το πρόγραμμα CLLD/LEADER γίνεται αντιληπτό θετικά συνολικά, η αντιληπτή αποτελεσματικότητά του για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και την αντιμετώπιση μοναδικών αναγκών ποικίλλει. Αυτά τα ευρήματα υπογραμμίζουν την πολυπλοκότητα της εφαρμογής τέτοιων προγραμμάτων και τη σημασία της εξέτασης πολλών παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των αντιλήψεων των διαφορετικών ενδιαφερομένων, κατά την αξιολόγηση του αντίκτυπου και της αποτελεσματικότητάς τους.

7.4. Γενικό Συμπέρασμα

Συμπερασματικά, η παρούσα εργασία συμβάλλει στην κατανόηση των προγραμμάτων CLLD/LEADER και του ρόλου τους στην περιφερειακή ανάπτυξη. Υπογραμμίζει την ανάγκη για μια λεπτή αξιολόγηση αυτών των προγραμμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις αντιλήψεις των ενδιαφερομένων, τον πραγματικό αντίκτυπο και την ευθυγράμμιση μεταξύ των στόχων και

των αποτελεσμάτων του προγράμματος. Ενώ η μελέτη επικεντρώθηκε στη Μεσσηνία, οι γνώσεις που αποκτήθηκαν έχουν ευρύτερες επιπτώσεις για παρόμοιες πρωτοβουλίες παγκοσμίως.

Κλείνοντας, το πρόγραμμα CLLD/LEADER υπόσχεται ως μια τοπική πολιτική για την περιφερειακή ανάπτυξη. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητά του εξαρτάται από διάφορους παράγοντες και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να εξετάσουν τις αντιλήψεις των ενδιαφερομένων και την ευθυγράμμιση του προγράμματος για να μεγιστοποιήσουν τον αντίκτυπό του στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Βιβλιογραφία

Alesina, A., Spolaore, E., & Wacziarg, R. (2000). Economic Integration and Political Disintegration. *American Economic Review*, 90(5), 1276-1296.

Alonso, G.C., Masot, N.A. (2020). Rural space governance in Extremadura (SW Spain): Analysis of the Leader Approach. *Eur. Countrys.*, 12, 448–468

Azzopardi, E., & Nash, R. (2013). A critical evaluation of importance-performance analysis. *Tourism Management*, 35, 222-233.

Azzopardi, E., & Nash, R. (2013). A critical evaluation of importance-performance analysis. *Tourism Management*, 35, 222-233.

Badinger, H. (2005). Growth Effects of Economic Integration: Evidence from the EU Member States. *Review of World Economics*, 141, 50-78.

Baldwin, R.E., & Seghezza, E. (1996). Growth and European Integration: Towards an Empirical Assessment. CEPR Discussion Paper No. 1393.

Ballesteros, J.G.T., Hernández, M.H. (2018). Promoting tourism through the EU LEADER programme: Understanding Local Action Group governance. *Eur. Plan. Stud.* 27, 396–414.

Bosworth, G., Price, L., Hakulinen, V., & Marango, S. (2020). Rural social innovation and neo-endogenous rural development. *Neoendogenous Development in European Rural Areas: Results and Lessons*, 21-32.

Bryman, A. (2016). *Social research methods*. Oxford university press.

Bryman, A. (2016). *Social research methods*. Oxford university press.

Canete, J.A., Navarro, F., Cejudo, E. (2018). Territorially unequal rural development: The cases of the LEADER Initiative and the PRODER Programme in Andalusia (Spain). *Eur. Plan. Stud.* 26, 726–744.

Castro-Arce, K., & Vanclay, F. (2020). Transformative social innovation for sustainable rural development: An analytical framework to assist community-based initiatives. *Journal of Rural Studies*, 74, 45-54.

CEC (1988). *The Future of Rural Society*. Brussels: Commission of the European Commission of the European Communities COM (88) 371 final.

Cejudo, E., & Navarro, F. (2020). *Neoendogenous development in European rural areas*. New York: Springer International Publishing.

Cejudo-García, E., Navarro-Valverde, F., & Cañete-Pérez, J. A. (2022). Who Decides and Who Invests? The Role of the Public, Private and Third Sectors in Rural Development according to Geographical Contexts: The LEADER Approach in Andalusia, 2007–2015. *Sustainability*, 14(7), 3853.

Chinchilla-Rodríguez, Z., Sugimoto, C. R., & Larivière, V. (2019). Follow the leader: On the relationship between leadership and scholarly impact in international collaborations. *PLoS one*, 14(6), e0218309.

Chmielinski, P., Faccilongo, N., Fiore, M., La Sala, P. (2018). Design and implementation of the Local Development Strategy: A case study of Polish and Italian Local Action Groups in 2007–2013. *Stud. Agric. Econ.*

Clason, D. L., & Dormody, T. J. (1994). Analyzing data measured by individual Likert-type items. *Journal of Agricultural Education*, 35(4), 31-35.

Clason, D. L., & Dormody, T. J. (1994). Analyzing data measured by individual Likert-type items. *Journal of Agricultural Education*, 35(4), 31-35.

Collingron, S. (2003). *European Republic: Reflections on the Political Economy of a Future Const* Abreu, I., Mesias, F.J. (2020). The assessment of rural development: Identification of an applicable set of indicators through a Delphi approach. *J. Rural Stud.* 80, 578–585.

Couper, M. P. (2000). Web surveys: A review of issues and approaches. *Public opinion quarterly*, 64(4), 464-494.

Crafts, N. (2018). The Golden Age of European Economic Growth. In C. Diebolt, & M. Hauptert (Ed.), *Handbook of Cliometrics* (pp. 1-33). Berlin: Springer.

Crafts, N., & Toniolo, G. (2012). 'Le trente glorieuses': From the Marsall Plan to the Oil Crisis. In D. Stone (Ed.), *The Oxford Handbook of Postwar European History* (pp. 356-378). Oxford: Oxford University Press.

Crespo, J., Silgoner, M., & Ritzberger-Grunwald, D (2008). Growth, Convergence and EU Membership. *Applied Economics*, 40, 643–656.

Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications.

Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications.

Dargan, L., Shucksmith, M. (2008). LEADER and Innovation. *Sociol. Rural*, 48, 274–291.

Delin, M. (2012). The role of farmers in Local Action Groups: The case of the national network of the Local Action Groups in the Czech Republic. *Agric. Econ.*, 58, 433–442. itution. London: I.B. Tauris.

Domanski, B., Gwosdz, K. (2010). Multiplier Effects in Local and Regional Development. *Quaest. Geogr.*, 29, 27–37.

Eichengreen, B. (2007). *The European Economy since 1945: Coordinated Capitalism and Beyond*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Emerson, P. (2020). *Democratic Decision-making: Consensus Voting for Civic Society and Parliaments*. London: Springer.

Etikan, I., Musa, S. A., & Alkassim, R. S. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1-4.

Etikan, I., Musa, S. A., & Alkassim, R. S. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1-4.

European Commission (2019). 2019 SBA Fact Sheet Greece.

European Commission (2008). *Guidance for Local Actors on Community-Led Local Development*, European Commission: Brussels, Belgium

European Commission (2019). . *Preparing for Future AKIS in Europe*, European Commission: Brussels, Belgium

European Parliament (2022). Second pillar of the CAP: rural development policy. Fact Sheets on the European Union – 2022. Ανάκτηση από <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/110/second-pillar-of-the-cap-rural-development-policy>.

European Union (2013). Regulation (EU) No 1303/2013 of the European Parliament and of the Council, European Union: Brussels, Belgium

- Felcis, W. (2012). Greece. In K. Olejniczak, P. Strzęboszewski, & S. Bienias (Eds.), *Evaluation of Cohesion Policy. Overview of practices* (pp. 105-117). Warsaw: Ministry of Regional Development
- Gill, I.S., & Raiser, M. (2012). *Golden growth. Restoring the lustre of the European economic model*. Washington, DC: The World Bank.
- Gkartzios, M., & Lowe, P. (2019). Revisiting neo-endogenous rural development. In *The Routledge companion to rural planning* (pp. 159-169). Routledge.
- Głodowska, A. (2015). Beta and Sigma Convergence within the European Union Countries and Regions. Conference: 6th Global Conference on Management in Recovering Markets, GCMRM 2015, University of Maribor, Maribor, Slovenia
- Goecke, H., & Huther, M. (2016). Regional Convergence in Europe. *Intereconomics*, 51(3), 165-171.
- Hartley, J., & Manzie, S. (2020). 'It's every breath we take here': Political astuteness and ethics in civil service leadership development. *Public Money & Management*, 40(8), 569-578.
- Henrekson, M., Torstensson, J., & Torstensson, R. (1997). Growth Effects of European Integration. *European Economic Review*, 41, 1537-1557.
- Hoppe, H.-H. (2007). *Democracy the God That Failed: The Economics and Politics of Monarchy, Democracy, and Natural Order*. New Brunswick: Transaction Publishers,
- Kalogiannidis, S. (2020). Economic cooperative models: agricultural cooperatives in Greece and the need to modernize their operation for the sustainable development of local societies. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 10(11), 452-468.
- Konecny, O. (2019) The Leader Approach Across the European Union: One Method of Rural Development, Many Forms of Implementation. *Eur. Countrys. , 11, 1–16*.
- Konečný, O. (2019). The leader approach across the European Union: one method of rural development, many forms of implementation. *European countryside*, 11(1), 1-16.
- Koopmans, M.E., Rogge, E., Mettepenningen, E., Knickel, K., Šumane, S. (2018). The role of multi-actor governance in aligning farm modernization and sustainable rural development. *J. Rural Stud.*, 59, 252–262.

Kunizaki, M., Nakamura, K., Sugahara, K. and Yanagihara, M. (2018). *Advances in Local Public Economics: Theoretical and Empirical Studies*. London: Springer.

Leone, A., Gobattoni, F., Pelorosso, R. (2014). Sustainability and planning: Thinking and acting according to thermodynamics laws. In *Proceedings of the INPUT Conference Helsinki, Finland, 12–15 May 2014*.

Loizou, E., Karelakis, C., Galanopoulos, K., & Mattas, K. (2019). The role of agriculture as a development tool for a regional economy. *Agricultural Systems*, 173, 482-490.

Malamud, A., & Schmitter, P.C. (2007). The Experience of European Integration and the Potential for Integration in South America. IBEI Working Paper No. 2007/6.

Martilla, J. A., & James, J. C. (1977). Importance-performance analysis. *Journal of marketing*, 41(1), 77-79.

Martilla, J. A., & James, J. C. (1977). Importance-performance analysis. *Journal of marketing*, 41(1), 77-79.

Martilla, J. A., & James, J. C. (1977). Importance-performance analysis. *Journal of marketing*, 41(1), 77-79.

Martilla, J. A., & James, J. C. (1977). Importance-performance analysis. *Journal of marketing*, 41(1), 77-79.

Masot, A., Alonso, G.C., Moreno, L.M.C. (2019). Principal Component Analysis of the LEADER Approach (2007–2013) in South Western Europe (Extremadura and Alentejo). *Sustainability*, 11, 4034.

Menconi, M.E., Grohmann, D., Mancinelli, C. (2017). European farmers and participatory rural appraisal: A systematic literature review on experiences to optimize rural development. *Land Use Policy*, 60, 1–11.

Miles, M. P., & Morrison, M. (2020). An effectual leadership perspective for developing rural entrepreneurial ecosystems. *Small Business Economics*, 54, 933-949.

Moseley, M. (2003). *Rural Development: Principles and Practice*. London: Sage.

Nardone, G., Sisto, R., Lopolito, A. (2010). Social Capital in the LEADER Initiative: A methodological approach. *J. Rural Stud*, 26, 63–72.

- Navarro, F., Cejudo, E., Maroto, J. (2016). Participation of disadvantaged groups and governance in the LEADER and PRODER programmes in Andalucía, Spain. *Stud. Agric. Econ.* 118, 47–54.
- Navarro, F., Labianca, M., Cejudo, E., De Rubertis, S., Salento, A., Maroto, J., Belliggiano, A. (2018). Interpretations of Innovation in Rural Development. The Cases of Leader Projects in Lecce (Italy) and Granada (Spain) in 2007–2013 Period. *Eur. Countrys.*, 10, 107–126.
- Olar, A., Jitea, I.M. (2020). Assessing the quality of the local development strategies in Romania, evidence from 2014–2020 programming period. *Sci. Pap. Ser. Manag.* 20, 347–358.
- Osgood, C. E., Suci, G. J., & Tannenbaum, P. H. (1957). *The measurement of meaning*. University of Illinois press.
- Osgood, C. E., Suci, G. J., & Tannenbaum, P. H. (1957). *The measurement of meaning*. University of Illinois press.
- Osgood, C. E., Suci, G. J., & Tannenbaum, P. H. (1957). *The measurement of meaning*. University of Illinois press.
- Papadopoulou, E., Hasanagas, N., Harvey, D. (2011). Analysis of rural development policy networks in Greece: Is LEADER really different? *Land Use Policy* ,, 28, 663–673.
- Pickerill, J. (2019). Radical Geography. In D. Richardson, N. Castree, M.F. Goodchild, A. Kobayashi, W. Liu and R.A. Marston (Eds.), *International Encyclopedia of Geography*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Pomfret, R. (2021). *The Economic Integration of Europe*. Boston, MA: Harvard University Press.
- Rivera-Batiz, L., & Romer, P. (1991). Economic Integration and Endogenous Growth. *Quarterly Journal of Economics*, 106(2), 531-555.
- Rodriguez-Pose, A., & Fratesi, U. (2004). Between Development and Social Policies: The Impact of European Structural Funds in Objective 1 Regions. *Regional Studies*, 38(1), 97-113.
- Rybnikova, I., Juknevičienė, V., Toleikienė, R., Leach, N., Āboliņa, I., Reinholde, I., & Sillamäe, J. (2022, June). Digitalisation and e-leadership in local government before COVID-19: Results of an exploratory study. In *Forum Scientiae Oeconomia* (Vol. 10, No. 2, pp. 173-191).
- Sancino, A., & Hudson, L. (2020). Leadership in, of, and for smart cities—case studies from Europe, America, and Australia. *Public Management Review*, 22(5), 701-725.

- Satria, H. (2022). Bevaluasi Sumatif Program Desa Maslahat Di Desa Kalipucang Kecamatan Tukur Kabupaten Pasuruan. *Governance: Jurnal Kebijakan dan Manajemen Publik*, 11(2). <https://dx.doi.org/10.38156/governancejkm.v11i2.103>
- Schaefer, D. R., & Dillman, D. A. (1998). Development of a standard e-mail methodology: Results of an experiment. *Public opinion quarterly*, 62(3), 378-397.
- Shields, C. M., & Hesbol, K. A. (2020). Transformative leadership approaches to inclusion, equity, and social justice. *Journal of School Leadership*, 30(1), 3-22.
- Stoller, J. K. (2020). Reflections on leadership in the time of COVID-19. *BMJ Leader*.
- Svobodová, H. (2015) Do the Czech Local Action Groups Respect the LEADER Method? *Acta Univ. Agric. Silvic. Mendelianae Brun.*, 63, 1769–1777.
- Sweet, A.S. (2003). European Integration and the Legal System. In T.A. Börzel & A.R. Cichowski (Eds.), *The State of the European Union, 6: Law, Politics, and Society* (pp. 18-47). Oxford: Oxford University Press
- Taylor, P.J. (2003). Radical political geographies. In J.A. Agnew, K.Mitchell, & G. Toal (Eds.), *A Companion to Political Geography* (pp. 47-58). Maiden, MA: Blackwell Publishing.
- Tirado Ballesteros, J. G., & Hernández, M. H. (2019). Promoting tourism through the EU LEADER programme: Understanding Local Action Group governance. *European Planning Studies*, 27(2), 396-414.
- Toniolo, G. (1998). Europe's Golden Age, 1950-1973: Speculations from a Long-Run Perspective. *The Economic History Review*, 51(2), 252–267.
- Ventura, J. (2005). A Global View of Economic Growth. In P. Aghion, & S.N. Durlauf (Eds.), *Handbook of Economic Growth*. London: Elsevier.
- Volk, A., Bojnec, S. (2014). Local action groups and the LEADER co-financing of rural development projects in Slovenia. *Agric. Econ.* 60, 364–375.
- Wojewódzka, W. A. (2017) The importance of the leader programme 2007–2013 in the rural areas development in Poland. *Res. Rural Dev.* 2, 97–103.
- WorldView – Stratfor (2018). Europe's Agriculture Sector Faces More Competition in the Future. WorldView – Stratfor August 18. Ανάκτηση από <https://worldview.stratfor.com/article/europes-agriculture-sector-faces-more-competition-future>

Wright, K. B. (2005). Researching Internet-based populations: Advantages and disadvantages of online survey research, online questionnaire authoring software packages, and web survey services. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 10(3), JCMC1034.

Wright, K. B. (2005). Researching Internet-based populations: Advantages and disadvantages of online survey research, online questionnaire authoring software packages, and web survey services. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 10(3), JCMC1034.

Zavratnik, V., Superina, A., & Stojmenova Duh, E. (2019). Living Labs for rural areas: Contextualization of Living Lab frameworks, concepts and practices. *Sustainability*, 11(14), 3797.

Zurlini, G., Petrosillo, I., Jones, K.B., Zaccarelli, N. (2013). Highlighting order and disorder in social–ecological landscapes to foster adaptive capacity and sustainability. *Landsc. Ecol.* 28, 1161–1173. Bumbalova, M., Takac, I., Tvrdonova, J., Valach, M. (2016). Are Stakeholders in Slovakia Ready for Community-Led Local Development? Case Study Findings. *Eur. Countrys.*, 8.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021). Ανακοίνωση της Επιτροπής Προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Ένα μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ — Προς ισχυρότερες, συνδεδεμένες, ανθεκτικές και ευημερούσες αγροτικές περιοχές με ορίζοντα το 2040. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή COM(2021) 345 final.

Ηλιοπούλου, Π., & Στρατάκης, Π. (2008). Μεταβολές στα χωρικά πρότυπα των αγροτικών περιοχών στην Ελλάδα: Τυπολογίες και θέματα πολιτικής. ΕΠΕΑΕΚ II - Αναμόρφωση Προπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών/ΕΚΤ Έργο συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση/Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο ΚΩΔΙΚΟΣ MIS 75448. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Παπαδόπουλος Α. Γ., Χαλκιάς Χ., & Φάκα Α. (2016). Η επανεξέταση της ελληνικής υπαίθρου μέσα απο δυναμική μεθοδολογική προσέγγιση και την αξιοποίηση των γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 125, 99–129.

Περιφέρεια – Region & Periphery (2022). Σημείωμα της σύνταξης. *Περιφέρεια – Region & Periphery*, 13, 1.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Πρώτο μέρος

Ποια είναι η ηλικία σας?

Κάτω των 25

25-34

35-44

45-54

55-64

65 και άνω

Ποιο είναι το φύλο σας;

Άντρας

Γυναίκα

Προτιμώ να μην πω

Από ποια θέση απασχολήσής σας στον δημόσιο τομέα εμπλακήκατε με το πρόγραμμα CLLD/LEADER στη Μεσσηνία;

- Συντονιστής προγράμματος
- Πολιτικός Αναλυτής
- Εκτελεστική Ηγεσία (π.χ. Διευθυντής)
- Στέλεχος Διαχειριστικής Αρχής Περιφέρειας Πελ/σου
- Στέλεχος Ειδικής Υπηρεσίας Εφαρμογής Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης)
- Στέλεχος Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ)

Πόσο καιρό ασχολείστε με το πρόγραμμα CLLD/LEADER στη Μεσσηνία;

Λιγότερο από ένα χρόνο

1-2 χρόνια

3-4 χρόνια

5-6 χρόνια

Ερωτήσεις σημασιολογικής διαφορικής κλίμακας (Semantic Differential Scale Questions)

Βαθμολογήστε τις ακόλουθες δηλώσεις σχετικά με το πρόγραμμα CLLD/LEADER στη Μεσσηνία σε κλίμακα 1 (Πολύ αρνητικό) - 7 (Πολύ θετικό)

Ο αντίκτυπος του προγράμματος CLLD/LEADER στη Μεσσηνία, με βάση τις επαγγελματικές μου παρατηρήσεις, είναι:

1 (Πολύ αρνητικός) - 7 (Πολύ θετικός)

Στο ρόλο μου, αντιλαμβάνομαι την ικανότητα του προγράμματος CLLD/LEADER να καλύψει τις μοναδικές ανάγκες της Μεσσηνίας ως εξής:

1 (Πολύ κακή) - 7 (Πολύ Καλή)

Υπό την επαγγελματική μου ιδιότητα, η έμφαση του προγράμματος CLLD/LEADER στην εκπροσώπηση των ενδιαφερομένων στη Μεσσηνία είναι:

1 (Πολύ Χαμηλή) - 7 (Πολύ Υψηλή)

Ως δημόσιος υπάλληλος, θεωρώ ότι η αποτελεσματικότητα του προγράμματος CLLD/LEADER στην προώθηση της καινοτομίας και της τεχνογνωσίας στη Μεσσηνία είναι:

1 (Πολύ Αναποτελεσματική) - 7 (Πολύ Αποτελεσματική)

Ο ρόλος του προγράμματος CLLD/LEADER στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία, με βάση την εμπειρία μου, είναι:

1 (Πολύ Ασήμαντος) - 7 (Πολύ Σημαντικός)

Κατά την επαγγελματική μου άποψη, η επιρροή του προγράμματος CLLD/LEADER στην ανταγωνιστικότητα της Μεσσηνίας είναι:

1 (Πολύ Αδύναμη) - 7 (Πολύ Δυνατή)

Οι προσπάθειες του προγράμματος CLLD/LEADER για την προώθηση του τουρισμού και της μεταποίησης στη Μεσσηνία, με βάση τη δουλειά μου, είναι:

1 (Πολύ Μη παραγωγικές) - 7 (Πολύ Παραγωγικές)

Ερωτήσεις κλίμακας ανάλυσης απόδοσης (IPA)

Παρακαλούμε αξιολογήστε τις ακόλουθες πτυχές του προγράμματος CLLD/LEADER στη Μεσσηνία ως προς τη σημασία τους (κλίμακα 1-5 με το 1 να αντιπροσωπεύει την απάντηση «καθόλου σημαντικό» και το 5 να αντιπροσωπεύει την απάντηση «εξαιρετικά σημαντικό») και την απόδοσή τους (κλίμακα 1-5 με την επιλογή 1 να αφορά την απάντηση «Αποδίδει κακά» και την επιλογή 5 να αφορά την απάντηση «Αποδίδει άριστα»).

Στο ρόλο μου, θεωρώ ότι η ικανότητα του προγράμματος CLLD/LEADER να αντιμετωπίσει τις μοναδικές περιφερειακές ανάγκες της Μεσσηνίας είναι:

Σημαντική: 1 2 3 4 5

Αποδοτική: 1 2 3 4 5

Ως δημόσιος υπάλληλος, παρατηρώ τον βαθμό εκπροσώπησης των ενδιαφερομένων στο πρόγραμμα CLLD/LEADER στη Μεσσηνία ως:

Σημαντικό: 1 2 3 4 5

Αποδοτικό: 1 2 3 4 5

Από επαγγελματικής άποψης, πιστεύω πως η ικανότητα του προγράμματος CLLD/LEADER να προάγει την καινοτομία και την τεχνογνωσία στη Μεσσηνία είναι:

Σημαντική: 1 2 3 4 5

Αποδοτική: 1 2 3 4 5

Υπό το πρίσμα του ρόλου τον οποίο διατελώ αναφορικά με το πρόγραμμα, η αποτελεσματικότητα του προγράμματος CLLD/LEADER για την υποστήριξη του τουρισμού και της γεωργίας στη Μεσσηνία είναι:

Σημαντική: 1 2 3 4 5

Αποδοτική: 1 2 3 4 5

Από την επαγγελματική μου εμπειρία, η αποτελεσματικότητα του προγράμματος CLLD/LEADER στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στη Μεσσηνία είναι:

Σημαντική: 1 2 3 4 5

Αποδοτική: 1 2 3 4 5